

**Основна школа „Владимир Перић Валтер“
Пријепоље**

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД
за период
од школске 2022/2023. 2025/2026. година**

1.ШКОЛСКИ ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

Полазне основе израде Школског програма

Приликом израде Школског програма користили су се следећи документи:

- 1.Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ бр.88/17, 27/18 и др. закона 10/19, 6/20 и 129/21)
- 2.Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ бр. 55/13, 101/17, 27/18 и др. закона 10/19 и 129/21)

Полазне основе су и правилници који се односе на наставу у првом циклусу за I, II, III и IV разред, на наставу у другом циклусу за V, VI, VII и VIII разред, на стручно усавршавање, учбенике, посебне програме, безбедност на раду.

Начела на којима је програм утемељен су :

1. усмерености на процесе и исходе учења;
2. заснованости на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
3. уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
4. хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
5. поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;
6. заснованости на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;
7. уважавања искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
8. развијање позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целиг живота;
9. коришћења позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
10. уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи

Школски програм урађен је у складу са Националним оквиром образовања и васпитања и садржи:

1. циљеве школског програма;
2. план наставе и учења основног образовања и васпитања;
3. програме обавезних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
4. изборних предмета по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
5. програм допунске и додатне наставе;
6. програм културних активности школе;
7. програм школског спорта и спортских активности;
8. програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања;
9. програм слободних ваннаставних активности ученика;
10. програм професионалне оријентације;
11. програм здравствене заштите;

12. програм социјалне заштите;
  13. програм заштите животне средине;
  14. програм сарадње са локалном самоуправом;
  15. програм сарадње са породицом;
  16. програм излета, екскурзија и наставе у природи;
  17. програм рада школске библиотеке;
- У осталој школској документацији налазе се следећи садржаји:
1. начин остваривања других области развојног плана школе који утичу на образовно-васпитни рад (Ученички парламент);
  2. Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалном образовном плану чине прилог школског програма
  3. Заштита и безбедност ученика за време остваривања образовно-васпитног рада и запослених, регулисани су општим актима школе.

1.2.ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

1. Пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
2. Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске и информатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост у живот породице и заједнице;
3. Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као и изражавање на језицима различитих уметности;
4. Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење медија и информационо комуникационих технологија;
5. Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању и свакодневном животу;
6. Развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање током целог живота;
7. Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
8. Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
9. Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;
10. Развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
11. Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
12. Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
13. Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
14. Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;

15. Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узрасне равноправности и толеранције

1.3.ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА

Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске 2022/2023. године до краја школске 2025/2026. године

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ

Програм се реализује на српском језику

**ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРВИ ЦИКЛУС ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И
ВАСПИТАЊА**

Ред. бр.	А.ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Српски језик и књижевност	5	180	4	144	4	144	4	136
2.	Страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
3.	Ликовна култура	2	72	1	36	1	36	1	34
4.	Музичка култура	2	72	1	36	1	36	1	34
5.	Историја	1	36	2	72	2	72	2	68
6.	Географија	1	36	2	72	2	72	2	68
7.	Физика	-	-	2	72	2	72	2	68
9.	Математика	4	144	4	144	4	144	4	136
10.	Биологија	2	72	2	72	2	72	2	68
11.	Хемија	-	-	-	-	2	72	2	68
12.	Техника и технологија	2	72	2	72	2	72	2	68
13.	Информатика и рачунарство	1	36	1	36	1	36	1	34
14.	Физичко и здравствено васпитање	2	72+54*	2	72+54*	3	108	3	102
УКУПНО: А		24	918	25	954	28	1008	28	884
Ред. бр.	Б: ИЗБОРНИ ПРОВРАМИ								
	Верска настава/Грађанско васпитање**	1	36	1	36	1	36	1	34
	Други страни језик	2	72	2	72	2	72	2	68
	Матерњи језик/говор са елементима националне културе *	-	-	-	-	-	-	-	-
УКУПНО: Б		3	108	3	108	3	108	3	102
УКУПНО: А +Б		27	1026	28	1062	31	1116	31	986

*Ученик бира један од понуђених програма

Ред. бр.	ОБЛИК ОБАВЕЗНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Редовна насава	27	1026	28	1062	31	1116	31	1116
2.	Слободне наставне активности	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Доунска настава	1	36	1	36	1	36	1	34
4.	Додатна настава	1	36	1	36	1	36	1	34

*Слободне наставне активности школа планира Школским програмом и Годишњим планом рада. Ученик бира једну од три понуђене скободне активности („Слижбени гласник РС“ бр.5/22).

Ред. бр.	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБАВЕЗНО ВАСПИТНОГ РАДА	ПЕТИ РАЗРЕД		ШЕСТИ РАЗРЕД		СЕДМИ РАЗРЕД		ОСМИ РАЗРЕД	
		нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
1.	Час одељењског	1	36	1	36	1	36	1	34
2.	Ваннаставне активности*	1	36	1	36	1	36	1	34
3.	Екскурзија**	До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 2 дана годишње		До 3 дана годишње	

* Школа реализује ваннаставне активности у области науке, технике, културе, уметности, медија и спорта.

**Екскурзије се реализује у складу са одговарајућим правилником.

2. ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД

2.1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Годишњи фонд часова: 144

Недељни фонд часова: 4

Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерењо приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ФОНДА ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА

Тема/област	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Свега
1. Језик	36	20	7	63
Грамматика	35	18	5	58
Правопис	1	2	2	5
2. Књижевност	28	12	6	46
Школска лектира	23	8	5	36
Домаћа лектира	5	4	1	10
3. Култура изражавања	20	9	6	35
Говорно изражавање	4	2	2	10
Писмено изражавање	16	7	4	25
Укупно	84	41	19	144

Кључни појмови: књижевност, језик, језичка култура.

Редни број	Исходи	Теме/области	Садржаји програма	Међупредметне компетенције	Начини и поступци остваривања програма
1.	<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> -повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; -чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; -одреди род књижевног дела и књижевну врсту; -прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; - разликује ауторску приповетку од романа; -анализира структуру лирске песме (строфа, 	КЊИЖЕВНО СТ (46)	<p>ЛЕКТИРА</p> <p>Лирика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обредне лирске народне песме (избор) 2. Ђура Јакшић: <i>Вече</i> 3. Јован Дучић: <i>Село</i> 4. Мирослав Антић: <i>Плава звезда</i> 5. Вељко Петровић: <i>Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје</i> 6. Десанка Максимовић: <i>Грачаница/ Војислав Илић: Свети Сава</i> 7. Стеван Раичковић: <i>Хвала сунцу, земљи, трави</i> 8. Милован Данојлић: <i>Овај дечак зове се Пено Крста</i> 9. Сергеј Јесењин: <i>Песма о керуши</i> <p>Књижевни термини и појмови</p> <p>Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац).</p> <p>Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха.</p> <p>Стилске фигуре: контраст, хипербола.</p> <p>Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне).</p>	<p>Компетенција за учење;</p> <p>Рад са подацима и информацијама;</p> <p>Комуникација;</p> <p>Одговорно учешће у демократском друштву;</p> <p>Естетичка компетенција;</p> <p>Решавање проблема;</p> <p>Сарадња;</p> <p>Дигитална компетенција;</p> <p>Одговоран однос према околини;</p> <p>Одговоран однос према здрављу.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу</p> <p>-Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца</p> <p>-Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак</p> <p>-На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими.</p> <p>-Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву -</p> <p>Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о</p>

	стих, рима); -уочава основне елементе структуре		ЕПИКА		вредностима тих дела - Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише
--	---	--	--------------	--	--

	књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; -разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; -разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; -разликује облике казивања; -увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; -анализира узрочно- последичне односе у тексту и вреднује		Лектира 12. Народна песма: <i>Смрт Мајке Југовића</i> 13. Народна песма: <i>Марко Краљевић укида свадбарину</i> 14. Петар Кочић: <i>Јаблан</i> 15. Исидора Секулић: <i>Буре</i> (одломак)/Бранко Ћопић: <i>Чудесна справа</i> 16. Иво Андрић: <i>Аска и вук</i> 17. Антон Павлович Чехов: <i>Вањка</i> /Итало Калвино: <i>Шума на ауто-путу</i> (из збирке прича <i>Марковалдо или годишња доба у граду</i>) 18. Светлана Велмар Јанковић: <i>Сирото ждребе</i> (из <i>Књиге за Марка</i>) Књижевни термини и појмови Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: наратија (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. <i>Смрт Марка Краљевића</i>) ДРАМА Лектира 6. Коста Трифковић: <i>Избирачица</i> (одломак)		заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве -На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача -Упоредјују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике
--	--	--	--	--	--

<p>истакнуте идеје које текст нуди; -анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; -уочава хумор у књижевном делу; -разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; -илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; -разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи; -употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и</p>		<p>7. Миодраг Станисављевић: <i>И ми трку за коња имамо</i>(одломак) 8. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак) Књижевни термини и појмови Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет). НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: Божић(одломак); Ђурђевдан(одломак); Додоле, прпоруше и чаролице(одломци) 2. Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор) 3. Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору) 4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца(избор) 5. Гроздана Олујић: Били су деца као и ти(избор) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: Аутобиографија 4. Анђела Нанети: Мој дека је био трешња 5. Весна Алексић: Каљави коњ(Прича о</p>		
--	--	---	--	--

	<p>описивање; -разликује и гради аугментативе и деминутиве;</p>		<p>богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору – Сеченско светло) 6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете 7. Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице Допунски избор лектире (бирати 3 дела) 1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници(песме о свицима)(избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге) 3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: Пустолов 5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака(једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства(„Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам 8. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму 9. Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех 10. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак 11. Реј Бредбери: Маслачково вино(избор) 12. Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор) 13. Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци) 14.</p>		
--	---	--	--	--	--

			<p>Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу</p> <p>15. Александар Поповић: <i>Снежана и седам патуљака</i>, драмска бајка</p>		
--	--	--	--	--	--

2.	<p>-повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима;</p> <p>-препозна делове речи у вези са њиховим грађењем;</p> <p>- разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора;</p> <p>- разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму;</p> <p>- одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик;</p> <p>- препознаје глаголска времена и употребљава их у</p>	<p>ЈЕЗИК (63) Грамматика</p>	<p>Подела речи по постанку: просте речи и творенице, породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, суфикси и префикси). Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима.</p> <p>Настанак гласова и говорни органи, подела гласова, самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти). Подела сугласника по месту изговора и звучности.</p> <p>Подела речи на слоге, слоготворно р. Гласовне промене - уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а, једначење сугласника по звучности и месту изговора, промена л у о, палатализација, сибиларизација, јотовање, губљење сугласника.</p> <p>Заменице: неличне именичке (односно упитне, неодређене, опште, одричне), придевске заменице - присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно упитне, неодређене, опште, одричне).</p> <p>Грамматичке категорије заменица: род, бројпадеж и лице.</p> <p>Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу</p>	<p>Компетенција за учење;</p> <p>Рад са подацима и информацијама;</p> <p>Комуникација;</p> <p>Одговорно учење у демократском друштву;</p> <p>Естетичка компетенција;</p> <p>Решавање проблема;</p> <p>Сарадња;</p> <p>Дигитална компетенција;</p> <p>Одговоран однос према околини;</p> <p>Одговоран однос према здрављу.</p>	<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа,</p> <p>Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима Самоевалуација и евалуација</p>
----	--	---	---	---	--

	<p>складу са нормом; - разликује реченице по функцији - правилно изговара речи водећи рачуна о дужини; - разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;</p>		<p>препознавања;имперфекат глагола бити), плусквамперфекат. Независне предикатске реченице-појам комуникативне функције, подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.</p>		
	<p>-доследно примењује правописну норму у писању имена васионских тела, именичких придевских одричних заменица са предлогом; -користи Правопис (школско издање);</p>	Правопис	<p>Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда(основна правила).Правописна решења у вези са глаголским променама. Писање именичких придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика</p>		<p>Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела Самоевалуација и евалуација Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке -Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури</p>
	<p>-говори јасно, поштујући</p>	Ортоенија	<p>Правилан изговор гласова ч,ћ,џ,р Дуги и кратки акценти</p>		<p>Комбиновање различитих врста</p>

	стандарднојезичку норму; изражајно чита обрађене књижевне текстове.				дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности -Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва -Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију Самоевалуација и евалуација
3.	составља обавештење, вест и кратак извештај; - разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; - проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; - драматизује одломак одабраног дела	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (35)	Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтиве форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористцима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникација; Одговорно учење у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост -Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност - Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе -Многобројним

	<p>текста; -уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; -препоручи књижевно дело уз кратко образложење; -упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст.</p>		<p>Богаћење речника: <i>лексичко-семантичке вежбе</i> (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); <i>стилске вежбе</i>: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза). Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).</p>		<p>примерима ученици евалуирају своје знање - Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима -Самостално примењују правописна правила Самоевалуација и евалуација</p>
--	---	--	---	--	--

ОБЛАСТ / ТЕМА	СТАНДАРДИ (6. разред)		
	Основни ниво	Средњи ниво	Напредни ниво
1. ЧИТАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ	<p>CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи</p> <p>CJ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), наратија (приповедање), аргументација, пропаганда</p> <p>CJ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима</p> <p>CJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста</p> <p>CJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима</p> <p>CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног</p>	<p>CJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених и информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради и звршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање рад и уживања</p> <p>CJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама)</p> <p>CJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове</p>	<p>CJ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима)</p> <p>CJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст</p> <p>CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту</p>
2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	<p>CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу)</p> <p>CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу</p> <p>CJ.1.2.3. саставља једноставан</p>	<p>CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан</p> <p>CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста</p>	<p>CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста</p> <p>CJ.3.2.2. саставља аргументативни</p>

	<p>експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста)</p> <p>CJ.1.2.4. уме да преприча текст CJ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)</p>	<p>CJ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика</p>	<p>текст</p>
<p>3. ГРАМАТИКА И ЈЕЗИК</p>	<p>CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама</p> <p>CJ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације</p> <p>CJ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима</p> <p>CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи</p> <p>CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела</p>	<p>CJ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме</p> <p>CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене</p> <p>CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи</p> <p>CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање)</p> <p>CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)</p>	<p>CJ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима</p> <p>CJ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује)</p> <p>CJ.3.3.3. зна и у свом говору примењује акценатску норму</p> <p>CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама</p> <p>CJ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)</p> <p>CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)</p>

<p>4. КЊИЖЕВНОСТ</p>	<p>CJ.1.4.1.повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од 5. до 8.разреда) са именима аутора тих дела</p> <p>Cj.1.4.2.разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност)</p> <p>CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму</p> <p>CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац)</p> <p>CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: нарација, дескрипција, дијалог и монолог</p>	<p>CJ.2.4.1.повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања</p> <p>CJ.2.4.2.повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижев ноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација</p> <p>CJ.2.4.3.разликује лирско-епске врсте (баладу, поему)</p> <p>CJ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове</p> <p>CJ.2.4.5.препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту</p>	<p>CJ.3.4.1.наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива</p> <p>CJ.3.4.2.издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту</p> <p>CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу</p> <p>CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре;</p>
-----------------------------	---	--	---

ПРОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА

У току школске године биће реализоване две процене остварености стандарда: на крају првог полугодишта и на крају школске године (ова процена обухвата читаво градиво). Ученици ће решавати тестове израђене по стандардима.

2.2.ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Недељни број часова: 2

Годишњи број часова:72

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

Циљеви:

1. Овладавање комуникативким вештинама и развијање способности и метода учења страног језика
2. Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика
3. Стицање позитивног односа према другим језицима и културама уз уважавање различитости
4. Стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика
5. Развијање радозналости, истраживачког духа и оторености према комуникацији са говорницима других језика

Задаци:

1. Разумевање говора (да разуме усмене поруке исказане савременим језиком
2. Усмена изражавање (да буде у стању да учествује у једноставном разговору)
3. Разумевање слушаног текста у вези са свакодневним ситуацијама из домена његовог интересовања
4. Писано изражавање (да напише нешто о себи и својим интересовањима и да изнесе свој лични став о прочитаном)
5. Стицање увида у сличност и разлике у навикама, обичајима, менталитету и институцијама између наше земље и земље чији језик уче

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
По завршеној теми/области ученик је у стању да у усменој и писменој комуникацији: – разуме једноставније	WelcometoHarlowMill(Introductory Unit) ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/	What's your first/last name/surname? Jack, this is Andrew. He's the new boy in our class. Hi, Andrew. Nice to meet you. I'm glad to meet you too. What's your nickname? It's Andy.	септембар

<p>текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење/ давање информација личне природе;</p> <ul style="list-style-type: none"> – поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставнија језичка средства; – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, појава, радњи, стања и збивања; – разуме једноставније текстове у којима се описују способности и умећа; – опише радње, способности и умећа користећи неколико везаних исказа; – разуме једноставније изразе који се односе на поседовање и припадност; – формулише једноставније исказе који се односе на поседовање и припадност; - пита и каже шта неко има/нема и чије је нешто 	<p>ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p>Where do you live? I live in... How do you go to school? I walk there/take the bus... What does your father do? He's a teacher. Have you got/ Do you have any brothers or sisters? No, I'm an only child, but my mother's got two sisters, Sophia and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I'm her favourite nephew. This is my cousin, Bob. Where does he come from? H lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you move there? We moved there when I was four. Where were you living when you started school? Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year.</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола. The Past Continuous Tense The Present Perfect Tense учесталијих глагола, правилних и неправилних. Питања са who/what/when/where/why Питања са препозиционим глаголима. Употреба и изостављање чланова при ближемодређивању лица, у фиксним изразима (go to school/by car/on foot...) са основним географским појмовима (називима улица, градова, држава...) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтиве комуникације, имена и надимци, родбина, породични односи и родбинске везе, већи градови у земљама циљне културе.</p> <p>Is this your dog? No, it's Steve's dog. Whose house is this? It's Jane and Sally's house. They're Jane's and Sally's bags. These are the children's toys. That's my parents' car. This is my blanket.</p>	
---	--	---	--

		<p>This blanket is mine. This isn't your card. It's hers. I've got/I have a ruler. Have you got/Do you have a pen? Sally hasn't got /doesn't have an umbrella.</p> <p>Саксонски генитив са именицом у једнини и множини (правилна и неправилна множина) – my friend's/ friends'/ children's books.</p> <p>Присвојне заменице mine, yours... Питања са Whose.</p> <p>(Интер)културни садржаји: породица и пријатељи; однос према својој и туђој имовини</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у садашњости; – разуме једноставније исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих; - изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење 	<p>1. Time for culture</p> <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p> <p>ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p>She rarely takes the bus to school. They usually play games in their free time. Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't. How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days? My sister doesn't eat fish. Water freezes at zero degrees Celsius. If /When you heat ice, it melts.</p> <p>What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them. Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to? Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris. We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look! It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown? We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any. I can't see anybody/anyone. How long has he played the guitar? For five years./Since last summer.</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи.</p> <p>The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи.</p> <p>Разлике у употреби глаголских облика The</p>	<p>септембар- октобар</p>

		<p>Present Simple Tense и The Present Continuous Tense. The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају. Нулти кондиционал. Питања са препозиционим глаголима. Модални глагол can за изражавање способности. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања.</p> <p>I love working with people. I don't like skiing. I'm bad at it. What do/don't you like doing? Peter hates watching horror films. He enjoys playing video games. I can't/couldn't stand the heat. My favourite sport is tennis. What's your favourite sport? What are your hobbies and interests? Fifteen out of thirty people like tennis – eight boys and seven girls.</p> <p>Придевско-предлошке фразе – interested in, good/bad at, crazy about...</p> <p>Глаголи like/love/hate/enjoy/can't stand + глаголска именица Питања са What, Who, Why ... (Интер)културни садржаји: уметност, књижевност за младе, стрип, музика, филм.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – размени једноставније информације личне природе; – у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима; – разуме једноставније текстове у којима се описују радње и ситуације у садашњости; - размени појединачне информације и/или неколико информација у низу које се односе на радње у 	<p>2. Friends and family ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p>Jack, this is Andrew. He's the new boy in our class. Hi Andrew. Nice to meet you. I'm glad to meet you too. What's your nickname? It's Andy. Where do you live? I live in Sunny Street. How do you go to school? I walk there/take the bus... What does your father do? He's a science teacher. Have you got/Do you have any brothers or sisters? No, I'm an only child, but my mum's got two sisters, Sophia and Lily. Aunt Lily is the eldest. She says I am her favourite nephew. This is my cousin, Bob. Where does he come from? He lives in Brisbane now, but he was born in London. Where were you born? When did you</p>	<p>октобар- новембар</p>

<p>садашњости</p>		<p>move there? We moved there when I was four. Where were you living when you started school? Who do you usually go out with? How long have you known Susan? For one year. Since last year. The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Past Simple Tense глагола to be и осталих глагола (правилних и неправилних). The Past Continuous Tense. The Present Perfect Tense учесталијих глагола (правилних и неправилних). Питања са Who/What/Where/When/Why... Питања са препозиционим глаголима. Употреба и изостављање чланова при ближем одређивању лица, у фиксним изразима (go to school/by car/on foot...), са основним географским појмовима (називима улица, градова, држава...) (Интер)културни садржаји: устаљена правила учтивости комуникације; имена и надимци; родбина, породични односи и родбинске везе; већи градови у земљама циљне културе.</p> <p>She rarely takes the bus to school. They usually play games in their free time. Does James play any musical instruments? Yes, he does. No, he doesn't. How many languages do you speak? What time do you usually wake up on school days? My sister doesn't eat fish. Water freezes at zero degrees Celsius. If /When you heat ice, it melts.</p> <p>What are you looking for? I am looking for my glasses. I can't find them. Shhh! I am trying to concentrate. What are you thinking about? Who are you talking to? Sorry, she can't come to the phone right now. She's having a shower. She is studying French in Paris. We are very busy these days. We are decorating the school hall. Look!</p>	
-------------------	--	---	--

		<p>It's raining. It doesn't usually rain here in summer. Does it rain a lot in your hometown? We normally grow vegetables, but this year we aren't growing any. I can't see anybody/anyone. How long has he played the guitar? For five years./Since last summer.</p> <p>The Present Simple Tense за изражавање сталних и уобичајених радњи. The Present Continuous Tense за изражавање тренутних и привремених радњи. Разлике у употреби глаголских облика The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense. The Present Perfect Simple Tense за изражавање радњи које су почеле у прошлости и још увек трају. Нулти кондиционал. Питања са препозиционим глаголима. Модални глагол can за изражавање способности. (Интер)културни садржаји: породични живот; живот у школи – наставне и ваннаставне активности; распусти и путовања</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – разуме уобичајене молбе и захтеве и реагује на њих; – упуту уобичајене молбе и захтеве; – честита, захвали и извини се користећи једноставнија језичка средства; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, 	<p>ЗAnimalmagic ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Can/Could you help me with these bags, please? They're too heavy. Could I have a glass of water, please? Could I see your exercise book, please? Yes, just a minute. Oh, no. I can't find it. May I see your tickets, please? Here you are, sir. Thank you. Will you open the door for me? Sure. I'm so sorry for... It's all my fault. Sorry, it was an accident. I didn't mean to (break your skateboard). That's all right/OK. Never mind. It doesn't matter. Thank you for (your help). Thank you from the bottom of my heart. That's very kind of you. That means a lot to me. Don't mention it. It's nothing. You're welcome. Well done. Congratulations! Happy (festival). When does the train for Glasgow leave? It leaves at 7.38. School starts at 8.45. Which book do you want? The red one. Can I try on those trousers,</p>	<p>новембар- децембар</p>

<p>догађајима и способностима у прошлости;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. 		<p>please? Which ones? The blue ones. Модални глаголи за изражавање молбе и захтева – can/could/may. Would you like...? Will за изражавање молби. The Present Simple Tense за изражавање утврђених програма, реда вожње, распореда и сл. Заменице one, ones. (Интер)културни садржаји: правила учтиве комуникације, значајни празници и догађаји, честитања.</p> <p>When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week. She used to wear glasses. Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV. At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't. I was walking down the lane when I saw a beautiful lady. She was wearing a red dress and a big red hat. While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden. She was sleeping when we came in. As soon as I saw them, I started to run. They have finished their project. They finished it yesterday. Who did you get the letter from? Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London. He has just arrived. I've already learnt to use that program. Have they arrived yet? They haven't finished their dinner yet.</p> <p>The Past Simple Tense правилних и</p>	
---	--	---	--

		<p>неправилних глагола, све употребе. The Past Continuous Tense, све употребе Used to.</p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense.</p> <p>The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са ever, never, just, already, yet...</p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика The Past Simple Tense и The Present Perfect Simple Tense.</p> <p>Модални глагол could за изражавање способности у прошлости.</p> <p>Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).</p> <p>Питања са Who/What/Where/When/Why...</p> <p>Питања са препозиционим глаголима.</p> <p>(Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – разуме и следи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – пружи једноставнија упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота; – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у 	<p>4. New technology РАЗУМЕВАЊЕИДАВАЊЕУПУТСТАВА ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Read the explanation and circle the correct words. State your problem and describe how you feel about it. Use the expressions below. Make a project about an important city in your town. Make a map and label the important places. To end the call, tap the „end call” button (typically a red button on the left side of your cell phone) or close your phone. Do not touch the adapter with wet hands.</p> <p>Заповедни начин.</p> <p>(Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p> <p>When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week. She</p>	<p>децембар- јануар</p>

<p>низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност исл. 		<p>used to wear glasses. Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV. At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't. I was walking down the lane when I saw a beautiful lady. She was wearing a red dress and a big red hat. While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden. She was sleeping when we came in. As soon as I saw them, I started to run. They have finished their project. They finished it yesterday. Who did you get the letter from? Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London. He has just arrived. I've already learnt to use that program. Have they arrived yet? They haven't finished their dinner yet.</p> <p>The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе. The Past Continuous Tense, све употребе. Used to.</p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense. The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са ever, never, just, already, yet...</p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика The Past Simple Tense и The Present Perfect Simple Tense. Модални глагол could за изражавање способности у прошлости. Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).</p>	
---	--	--	--

		<p>Питања са Who/What/Where/When/Why... Питања са препозиционим глаголима. (Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније предлоге, савете и позиве на заједничке активности и одговори на њих уз одговарајуће образложење; – упуту предлоге, савете и позиве на заједничке активности користећи ситуационо прикладне комуникационе моделе; – затражи и пружи додатне информације у вези са предлозима, саветима и позивима на заједничке активности 	<p>5. Myhome, mytown</p> <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p>I'm going to the swimming pool. Would you like to come? Yes, please. I like swimming. Would you like a cup of tea? No, thank you/thanks. What are you doing next weekend? Do you want to come to my party? Yes, I'd love to. When is it? At 7.30 on Saturday. Do you fancy/How about a game of tennis this afternoon? Sorry. I can't. I've got a dance class. Shall we go to the sports centre today? Good idea. See you there at 6.00 pm. That's no good for me. What about 5.30? Yes, sure. How about trying my new computer game this morning? I'm afraid I can't. I'm looking after my little sister. Why don't we go to the park? Let's get out of here. That sounds good. The music is too loud. We could/ may/might stay here and watch DVDs. That's boring. If it is cold, put on your jacket. If you hurry, you won't miss the bus. If you don't feel well, you should see a doctor. I've got the flu. You must stay in bed and drink lots of hot drinks. If you don't stay up late, you won't feel tired. You shouldn't eat too much chocolate. Don't give your real name on the Internet.</p> <p>The Present Continuous Tense за унапред договорене радње. Заповедни начин. Изрази: Howabout...? What about...? Why don't we...? Would you like...? Do you want...? Shall we...? Let's...</p> <p>Модални глаголи за изражавање предлога – can/could/may/might. Модални глаголи should за давање савета. Први кондиционал. (Интер)културни</p>	<p>јануар-фебруар</p>

		<p>садржаји: прикладно упућивање предлога, савета и позива и реаговање на предлоге, савете и позиве</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – размени појединачне информације и/или неколико информација у низу о искуствима, догађајима и способностима у прошлости; – опише у неколико краћих, везаних исказа искуства, догађај из прошлости; – опише неки историјски догађај, историјску личност и сл. – разуме уобичајене изразе у вези са жељама, интересовањима, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих; – изрази жеље, интересовања, потребе, осете и осећања једноставнијим језичким средствима; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/нема, 	<p>6. Takecare ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА</p>	<p>When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week. She used to wear glasses. Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV. At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't. I was walking down the lane when I saw a beautiful lady. She was wearing a red dress and a big red hat. While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden. She was sleeping when we came in. As soon as I saw them, I started to run. They have finished their project. They finished it yesterday. Who did you get the letter from? Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London. He has just arrived. I've already learnt to use that program. Have they arrived yet? They haven't finished their dinner yet.</p> <p>The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе. The Past Continuous Tense, све употребе . Used to. Контрастирање употребе и значења глаголских облика The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense. The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са ever, never, just, already, yet... Контрастирање употребе и значења</p>	<p>фeбpуap-мapт</p>

<p>користећи једнотавнија језичка средства</p> <p>– пита/каже/израчуна колико нешто кошта</p>		<p>глаголских облика The Past Simple Tense и The Present Perfect Simple Tense.</p> <p>Модални глагол could за изражавање способности у прошлости.</p> <p>Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).</p> <p>Питања са Who/What/Where/When/Why...</p> <p>Питања са препозиционим глаголима.</p> <p>(Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p> <p>I'd like to try bungee jumping. I'm interested in swimming. What sports are you interested in? My hobby is collecting badges. What's your hobby? I'm starving. Shall I make a sandwich for you? Yes, please. I'm thirsty. Would you like some lemonade? What's wrong/the matter? I'm tired of/sick of/fed up with/bored with playing this game. Are you tired? I'm exhausted. I'm cold/hot. I don't feel well. I feel sick. Why don't you go to bed? I'm nervous / frightened /upset /scared...</p> <p>Don't worry. Everything will be all right/just fine. It's going to be all right. Are you happy with your new friends? Oh, yes. I am so glad/happy to hear that. I've got/ I have a terrible headache. Take a painkiller. My ear hurts. I'm sorry to hear that. Oh dear! My finger is bleeding. Why don't you put a plaster on it? I've sprained my ankle. Put some ice on it. I'm in trouble. I don't know what to do.</p> <p>Stative verbs (be, want, hurt, have, feel, know...)</p> <p>Заповедни начин. Whydon'twe/you + инфинитивна основа глагола. Wouldlike + именица/инфинитив глагола.</p> <p>Употреба придевско-предлошких израза tired of / sickof / fedupwith / boredwith.</p> <p>ThePresentPerfectSimpleTense</p>	
---	--	---	--

		<p>(Интер)културни садржаји: мимика и гестикулација; интересовања, хоби, забава, разонода, спорт и рекреација.</p> <p>How many people are there (in the park)? There are two men/women and three children (in the park). How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves. A lot of/Lots of people went to the match. A lot of/Lots of snow falls in winter. There were loads of apples on the table. There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ \$300 (three hundred dollars). In my school, 60% of children eat junk food. Основни бројеви преко 1000.</p> <p>Правилна множина именица.</p> <p>Множина именица које се завршавају на -у, -f/fe: strawberries, shelves, knives...</p> <p>Множина именица које се завршавају на -о: kilos, potatoes...</p> <p>Синкретизам једнине и множине: sheep, fish...</p> <p>Најчешћи облици неправилне множине (men, women, children, people, feet, teeth, mice....).</p> <p>Бројиве и небројиве именице – rounds, money...</p> <p>Квантификатори – much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little.</p> <p>Питања са How much/many.</p> <p>(Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.</p>	
<p>– опише и упореди жива бића, предмете, места, појаве, радње, стања и збивања користећи једноставнија језичка</p>	<p>7. Shoppingaround ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА</p>	<p>When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer. I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks. I promise I won't be</p>	<p>март-април</p>

<p>средства;</p> <ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније исказе који се односе на одлуке, обећања, планове, намере и предвиђања и реагује на њих; – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – саопшти шта он/ она или неко други планира, намерава, предвиђа; – разуме једноставније изразе који се односе на количину и цену; – пита и саопшти колико нечега има/ нема, користећи једноставнија језичка средства; – пита/ каже/ израчуна колико нешто кошта 	<p>И ЦЕНА</p>	<p>late. I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it. It will be rainy tomorrow. Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk. It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party. Look at those cars! They're going to crash! What are you doing tonight? We're playing football with friends. Would like + именица/инфинитив глагола.</p> <p>Stative verbs (want, promise, believe, think...) TheFutureSimpleTense за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања.</p> <p>Goingto за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања. ThePresentContinuousTense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи. (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p> <p>How many people are there (in the park)? There are two men/women and three children (in the park). How much fruit do we have? There isn't much fruit in the bowl. There aren't many books on the shelves. A lot of/Lots of people went to the match. A lot of/Lots of snow falls in winter. There were loads of apples on the table. There is a little lemonade in the bottle. There are a few apples. How much is this? It's € 2,365 (two thousand, three hundred and sixty-five euros). That's £ 245 (two hundred and forty-five pounds)/ \$300 (three hundred dollars). In my school, 60% of children eat junk food. Основни бројеви преко 1000.</p> <p>Правилна множина именица. Множина именица које се завршавају на -у, -</p>	
--	----------------------	--	--

		<p>f/fe: strawberries, shelves, knives... Множина именица које се завршавају на –o: kilos, potatoes... Синкретизам једнине и множине: sheep, fish... Најчешћи облици неправилне множине (men, women, children, people, feet, teeth, mice...).</p> <p>Бројиве и небројиве именице – rounds, money... Квантификатори – much, many, a lot of, lots of, loads of, a few, a little.</p> <p>Питања са How much/many. (Интер)културни садржаји: друштвено окружење; валуте циљних култура.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – размени једноставније исказе у вези са обећањима, одлукама, плановима, намерама и предвиђањима; – разуме једноставније текстове који се односе на опис особа, биљака, животиња, предмета, места, – разуме једноставније исказе којима се тражи мишљење и реагује на њих; – изражава мишљење, слагање/ неслагање и даје кратко образложење 	<p>8. Learning to work ОПИСИВАЊЕ БИЋА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p>What does Emma look like? She looks gorgeous. She's the prettiest girl in our class. What's he like? He's smart and hard-working. Noah doesn't care about anyone. He's is selfish. My friend is sporty and good-looking, but he is very shy. Her clothes are cool! Samuel is as tall as his brother/not as(so) tall as his father. This laptop is less expensive than that one. It's the least expensive laptop in the shop. Jacob's room is usually tidy, but Michael's is often untidy/messy. You can find his clothes everywhere. Why is he exhausted? Because the trip was exhausting. The party was really exciting. Everybody was excited. She looks really unhappy. How does he swim? He swims well. We worked hard. He was running fast. It is raining heavily. Are they listening carefully? Ten minutes from here is the biggest wheel of its kind in the world – the London Eye. The buildings are amazing /fantastic. That's the cafe where my sister works. Is that the message which/that Tom sent? There's somebody/nobody/no one in the street. There was nothing strange in his voice. Everything was OK. This chair's uncomfortable. That's impossible!</p> <p>The Present Simple Tense и The Present Continuous Tense за изражавање појава, радњи,</p>	<p>април-мај</p>

		<p>стања и збивања у садашњости, The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense за изражавање појава, радњи, стања и збивања у прошлости.</p> <p>Поређење придева по једнакости as...as, not so/as...as.</p> <p>Поређење придева са less и theleast.</p> <p>Придеви са наставцима –ed и –ing.</p> <p>Творба и употреба прилога за начин (beautifully, quickly, happily, well, badly, fast, hard...)</p> <p>Употреба одређеног члана уз суперлатив придева. Употреба/изостављање одређеног члана уз називе места. (споменици, музеји, улице, паркови...). Релативне заменице who, which, that, whose, where... Неодређене заменице (somebody, something, anybody, anything, nobody, no one, nothing, everything...).</p> <p>Питања са What...like, How, Why...</p> <p>Негативни префикси un-, im-...</p> <p>(Интер)културни садржаји: особености наше земље и земаља говорног подручја циљног језика (знаменитости, географске карактеристике и сл.).</p> <p>When I grow up, I would like/I'm going to be a web designer. What about you? I really want to be a programmer. I can't find my keys anywhere. I'll/I will help you look for them. I'll take it, please. I'll leave it, thanks. I promise I won't be late. I believe he will be a great pianist. I don't think he will make it. It will be rainy tomorrow. Why are you putting on your coat? I'm going to take my dog for a walk. It's my birthday next Saturday. I'm going to have a big party. Look at those cars! They're going to crash! What are you doing tonight? We're playing football with friends. Would like + именица/инфинитив</p>	
--	--	--	--

		<p>глагола. Stative verbs (want, promise, believe, think...) TheFutureSimpleTense за изражавање одлука донетих у тренутку говора, обећања и предвиђања на основу знања, искуства и веровања. Goingto за изражавање планова, намера и предвиђања на основу чулних опажања. ThePresentContinuousTense за изражавање унапред договорених/испланираних радњи. (Интер)културни садржаји: правила учтивости у складу са степеном формалности и ситуацијом.</p> <p>Tea is better than coffee. Of course. That's true. You are right. The food was great! I disagree/don't agree with you. It was awful. I think we should help him. Yes, I agree with you. He always helps his friends. I enjoy skiing. Me too. I don't think he will win the race. Well, I do. No chance! I don't believe it! That's right! That's wrong!</p> <p>Stative verbs (think, like, agree, believe...) Питања са What, Why, How ... (Интер)културни садржаји: поштовање основних норми учтивости у комуникацији са вршњацима и одраслима.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – разуме једноставније текстове у којима се описују искуства, догађаји и способности у прошлости; – разуме једноставнија питања која се односе на оријентацију/ положај предмета и бића у простору и правац кретања и одговори на њих; 	<p>9. Closetonature ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p>When did Columbus discover America? Who invented the telephone? People lived in caves a long time ago. We saw a good film last week. She used to wear glasses. Did he use to drink tea every morning? No, he didn't. What did you do when you heard the noise? First, I called the police. What were you doing when you heard the noise? I was watching TV. At ten o'clock yesterday morning, I was cycling to school. I fell off my bike and hurt my knee. I couldn't stand up. Was there anyone to help? No, there wasn't. I</p>	<p>мај-јун</p>

<ul style="list-style-type: none"> – затражи и разуме обавештења о оријентацији/ положају предмета и бића у простору и правцу кретања; – опише правац кретања и просторне односе једноставним, везаним исказима; – разуме једноставније забране, правила понашања, своје и туђе обавезе и реагује на њих; – размени једноставније информације које се односе на забране и правила понашања у школи и на јавном месту, као и на своје и туђе обавезе; – саопшти правила понашања, забране и листу својих и туђих обавеза користећи одговарајућа језичка средства 		<p>was walking down the lane when I saw a beautiful lady. She was wearing a red dress and a big red hat. While I was sleeping, my brother was helping our father in the garden. She was sleeping when we came in. As soon as I saw them, I started to run. They have finished their project. They finished it yesterday. Who did you get the letter from? Have you ever been to London? Yes, I have. I was there last year./ No, I haven't. I have never been to London. He has just arrived. I've already learnt to use that program. Have they arrived yet? They haven't finished their dinner yet.</p> <p>The Past Simple Tense правилних и неправилних глагола, све употребе. The Past Continuous Tense, све употребе Used to.</p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика The Past Simple Tense и The Past Continuous Tense.</p> <p>The Present Perfect Simple Tense за изражавање искустава и радњи у неодређеној прошлости и са ever, never, just, already, yet...</p> <p>Контрастирање употребе и значења глаголских облика The Past Simple Tense и The Present Perfect Simple Tense.</p> <p>Модални глагол could за изражавање способности у прошлости</p> <p>Linking words and phrases (first, then, next, as soon as, after that, finally...).</p> <p>Питања са Who/What/Where/When/Why...</p> <p>Питања са препозиционим глаголима.</p> <p>(Интер)културни садржаји: историсјки догађаји, епохална открића; важније личности из прошлости.</p> <p>Excuse me. How do I get to...? What's the best way to...? Could you tell me the way to...? Go</p>	
--	--	---	--

		<p>straight on until you get to (a bridge). Cross (the bridge). Turn back. Go back. Turn left/right into... Take the first/second turning on the right/left. Go along... It's on the left/right. It's opposite/behind/between/in front of/near/next to/at the corner/just around the corner...</p> <p>Заповедни начин.</p> <p>Предлози за изразување положаја и просторних односа – in front of, behind, between, opposite... (Интер)културни садржаји: јавни простор; типичан изглед места.</p> <p>Don't throw litter around. Save energy. Turn off lights when not in use. You can/can't sit here. The seat is/isn't free. Can I use your mobile phone? Sure. You mustn't use calculators during the exam. Students must turn off their phones in the classroom. Do you have to wear a uniform at your school? John can't come because he has to work. I must get up early tomorrow morning. I don't have to take my dog for a walk every day/tomorrow. My parents let me go out at weekends. They won't let us feed the animals. Our head teacher made us clean our classroom last Friday. John couldn't come because he had to work. He didn't have to come early yesterday. You should slow down, you shouldn't run down the corridor.</p> <p>Заповедни начин.</p> <p>Модални глаголи за изразување дозволе, забране, правила понашања и присуство/одсуство обавезе – can/can't, must/mustn't, have to/don't/doesn't have to, had to/didn't have to, should/shouldn't. Let/Make + инфинитивна основа глагола.</p> <p>(Интер)културни садржаји: понашање на јавним местима; значење знакова и симбола</p>	
--	--	---	--

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА
<p>1. WelcometoHarlowMill ПОЗДРАВЉАЊЕ И ПРЕДСТАВЉАЊЕ СЕБЕ И ДРУГИХ И ТРАЖЕЊЕ/ ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА ИЗРАЖАВАЊЕ ПРИПАДАЊА И ПОСЕДОВАЊА</p>	<p>Наставна област се реализује кроз слушање и читање дијалога, кроз усмено и писмено давање информација о себи и другима</p>
<p>2. Time for culture ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ ИЗРАЖАВАЊЕ ДОПАДАЊА И НЕДОПАДАЊА</p>	<p>Ова тема се остварује кроз слушање и читање једноставнијих текстова о медијима и њиховом утицају на свакодневни живот, кроз изражавање допадања недопадања, квиз, писање дела веб странице</p>
<p>3. Friends and family ДАВАЊЕ ОСНОВНИХ ИНФОРМАЦИЈА О СЕБИ И ДРУГИМА ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У САДАШЊОСТИ</p>	<p>Ова тема се остварује кроз активности слушања и читања о моди, попуњавања упитника, читања писама, описивања чланова породице и пријатеља, писмено и усмено.</p>
<p>4. Animalmagic ИЗРАЖАВАЊЕ МОЛБИ, ЗАХТЕВА, ОБАВЕШТЕЊА, ИЗВИЊЕЊА, ЧЕСТИТАЊА И ЗАХВАЛНОСТИ ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, и захвалности се остварује кроз језичке активности у комуникативним ситуацијама где се ученици користећи модалне глаголе за изражавање молбе и захтева уче правилима учтиве комуникације. Израда и читање биографије.</p>
<p>5. New technology РАЗУМЕВАЊЕ И ДАВАЊЕ УПУТСТАВА ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ</p>	<p>Ова наставна област реализује се кроз повезивање упутстава (нпр. за компјутерску или обичну игру, употребу апарата, рецепт за прављење јела и сл.) са визуелном подршком и без ње, кроз давање упутстава за рад.</p>

<p>6. Myhome, mytown</p> <p>ИЗНОШЕЊЕ ПРЕДЛОГА И САВЕТА, УПУЋИВАЊЕ ПОЗИВА ЗА УЧЕШЋЕ У ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКТИВНОСТИ И РЕАГОВАЊЕ НА ЊИХ</p>	<p>Ова тема се остварује кроз интеракцијски однос у учионици ученици се уче усменој и писаној форми упућивању пригодних честитки за прославу рођендана и значајнијих догађаја. Уче и о начину прославе истих у Великој Британији.</p>
<p>7. Takecare</p> <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ ИСКАЗИВАЊЕ ЖЕЉА, ИНТЕРЕСОВАЊА, ПОТРЕБА, ОСЕТА И ОСЕЋАЊА ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА</p>	<p>Кроз учење о сопственом телу, ученици уче и да искажу потребе, жеље и интересовања на енглеском језику, писмено и усмено, као и да на туђе исказе адекватно одговоре.</p>
<p>8. Shoppingaround</p> <p>ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) ИЗРАЖАВАЊЕ КОЛИЧИНЕ, БРОЈЕВА И ЦЕНА</p>	<p>Мотивисањем ученика да изразе сопствено мишљење, слушањем и читањем исказа у вези са жељама, плановима и намерама остварује се интеракцијски однос у учионици којим се ученици уче исказивању будућих планова и намера.</p>
<p>9. Learningtowork</p> <p>ОПИСИВАЊЕ БИЂА, ПРЕДМЕТА, МЕСТА, ПОЈАВА, РАДЊИ, СТАЊА И ЗБИВАЊА ОПИСИВАЊЕ БУДУЋИХ РАДЊИ (ПЛАНОВА, НАМЕРА, ПРЕДВИЂАЊА) ИЗРАЖАВАЊЕ МИШЉЕЊА</p>	<p>Мотивисањем ученика да изразе сопствено мишљење, слушањем и читањем исказа у вези са жељама, плановима и намерама остварује се интеракцијски однос у учионици којим се ученици уче исказивању будућих планова и намера.</p>
<p>10. Closetonature</p> <p>ОПИСИВАЊЕ РАДЊИ У ПРОШЛОСТИ ИСКАЗИВАЊЕ ПРОСТОРНИХ ОДНОСА И УПУТСТАВА ЗА ОРИЈЕНТАЦИЈУ У ПРОСТОРУ ИЗРИЦАЊЕ ДОЗВОЛА, ЗАБРАНА, ПРАВИЛА ПОНАШАЊА И ОБАВЕЗА</p>	<p>Ова тема се остварује кроз давање и формулисање упутстава у вези са оријентацијом у простору кроз role-play и слушање адекватних текстова. Ученици кроз разне активности исказују своје ставове према правилима понашања и обавезама.</p>

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

ТЕМА/ОБЛАСТ	Welcome to Harlow Mill	Time for culture	Friends and family	Animal magic	New technology	My home, my town	Take care	Shopping around	Learning to work	Close to nature
ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ	3.2.1	1.1.18 1.1.20 1.3.1 1.3.2 1.3.4 1.3.5 2.1.4 2.1.20 2.3.1 2.3.2 2.3.3 3.1.18 3.1.19	2.1.4 3.1.3 3.2.1 3.2.2 3.2.3 3.2.4	1.1.15 1.1.20 2.1.4 3.2.1 3.2.2 3.2.3 3.2.4	2.1.4 2.1.7 2.1.8 2.1.23 3.1.3 3.1.7 3.2.1 3.2.2 3.2.3 3.2.4	2.1.4 2.1.21 2.1.22 2.2.4 3.1.8 3.2.1 3.2.2 3.2.3 3.2.4	2.1.4 2.1.14 2.1.15 2.2.4 3.1.4 3.1.8 3.2.1 3.2.2 3.2.3 3.2.4	1.1.17 1.1.19 2.1.4 2.1.15 2.1.17 2.1.18 2.1.19 2.1.26 2.2.4 3.1.7 3.1.8 3.2.1 3.2.2 3.2.3 3.2.4	2.1.4 2.1.26 2.2.4 3.1.8 3.1.14 3.1.16 3.2.1 3.2.2 3.2.3 3.2.4	2.1.4 2.1.15 2.1.27 2.2.4 3.1.8 3.1.10 3.1.14 3.2.1 3.2.2 3.2.2 3.2.3 3.2.4 3.3.1 3.3.4
<p>Следећи стандарди су присутни на готово свим часовима :</p> <p>ПСТ 1.1.1 1.1.2 1.1.3 1.1.4 1.1.5 1.1.7 1.1.8 1.1.9 1.1.10 1.1.11 1.1.12 1.1.13 1.1.14 1.1.16 1.1.21 1.1.22 1.1.23 1.2.1 1.2.2 1.2.3 1.2.4.</p> <p>ПСТ 2.1.1 2.1.2 2.1.3 2.1.6 2.1.12 2.1.13 2.1.16 2.1.24 2.1.25 2.2.1 2.2.2 2.2.3 2.3.1 2.3.2</p> <p>ПСТ 3.1.1 3.1.2 3.1.6 3.1.17 3.1.20 3.1.29</p> <p>Због тога ови стандарди нису наведени, већ само они који су специфични за одређене наставне јединице.</p>										

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.

- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учење у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативносту свим уметничким и неуметничким пољима свога деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.

- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и безупадица.

Одговоран однос према околини:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.
-

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- Користи податке из различитих извора, начине добијања података и на основу тога процењује њихову поузданост и препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација,

средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће секонсултовати).

- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину сапретходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- активно и конструктивно учествује у раду групе или пара,
- поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у групи
- или пару,
- доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима или групе,
- одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,
- критички процењује свој рад и рад чланова групе, доприноси унапређивању рада групе и уме да представи резултат рада.

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.
- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.

Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

Опште предметне компетенције: Наставни програм за стране језике у основној школи усмерен је на развој функционалних знања и заснован је на комуникативно дефинисаним исходима учења, односно активностима које ученик успешно реализује користећи страни језик. Језичке активности слушања, читања, (раз)говора и писања у наставном програму посматрају се интегративно, као нераздвојиве компоненте аутентичне комуникације појединца у било којој говорној заједници. Полазећи од исхода, односно онога што је ученик у стању да оствари у различитим врстама и видовима комуникације (усмене, писане, делимично и оне невербалне), формално и садржински централну позицију наставног програма заузимају управо комуникативне функције. С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких активности у комуникативним ситуацијама, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Корелација са другим предметима: српски језик, немачки језик, грађанско васпитање, математика, ликовна култура, музичка култура, географија

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
- што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
- и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

- посматрање и праћење рада и активности на часу
- усмена провера кроз играње улога у паровима
- задаци у радном делу уџбеника и радној свесци
- тестови слушања
- ученички радови/ пројекти, панои и презентације
- вођење сопственог речника
- домаћи задаци
- диктати и петнаестоминутне провере, писмени и контролни задаци

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ: допунска настава се организује за ученике који, из објективних разлога, у редовној настави не постижу задовољавајуће резултате у неком од програмско-тематских подручја.

Годишњи фонд : 36 часова (1 час недељно)

Задаци: допунска настава се организује за све ученике који не усвоје потребан минимум захтева за енглески језик, односно слабије напредују у савладавању наставних садржаја из овог наставног предмета. То су најчешће ученици који у току године имају недовољан успех, али је допунски рад намењен и ученицима који наилазе на различите тешкоће у учењу или често изостају са редовне наставе. Допунску наставу одликују диференцирани или индивидуални приступ учењу на овим часовима по потреби и ван њих. Могућа су одступања у броју часова или наставним садржајима, јер се допунски рад организује према потребама ученика.

Облици рада су: индивидуални, индивидуализовани, рад у паровима, групни рад.

Сарадници су: Стручна већа, ПП служба и родитељи.

Праћење рада се врши кроз: дневник допунског рада, педагошку свеску и дневник рада.

Вредновање се врши на основу: успешно савладаног градива, способности праћења и учествовања у даљем раду и напредовања у односу на предходно стање.

План допунске наставе из енглеског језика

Шести разред

Наставна тема	Број предвиђених часова
Likes and dislikes, present simple, clothes and appearances, present continuous, animals, past simple (to be and regular verbs)	9
Technology, Past simple irregular verbs, rooms and furniture, adverbs of manner, can, have to, must	9
Body parts, injuries, keeping fit, countable and uncountable nouns, past continuous, shops, comparison of adjectives, going to	9
People and their jobs, landscapes, natural features and countries, will future, first conditional, present perfect	9

2.3.ЛИКОВНА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења *ликовне културе* је да се ученик развија у њиховој креативној мишљењској и естетичкој критеријумској пракси, оспособљава за комуникацију и решавање проблема и да изграђује позитиван однос према уметничком наслеђу и културној баштини свог другог народа.

Назив теме / Предметни исходи	Стандарди	Компетенције Општег предметне компетенције	Начини поступка и поступци остваривања програма	Кључни појмови и садржаји	Начин провере остварености
<ul style="list-style-type: none"> - опише боје које уочава у природи, окружењу и уметничким делима - пореди утисак који на њега/њу остављају различите врсте боја - користи изражајна својства боја у сликовном раду и свакодневном животу - користи одабрану информацију како оподстицај за стваралачки рад - изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном сликовном техником - прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму - обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу - повезује карактеристичан експонат и оговарајући музеј - разматра, у групи, како је учио/ла о изражајним својствима боја и гдесетазнања примењују искаже своје мишљење о томе како је развијена цивилизација утицала на развој уметности 	<p>Основни ниво ЛК.1.1.1. разликује и користи (у свом раду) основне медијске материјале и технике (цртање, сликање, вајање) визуелних уметности ЛК.1.1.3. описује свој рад и доводи до других (нпр. исказује утисак) ЛК.1.3.3. познаје места изворе гд може да прошири своја знања везана за визуелне уметности (нпр. музеј, галерија, ателије, уметничка радионица...)</p> <p>средњи ниво ЛК.2.1.2. образлаже свој рад и доводи до других (нпр. наводи садржај, тему, карактеристике технике...) 2.2.1. одабира адекватан садржај да би представио неку идеју или концепт</p> <p>напредни ниво ЛК.3.1.2. одабира адекватна средства материјал, технику, поступак помоћу којих ће на најбољи начин реализовати своју (одабрану) идеју ЛК.3.2.4. уочава међусобну повезаност елемената, принцип садржаја и на свом раду и на радним другим ЛК.3.2.2. изводи радове са одређеном намером, користећи основне визуелне</p>	<p>компетиција за целоживотно учење, комуникација, рад са подацима и информацијама, дигитална компетенција, решавање проблема, вештина сарадње, вештина заживоту демократског друштва, брига за задржавање еколошког окружења</p>	<p>елементи и принципи да би постигли -гао одређени ефекат ЛК.3.3.3. користи друга места и изворе да би проширио своја знања из уметности</p>	<p>теж, слика, боја, светлост, спектар, нијанса, сликовни елементи, материјали и технике, визуелно, галерија,</p> <p>БОЈА (60+6п+1еа=13) Основни садржаји</p> <p>Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). Светлост и боја (светлост као услов за опажање боја; валер; градијација и контраст). Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, моzaик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика).</p> <p>Уметничко наслеђе (музеји и експонати).</p> <p>Проширени садржаји Савремена средства за цртање и сликање – дигитална табла и оловка за цртање, 3Д оловка, апликативни програми за цртање... Занимања у којима је неопходна вештина цртања и сликања;</p>	<p>У овој целини предложени су појмови, подпојмови и теме за разговор, а које су везане за изражајне могућности материјала и техника које ученик користи. Наставник нуди само основне информације и корисне савете. Ученици треба да знају да понекад не могу да добију жељени тон зато што сликарске боје које се производе као школски прибор садрже мање пигмента. Цртеже и слике које сматрају неуспешним могу да искористе за колаж. У шестом разреду да се једноставне пројекте. Наставник може да понуди две или више техника, а да ученици гласају коју ће учити или да се поделе на групе према одабраној техници. Слика се раде и бирају у школи, а пројекти могу да се доврше код куће. Уколико ученици желе дараде чворовану таписерију не морају да користе вуну, могу да искористе од пластичних кеса. Витраж могу да праве од папира и фолија у боји, а могу и да сликају на пластичним флашама. Ако желе да имитирају витраж могу да користе и црни перманентни маркер. За моzaик могу да користе пластичне чепове... Наставник може да подстакне ученике на размисавање и истраживање питањима из одабраних информација. Ученици треба да добију само елементарне информације о утицају светлости на опажање боја. Ако желе да одштапају најмање слику коју су урадили у апликативном програму</p>

потребно је да слику из RGB система (црвена, зелена, плава) пребаце у CMYK систем (цијан, магента, жута и кључ, односно катран/црна), који се користи у штампанима. Упознају се са музејима у Србији, а ученици који наставу слушају на матерњем језику треба да добију основне информације о најзначајнијим музејима у

Формативно, оцењивање, усмено одговарање ученика, практичан рад Самоевалуација и евалуација на крају месеца и током појединих часова, портфолио ученика

Неки од препоручених начина прилагођавања програма наставе и учења ученицима којима је потребна додатна образовна подршка:

- просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања,)
- штовећа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка и надареним ученицима
- размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи...
- коришћење вршњачке подршке и помоћи усавладавању програмских садржаја
- исведруго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ					
Упутство за формативно и сумативно оцењивање ученика					
Стап пратимо		Критеријуми оцењивања	Поступак	Инструменти оцењивања	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно	процењује се: велики и мали ниво изражавања изражавања, примене и врсности новачучених поступака и процедура; рад са различитим врстама	ученик који остварује висока значајна напредаку савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтева којима су утврђена основна и средња нивоа, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева којима су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Формативно оцењивање: бележење активности ученика на часу у свеску евиденцијенаставника	Број јављања: Зајављање+ Зајављање више пута++ Задавање комплетног, потпуног одговора на питања +5 Конечно одговор-	Свакодневно бележење током године
		ученик који остварује значајна напредаку савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтева којима су утврђена основна и	- Комисија ученика и наставника	Учесталост јављања на часу по месецима	Пресек стања на полу годишту
		ученик који остварује значајна напредаку савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтева којима су утврђена основна и	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хоризонтално и вертикално повезивање градива Самосталност одговарања	По потреби, или жељу ученика

уметничко изражавање; вештине,	средњем нивоу, као идеозахтевасана предног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);	- Практичан рад	Оцена се одређује кроз естетску анализу наставника и ученика заједно, неретко учешћем и осталих ученика у разреду. Рад који у потпуности задовољава естетске критеријуме у складу са ликовним задацима (оцена 5) Углавном задовољава ивидеу ложенитруд (оцена 4) Делимично задовољава – испод прага могућности ученика (оцена 3) Мала количина уложеног труда (оцена 2) Нимало уложеног труда (оцена 1)	Након реализације наставне јединице
		- Свеска из ликовне културе	Потпун садржај наставних јединица уз визуелно уобличавање садржаја (оцена 5) Потпун садржај наставних јединица без визуелног уобличавања садржаја (оцена 4) Свеске са непотпуним садржајем се не узимају у разматрање	На крају наставне године, пожељи ученика (није обавезно)
	ученик који остварује напредак у овладавању програмом предмета у потпуности, самостално испуњавања захтева који су утврђени на основном и већи део средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);	Бодовање активности везаних за посету културним догађајима	Усмени извештај о посети галерији, музеју, позоришту или другој културној манифестацији поткрепљен доказима (краћим рефератом у свесци, каталогом, фотографијама...), уз смислено излагање доноси ученику 15 бодова. 30 бодова је оцена 5	Током школске године (зависно од активности ученика)
	ученик који остварује минималан напредак у овладавању програмом предмета и испуњавању уз помоћ наставника захтева који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);	- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група	По потреби

Ангажовање ученика у настави	одговоран однос према раду, постављање задатака, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадња у са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5)	Вођење евиденције о дефанси наставника: - Јављање на часовима (учесталост и активност по месецима)	- Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано	- Пресек стања по тромесечјима
		висок степен ангажовања ученика (4)	- Успешност у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти)	- Учесталост јављања и активност по месецима	
		уз ангажовање ученика (3)	- Учешће у такмичењима	- Учествује, помаже другима, израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада	
		ангажовање ученика (2)	- Посета културно-историјским институцијама и догађајима - Несебичном пружању помоћи другим ученицима - Израда pano, ППТ, различитих врста излагања	- Број и квалитет добровољног учешћа у различитим наставним иваннаставним активностима (такмичења, израда pano, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...)	
			- Spremanje da pomogne другима - Иницијатива и квалитет продукта		

2.4.МУЗИЧКА КУЛТУРА

Недељни број часова: 1

Годишњи број часова:36

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ Је да код ученика развијајући интересовања за музичку уметност, стваралаштво и критичко мишљење, формира естетску перцепцију и музички укус, као и одговоран однос према очувању музичког наслеђа и култури свога и других народа

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<p>По завршетку разреда ученик ће бити у стању да</p> <ul style="list-style-type: none"> - Повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали. - Наведе изражајна средства музичке уметности карактеристичан за период средњег века и ренесансе. - Уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси. - Опише улогу музике у средњовековној Србији . - Уочи разлике између духовних и световних композиција средњег века и ренесансе. - Издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима. - Објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван	<p>ЧОВЕК И МУЗИКА</p>	<p><u>СРЕДЊИ ВЕК</u> Ранохришћанска музика. Византијско певање, Грегоријански корал. Рани облици вишегласја, мотет. Световна музика средњег века, трубадури, трувери, минезенгери. Духовна и световна музика у Средњовековној Европи и Србији. Музика Средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику.</p> <p><u>РЕНЕСАНСА</u> Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, Миса, Мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике-Палестрина, ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.</p> <p><u>СЛУШАЊЕ</u> Елементи музичке изражајности:</p>	<p>Током Школске Године</p>

<p>уметности (музика и религија, технологија записивања штампања нота, извођачке и техничке могућности инструмената.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</u> - Разликује вокалне, вокално инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе. - Коментарише слушано дело у односу на извођачке саставе и инструменте. - Идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе. - Уочи сличност и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике. - Идентификује елементе средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба. <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <ul style="list-style-type: none"> - <u>ИЗВОЂЕЊЕ</u> (ПЕВАЊЕ ИЛИ СВИРАЊЕ) - Изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне, електронске или инструменте Орфовог инструментарија самостално или у групи - Примењује правилну технику певања - Примењује различита средства изражајног певања и свирања у 	<p>Слушање музике</p>	<p>темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике -Слушање вокалних, вокално инструменталних и инструменталних композиција домаћих и страних композитора. -Слушање дела традиционалне народне музике и дела инспирисаних фолклором. <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p><u>ПЕВАЊЕ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -Певање песама по слуху сам или у групи -Певање песама из нотног текста солмизацијом 	<p>Током Школске Године</p>
---	------------------------------	--	-----------------------------

<p>зависности од врсте, намене и карактера композиције.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Развије координацију и моторику кроз свирање и покрет. - Примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању. - Користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет. - Комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом или покретом. - Учествује у креирању школских приредби или пројеката. - Изрази доживљај музике кроз плес, глуму, говорну реч, ликовну уметност. - Понаша се у складу са правилима музичког бонтона у разним музичким приликама. - Користи могућности за самостално истраживање и стваралаштво. <p>- Одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку</p> <p>- Опише разлику у начину добијања звука код инструмента са диркама</p> <p>Подстицање музичке креативности кроз импровизацију на Орфовим инструментима. Импровизовање дијалога на Орфовим инструментима. Стварање дечјих песама.</p>	<p style="text-align: center;">Извођење музике</p> <p style="text-align: center;">МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ</p> <p style="text-align: center;">Музичко стваралаштво</p>	<p>-Извођење-певање једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе.</p> <p>-Певање песама у комбинацији са покретом</p> <p><u>СВИРАЊЕ</u></p> <p>-По слуху дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментаријума или на другим инструментима.</p> <p>Свирање из нотног текста дечјих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментаријума или на другим инструментима.</p> <p>-Извођење једноставних музичких примера у вези са обрађеном темом</p> <p>-Свирање једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе.</p> <p>средњовековне и ренесансне музике</p> <p>Инструменти са диркама</p> <ul style="list-style-type: none"> - Оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста <p>Народни инструменти</p> <p>Ученик уме да: -направи музичке инструменте од предмета из окружења;</p> <p>-осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела;</p> <p>-изводи импровизације на Орфовим и направљеним инструментима</p>	<p style="text-align: center;">Током Школске године</p>
--	--	--	---

Кључни појмови садржаја: СВЕТОВНА МУЗИКА, ДУХОВНА МУЗИКА, ВИШЕГЛАСЈЕ, НАРОДНА МУЗИЧКА ТРАДИЦИЈА, МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ.

Настава Музичке културе остварује се кроз следеће области:

- Човек и музика,
- Музички инструменти,
- Слушање музике,
- Извођење музике,
- Музичко стваралаштво.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА:

ЧОВЕК И МУЗИКА-

УЧЕНИК -Ангажовање у настави. Давање повратне информације. Ангажовање у настави слушање и препознавање музичких дела. Сарадња са другима. Рад презентације. Самосталност у раду.

НАСТАВНИК - Праћење развоја и напредовања ученика у односу на предходни период и сопствене могућности ученика. Праћење остварености циљева у оквиру наставне теме. Оценом односа према настави. Мотивисање, упућивања, давања објашњења. Припрема и реализација часа.

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

Ангажовање у настави .

Сарадња са другима. Самосталност у раду. Уметнички наступи.

НАСТАВНИК- Праћење развоја и напредовања ученика у односу на предходни период и сопствене могућности ученика. Праћење остварености циљева у оквиру наставне теме. Оценом односа према настави. Мотивисање, упућивања, давања објашњења. Припрема и реализација часа.

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

УЧЕНИК -Ангажовање у настави. Давање повратне информације Сарадња са другима. Рад презентације. Самосталност у раду.

НАСТАВНИК - Праћење развоја и напредовања ученика у односу на предходни период и сопствене могућности ученика. Праћење остварености циљева у оквиру наставне теме. Оценом односа према настави. Мотивисање, упућивања, давања објашњења. Припрема и реализација часа.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

ЧОВЕК И МУЗИКА

МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - историјско–стилских периода - народног стваралаштва Ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра МК. 2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота МК. 3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК. 3.1.3. критички МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК. 3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

МК. 1.2.1. именује музичке изражајне елементе МК. 1.2.2. именује извођачки састав МК. 1.2.4. именује српски музички фолклор МК. 2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената МК. 2.2.2. препозна структуру одређеног жанра Ученик уме да анализира слушни пример и открије везу опажених карактеристика са: МК. 3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК. 3.2.2. жанровским и историјско–стилским контекстом звучног примера МК. 3.2.3. контекстом настанка различитих облика музичког фолклора

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ

МК. 1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК. 1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инструменту МК. 3.3.1. изведе разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

МК. 1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК. 1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК. 1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско–ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК. 1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст. Ученик уме да: МК. 3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК. 3.4.2. импровизује и/или компоњује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК. 3.4.3. осмисли музику за школску

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

МК. 1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК. 1.1.2. опише основне карактеристике - музичких инструмената и састава Ученик уме да анализира повезаност: МК. 2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу МК. 3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК. 3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд

МЕЂУПРЕДМЕТНА ПОВЕЗИВАЊА И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:
ЧОВЕК И МУЗИКА

Историја, Ликовна култура, Српски језик и књижевност, Географија, Верска настава.

Историја музике

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Историја, Географија, Књижевност, Ликовна култура

Историја музике, Музички облици

ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ Српски језик и књижевност, историја, страни језик, биологија, географија, ликовно, информатика и рачунарство, верска настава, грађанско васпитање

Солфеђо, Основна теорија музике, Вокална техника

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Историја, информатика и рачунарство

-КОМПЕТЕНЦИЈА Дигитална, естетичка, за учење, Комуникација, Одговорно учешће у демократском друштву

Рад с подацима и информацијама. Сарадња.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет *музичка култура* синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика су ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе као и рад, степен ангажованости, кооперативност, интересовање, став, умешност и креативности. Начин провере и оцена треба да подстичу ученика да напредује и активно учествује у свим видовима музичких активности. У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове у односу на извођење и стваралаштво, способност концентрације, квалитета перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену тероетског знања у музицирању. Наставник треба да мотивише ученика на даљи развој. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења.

Формативно, свакодневно оцењивање усмених одговора и залагања ученика. Самоевалуација

. Усменом провером. Краћом писаном провером (до 15 минута). Проценом практичног рада уметничког и стваралачког ангажовања.

. допринос ученика за време групног рада,

израда креативних задатака на одређену тему,

рад на пројекту

Самоевалуација и евалуација на крају полугодишта и током појединих часова.

2.5.ИСТОРИЈА

Циљ учења *Историје* је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне основна историјска знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

БРОЈ И НАЗИВ ТЕМЕ/ОБЛАСТИ	ИСХОДИ	НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	Број часова по теми	Обрада	Остали ТИПОВИ
	По завршеној теми/области ученици су у стању да:	Ученици уче и увежбавају:			
1. ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	–образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; –преди историјске појаве; –наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку;	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови <i>средњи век</i> , <i>нови век</i> , <i>прединдустријско доба</i> , хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).	5	3	2
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7.				

<p>2. ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>	<p>–наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; –на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); –сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; –приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена;</p>	<p>Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи).</p>	10	6	4
<p>Корелација са другим предм.</p>	<p>географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура</p>				
<p>Стандарди постигнућа</p>	<p>1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8. 2.1.1. 2.1.2. 2.1.3. 2.1.4. 2.1.5. 2.1.6. 3.1.1. 3.1.2. 3.1.3. 3.1.4. 3.1.5. 3.1.6. 3.2.1. 3.2.2. 3.2.3. 3.2.4. 3.2.5. 3.2.6. 3.2.7.</p>				
<p>Начин провере постигнућа</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.</p>				
<p>Међупредметне компетенције</p>	<p>1. 2. 3. 5. 6. 7.</p>				

3. СРБИ И ЊИХОВО ОКРЖЕЊЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	–на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; –идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; –изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; –пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку;	Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христјанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ђирило и Методије.	11	7	4
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7.				

4. ЕВРОПА И СРЕДОЗЕМЉЕ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	<p>–разликује основна обележја и идентификује најзначајније последице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку;</p> <p>–на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности;</p> <p>–образлаже најважније последице научно-техничких открића у периоду средњег и раног новог века;</p> <p>–идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку;</p> <p>–илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација;</p>	<p>Државно уређење (типови европских монархија; република).</p> <p>Сусрети и прожимања цивилизација и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др).</p> <p>Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга).</p> <p>Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; легенда, о краљу Артуру..</p> <p>Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин,</p>	10	6	4
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7.				

<p>5. СРПСКИ НАРОД И ЊЕГОВИ СУСЕДИ У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ</p>	<p>–разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; –илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, научних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; –користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; –повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); –учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.</p>	<p>Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска... Истакнуте личности: Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.</p>	14	8	6
<p>Корелација са другим предм.</p>	<p>географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура</p>				
<p>Стандарди постигнућа</p>	<p>1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.</p>				
<p>Начин провере постигнућа</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.</p>				
<p>Међупредметне компетенције</p>	<p>1. 2. 3. 5. 6. 7.</p>				

<p>6. СРПСКЕ ЗЕМЉЕ И ЊИХОВО ОКРУЖЕЊЕ У ДОБА ОСМАНЛИЈСКИХ ОСВАЈАЊА</p>	<p>–образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; –наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; –сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; –на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; –изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице;</p>	<p>Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, витешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба. Истакнуте личности: Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач.</p>	10	6	4
<p>Корелација са другим предм.</p>	<p>географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура</p>				
<p>Стандарди постигнућа</p>	<p>1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.</p>				
<p>Начин провере постигнућа</p>	<p>Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.</p>				
<p>Међупредметне компетенције</p>	<p>1. 2. 3. 5. 6. 7. 10.</p>				

<p>7. ЕВРОПА И СВЕТ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ</p>	<p>–пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих животних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; –на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историјских чињеница, као и историјске од легендарних личности; –идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; –илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација;</p>	<p>Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...).</p> <p>Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последице).</p> <p>Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања – прогон „вештица“...).</p> <p>Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови).</p> <p>Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара).</p> <p>Истакнуте личности: Јохан Гутенберг, Изабела Кастиљска, Кристифор Колумбо, Фернандо Магелан, Леонардо да Винчи, Микеланђело Буонароти, Николо Макијавели, Никола Коперник, Исак Њутн, Мартин Лутер, Карло V и Филип II Хабзбуршки, Елизабета I, Вилијам Шекспир, Луј XIV, Сулејман Величанствени.</p>	7	4	3
<p>Корелација са другим предм.</p>	<p>географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура</p>				

Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7. 10.

8. СРПСКИ НАРОД У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	–разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; –користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; –учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу (обнова Пећке патријаршије; мењање верског и културног идентитета – исламизација, покатоличавање, унијаћење; учешће у ратовима, отпори и сеобе, положај и привилегије, Војна крајина). Истакнуте личности: Сулејман Величанствени, Мехмед-паша Соколовић, Арсеније III Црнојевић, Арсеније IV Јовановић.	5	3	2
Корелација са другим предм.	географија, српски језик и књижевност, грађанско васпитање, ликовно васпитање, музичка култура				
Стандарди постигнућа	1.1.1. 1.1.2. 1.1.3. 1.1.4. 1.1.5. 1.1.6. 1.1.7. 1.1.8. 1.1.10. 1.2.1. 1.2.2. 1.2.3. 1.2.4. 1.2.5. 1.2.6. 1.2.7. 1.2.8.2.1.1. 2.1.2.2.1.3.2.1.4. 2.1.5.2.1.6. 3.1.1. 3.1.2.3.1.3. 3.1.4. 3.1.5.3.1.6. 3.2.1. 3.2.2.3.2.3. 3.2.4. 3.2.5.3.2.6. 3.2.7.				
Начин провере постигнућа	Посматрање и праћење, усмена провера, тестови и различите технике формативног оцењивања.				
Међупредметне компетенције	1. 2. 3. 5. 6. 7. 10.				

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Програм је конципиран тако да су уз дефинисане исходе крај разреда и кључне појмове, за сваку од четири тематске целине (*Основи проучавања прошлости; Европа, Средоземље и српске земље у раном средњем веку; Европа, Средоземље и српске земље у позном средњем веку и Европа, свет и српске земље у раном новом веку – преиндустријско доба*), дати и садржаји.

Приступ настави заснован на процесу и исходима учења подразумева да ученици развијају не само основна знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Програм, у том смислу, нуди садржински оквир, а наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје уколико сматра да су примерени средини у којој ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке). Сви садржаји су дефинисани тако да буду у функцији остваривања исхода предвиђених програмом. Наставник има значајан простор за избор и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Важна карактеристика наставе и учења усмерених на остваривање исхода је та да су фокусирани на учење у школи. Ученик треба да учи:

–*смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из Историје и других предмета;

–*проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;

–*дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;

–*критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

–*кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм потребама конкретног одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Од њега се очекује и да, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за сваку наставну јединицу. При планирању треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере остварености пројектованих исхода. У планирању и припремању наставе и учења, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Ученици у шести разред улазе са знањем о основним историјским појмовима, са одређеним животним искуствима и уобличеним ставовима и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ учења предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода. Многи од исхода су процесни и представљају резултат кумулативног дејства образовно-васпитног рада, током дужег временског периода и обраде различитих садржаја. Битно је искористити велике могућности које Историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као „прича” богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави Историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учioniци или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за појашњењем. Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи у свом уму”, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору. Треба искористити и утицај наставе Историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију Историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. У настави треба, кад год је то могуће, примењивати дидактички концепт мултиперспективности. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на шта ће се процењивати његов даљи рад. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у

том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се и процес и продукти учења. У вредновању научног, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито акоје тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се одсваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду свакогчлана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

2.6. ГЕОГРАФИЈА

Редни број	Наставна тема	Број часова по теми у месецу										Обрада	Утврђ.	Укупно
		IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI			
1.	ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА	2	/	/	/	/	/	/	/	/	/	1	1	2
2.	ГЕОГРАФСКА КАРТА	6	6	/	/	/	/	/	/	/	/	7	5	12
3.	СТАНОВНИШТВО	/	2	7	/	/	/	/	/	/	/	6	3	9
4.	НАСЕЉА	/	/	3	4	/	/	/	/	/	/	5	2	7
5.	ПРИВРЕДА	/	/	/	4	3	6	5	/	/	/	12	6	18
6.	ДРЖАВЕ И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	/	/	/	/	/	/	4	6	1	/	7	4	11
7.	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	/	/	/	/	/	/	/	/	7	6	9	4	13
Укупно часова		8	8	10	8	3	6	9	6	8	6	46	26	72

Циљ наставе и учења географије је да ученик појмовно и структурно овлада природно-географским, демографским, насеобинским, политичкогеографским, економскогеографским, интеграционим и глобалним појавама и процесима у Србији и свету уз неговање вредности мултикултуралности и патриотизма.

Број часова: 72

БРОЈ ТЕМЕ	НАЗИВ НАСТАВНЕ ТЕМЕ	БРОЈ ЧАСОВА			ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ
		обрада	утврђивање, понављање, вежбање, систематизација	укупно	
1.	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	1	1	2	<p>ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред</p> <p>ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва</p> <p>ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља</p>
2.	ГЕОГРАФСКА КАРТА	7	4	11	<p>ГЕ.1.1.1. разме појам оријентације и наводи начине оријентисања</p> <p>ГЕ.1.1.2. описује начине представљања Земљине површине (глоб и географска карта)</p> <p>ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте</p> <p>ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти</p> <p>ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти</p> <p>ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице - објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом</p>

					и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке: на немој карти, картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница - објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте
3.	СТАНОВНИШТВО	5	4	9	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља
4.	НАСЕЉА	6	3	9	ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља
5.	ПРИВРЕДА	7	4	11	ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности
6.	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ	8	4	12	ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране

	ПРОЦЕСИ				<p>ГЕ.2.3.2. именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст)</p> <p>ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности</p>
7.	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	10	8	18	<p>ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе</p> <p>ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије</p> <p>ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије</p> <p>ГЕ.3.4.2. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије</p>
УКУПНО		44	28	72	

ИСХОДИ	ОБЛАСТ / ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Друштвена географија, предмет проучавања и подела
<ul style="list-style-type: none"> – успоставља везе између физичкогеографских и друштвеногеографских објеката, појава и процеса; – одређује математичкогеографски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе; 	ГЕОГРАФСКА КАРТА	<p>Географска/картографска мрежа</p> <p>Географска ширина и географска дужина, часовне зоне</p> <p>Појам карте и њен развој кроз историју</p> <p>Елементи карте (математички, географски и допунски)</p> <p>Картографски знаци и методе за представљање рељефа на карти</p> <p>Подела карата према садржају и величини</p>

		размера Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.
<ul style="list-style-type: none"> – доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; – анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група; – анализира географски положај насеља; – објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; 	СТАНОВНИШТВО	<p>Основни појмови о становништву: демографски развитак и извори података о становништву Број и распоред становништва на Земљи Природно кретање становништва Миграције становништва Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске Савремени демографски процеси у Србији, Европи и свету</p>
	НАСЕЉА	<p>Појам и настанак првих насеља Положај и географски размештај насеља Величина и функције насеља Типови насеља Урбанизација Град – унутрашња структура и односи са околним простором Село и рурални процеси</p>
<ul style="list-style-type: none"> – уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету; 	ПРИВРЕДА	<p>Привреда, привредне делатности и сектори привреде Пољопривреда и географски простор Индустрија и географски простор Саобраћај, туризам и географски простор Ванпривредне делатности Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету Концепт одрживог развоја</p>
– објасни политичко-географску структуру државе;	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ	<p>Појам и настанак првих држава Географски положај државе</p>

<p>– представи процесе који су довели до формирања савремене политичкогеографске карте света;</p>	<p>ПРОЦЕСИ</p>	<p>Величина и компактност територије државе Појам и функција државних граница Главни град Облик владавине Политичкогеографска карта Европе после Другог светског рата Политичкогеографска карта света после Другог светског рата Територијални интегритет и спорови Интеграциони процеси</p>
<p>– објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.</p>	<p>ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ</p>	<p>Географске регије и регионална географија Положај и границе Европе Природне карактеристике Европе Становништво Европе Насеља Европе. Привреда Европе Географске регије Европе</p>

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА (МЕТОДЕ И ТЕХНИКЕ)

Програмски садржаји географије резултат су захтева времена, најновијих достигнућа у науци и примерени су развојним способностима ученика.

Наставне теме су логички распоређене, а обрађују садржаје из друштвене и регионалне географије и пружају ученицима основна знања за брже и лакше разумевање градива.

Приликом израде планова рада (глобалног и оперативног) предвиђено је око 60% часова за обраду новог градива и око 40% за друге типове часова, укључујући и излазак у природу. Излазак у природу подразумева посматрања и праћења природних појава и процеса.

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (по областима)
--------------------	--

<p>ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>-Упознати ученике са општим предметом проучавања друштвене географије. -Упознати ученике са друштвено-географским дисциплинама и њиховим предметима проучавања, као и са њиховим везама са другим географским дисциплинама и другим наукама. -Помоћи ученицима да повежу постојећа знања у друштву са географијом као науком.</p>
<p>ГЕОГРАФСКА КАРТА</p>	<p>-Оспособити ученике да усвоје и разумеју појам географска карта, меридијан, паралела, екватор и гринич (при обради користити глобус, карту света) -Оспособити ученике да самостално одређују географску ширину и дужину карти и глобусу (указати на корелацију са математиком). -Оспособити ученике да тумаче различите картографске знаке, да читају и анализирају општегеографске и тематске карте, објаснити начине представљања рељефа на картама. -Оспособити ученике за орјентацију у простору повезивањем већ постојећих знања о начинима орјентације помоћу Сунца,маховине...а такође оспособити ученике за орјентацију помоћу компаса и ГПС уређаја.</p>
<p>СТАНОВНИШТВО</p>	<p>-Упознати ученике са одликама и факторима демографског развоја, распоредом становништва на Земљи као и његовим структурним обележијима (нагласак да буде на обради основних појмова о становништву, значају његовог проучавања, као и основним изворима података) -Код ученика развијати свест о значају улоге човека у простору у коме живи -Указати на значај миграционих кретања за савремени демографски развој -Указати на различите социјалне, етничке и културне групе као важан корак у подстицању толеранције и солидарности. -Приликом обраде садржаја користити географске крте, различите тематске карте, дијаграме, графиконе</p>
<p>НАСЕЉА</p>	<p>-Упознати ученике са основним појавама и процесима у развоју насеља у Србији, Европи и свету (нагласити корелацију са историјом). -Помоћи ученицима да се упознају са основним квантитативним показатељима (нпр:популациона величина градова) -Објаснити најосновнију поделу насеља и указати на функције насеља. -Акцент ставити на процесе у развоју насеља (урбанизација, депопулација, деаграризација)</p>
<p>ПРИВРЕДА</p>	<p>-Упознати ученике са основним појмовима о привреди, факторима развоја привреде и појединих делатности као и утицајем привреде на географски простор. -Оспособити ученике да анализирају утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности. -Указати на то како развој утиче на квалитет животне средине, шта је одрживи развој и због чега је</p>

	значајан.
ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	-Упознати ученике са политичкогеографским карактеристикама државе, дефинисати појам државе, њене елементе и указати на време и место настанка првих држава у свету. -Ставити акценат на мотиве (интересе) интеграционих процеса. -Указати на значајне међународне организације (ЕУ,УН,НАТО пакт...)
ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	-Указати ученицима на могућност примене знања из опште (физичке и друштвене) географије у регионалној географији. -Упознати ученике са основним појмовима о континенту (географски положај, границе и величина, природне и друштвене одлике,регије).

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Компетенција за учење:

- Има позитиван и одговоран однос према учењу.
- Мотивисан је и оспособљен да самостално планира, организује, спроводи и вреднује учење; разликује битно од небитног, изражава и образлаже идеје.
- Користи различите изворе информација и има критички однос према њима.
- Примењује одговарајуће начине учења у складу са циљевима, садржајем, интересовањима, условима и временом.
- Способан је да самостално и у сарадњи са другима истражује, открива и повезује нова знања; користи могућности ваншколског учења; негује и развија лична интересовања.

Одговорно учешће у демократском друштву:

- Има позитиван став према поштовању људских права и слобода.
- Зна дечја и основна људска права и одговорности, уме да препозна њихово кршење и способан је да их аргументовано брани.
- Понаша се одговорно, хумано и толерантно у друштву.
- Примењује процедуре демократског друштва у одлучивању и избору; поштује одлуке већине и уважава мишљења мањине.
- Негује своју националну културну баштину и активно учествује у интеркултуралном дијалогу.
- Промовише позитивне вредности друштва у различитим активностима (нпр. хуманитарне, еколошке, културно-уметничке акције; борба против насиља и дискриминације по било ком основу (нпр. верском, националном, родном, узрасном, етничком...); акције против болести зависности, злостављања животиња итд.).

Естетичка компетенција:

- Показује позитиван однос према сопственој и култури других заједница, упознаје и разуме њихове вредности, повезује културну и природну баштину са историјским и географским контекстом и доприноси очувању природних и културних добара.
- Препознаје и развија сопствене стваралачке способности и креативност у свим уметничким и неуметничким пољима свог деловања.
- Употребљава основне појмове, схеме и правила који припадају теоријама уметничких грана које постоје у основном образовању.

Комуникација:

- Познаје различите облике комуникације и њихове одлике (усмену и писану, невербалну, телефоном, преко интернета итд.).
- Уме јасно да се изрази усмено и писано, у складу са потребама и карактеристикама ситуације, поштујући ограничења у погледу дужине и намене.
- Уважава саговорника реагујући на оно што говори, а не на његову личност.
- Изражава своје ставове, мишљења, осећања, на позитиван, конструктиван и аргументован начин.
- Користи на одговарајући и креативан начин језик и стил који је специфичан за различите дисциплине; кроз комуникацију негује културу изражавања и чува језички идентитет.
- Уме да саслуша излагање саговорника до краја и без упадица.

Одговоран однос према окоolini:

- Сагледава које активности (обрасци понашања), на личном нивоу, нивоу заједнице и глобалном нивоу, могу унапредити стање и квалитет животне средине и природе.
- Активно се укључује у друштвене акције у школи и заједници које су усмерене ка заштити, обнови и унапређењу животне средине и ка одрживом развоју.

Одговоран однос према здрављу:

- Бира стил живота и навике имајући на уму добре стране и ризике тог избора. Разуме да је стил живота ствар личног избора и преузима одговорност за свој избор.

Предузимљивост и оријентација ка предузетништву:

- Препознаје сопствене предности и своје могућности у односу на будуће образовање и професионалну оријентацију;
- Спреман је да учествује у самосталним и тимским пројектима; способан је да развије идеју, представи је, образложи и преговара у тиму о њеној реализацији; учествује у активностима са другима у оквиру своје тимске улоге;
- Мотивисан је и зна да истакне своје добре особине које су важне за обављање школских и радних задатака и користи ЦВ и мотивационо писмо да опише своје компетенције, жеље и очекивања.
- Зна да постави реалне циљеве и на основу датих могућности уме да планира и проналази начине њиховог остваривања.

Рад с подацима и информацијама:

- Зна да је за разумевање појава и догађаја и доношење компетентних одлука потребно имати релевантне и поуздане податке и разликује податак/ информацију од њиховог тумачења.
- препознаје могуће грешке уз помоћ наставника.
- Користи информације у различитим симболичким модалитетима (табеларни, графички, текстуални приказ), чита, тумачи и примењује их, повезујући их са претходним знањем из различитих области.

Решавање проблема:

- Препознаје проблем, рашчлањује проблемску ситуацију на делове и уочава везе и односе између њих у светлу претходно стечених знања у оквиру различитих предмета и ваншколског искуства.
- Планира стратегију решавања проблема (претпоставља решења, планира редослед активности, избор извора информација, средстава/опреме коју ће користити, са ким ће сарађивати, са ким ће се консултовати).
- Решава проблем према планираној стратегији примењујући знања и вештине стечене учењем различитих предмета и ваншколским искуством.
- Самостално или консултујући друге особе (вршњаке, наставнике, родитеље) преиспитује начин решавања проблема, алтернативне начине решавања, тачност и прецизност решења.
- Формулише објашњења и закључке на основу резултата до којих је дошао/дошла у раду, презентује их и дискутује са другим особама и преиспитује их у светлу добијених коментара. Стечена нова сазнања и вештине повезује у јединствену целину са претходним.
- Проверава применљивост решења у пракси и користи стечена знања и вештине у новим ситуацијама.

Сарадња:

- Активно и конструктивно учествује у раду у пару,
- Поштује правила заједничког рада и препознаје своје место и улогу у пару,
- Доприноси решавању разлика у мишљењу и ставовима поштујући друге као равноправне чланове тима,
- Одговорно и савесно извршава заједничке активности стављајући интересе групе изнад сопствених,

Дигитална компетенција:

- Уме да претражује, критички анализира и систематизује информације у електронском облику користећи одговарајућа средства ИКТ.
- Уме да представи, организује и обликује одређене информације користећи на ефикасан начин могућности ИКТ средства.

- Приликом решавања проблема уме да одабере средство ИКТ и да га користи на одговарајући начин.
- Ефикасно користи ИКТ за комуникацију и сарадњу.
- Препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу ИКТ.

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

ОБЛАСТ: Развијеност и примена географских способности и вештина за решавање одређених ситуација

- Основни ниво

Ученик чита географску карту, употребљава различите географске изворе и статистичке податке. Употребљава најједноставније мерне инструменте и описује податке које они приказују.

- Средњи ниво

Ученик истражује, класификује и приказује елементе географске средине на некој карти, моделом, дијаграмом, табелом, схемом, текстом. Познаје значај примене информационих технологија у свакодневним активностима.

- Напредни ниво

Ученик планира и изводи једноставна теренска истраживања, користи и анализира информације о географским чињеницама датим у писаним и електронским медијима, изводи закључке и примењује их у новим ситуацијама. Примењује информационе технологије ради обављања различитих активности.

ОБЛАСТ: Примена географских знања и концептуалног разумевања у одређеним проблемским ситуацијама

- Основни ниво

Ученик препознаје, разликује и именује физичко-географске, друштвено-географске и регионално-географске чињенице и наводи њихове вредности за рационално коришћење у свакодневном животу.

- Средњи ниво

Ученик идентификује и анализира индивидуалност, разноврсност и распрострањеност физичко-географских и друштвено-географских чињеница, а регионално-географске чињенице, везе и законитости сврстава у одређене појмовне категорије и системе.

- Напредни ниво

Ученик анализира и објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у географској средини и предлаже нова решења. Издаја и упоређује географске регије

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања ученика је у функцији развоја ученика у достизању исхода. Праћење и вредновање ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази и у односу на то ће се процењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. У ту сврху, сваки наставни час и свака активност ученика је прилика за формативно оцењивање, односно регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстицање саморегулације процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања и планирања како да их остваре. Оцењивање је саставни део процеса наставе и учења којим се обезбеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и стандарда постигнућа ученика у току савладавања школског програма. Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа, писмене провере и практичног рада. Ученик се оцењује и на основу активности и његових резултата рада: писању и излагању презентација, различитим облицима групног рада, рад на пројектима и сл. Критеријуми бројчаног оцењивања (сумативно оцењивање) су дефинисани Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ

ОБЛАСТ	ОСНОВНИ НИВО (80%)	СРЕДЊИ НИВО (50%)	НАПРЕДНИ НИВО(25%)
ГЕОГРАФСКЕ СПОСОБНОСТИ И ВЕШТИНЕ	<p>ГЕ.1.1.1. оријентише се у природи и на географској карти</p> <p>ГЕ.1.1.2. Наводи и описује начине представљања Земљине површине (глобус и географска карта)</p> <p>ГЕ.1.1.3. Препознаје и чита географске и допунске елементе карте.</p>	<p>ГЕ.2.1.1. одређује положај места и тачака на географској карти и у простору</p> <p>ГЕ.2.1.3. класификује географске чињенице (објекте, појаве и процесе) и географске податке и представља их на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима,</p>	<p>ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава процеса и односа на основу анализе географске карте</p> <p>ГЕ.3.1.3. планира и изводи једноставна теренска истраживања.</p>

		<p>симболичким знацима...), моделом, дијаграмом, табелом, схемом, текстом.</p> <p>ГЕ.2.1.4. Понуђене географске податке приказује на немој карти картографским изражајним средствима</p>	
<p>ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>ГЕ.1.3.1.Познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред</p> <p>ГЕ.1.3.2.Дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране</p>	<p>ГЕ.2.3.1.Разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва</p> <p>ГЕ.2.3.2.Именује међународне организације у свету (ЕУ, УНИЦЕФ, УН, УНЕСКО, ФАО, Црвени крст...)</p>	<p>ГЕ.3.3.1.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља</p> <p>ГЕ.3.3.2.Објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности</p>
<p>РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА</p>	<p>ГЕ.1.4.2.Именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике</p>	<p>ГЕ.2.4.2.Описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије</p>	<p>ГЕ.3.4.2.Објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије</p>

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљеви додатног рада: Додатни рад је планиран за заинтересоване и талентоване ученике, за стицање знања већег обима, израду и представљање презентација географских појава и процеса, размену мишљења и извођење закључака о географским одликама различитог типа.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Друштво и географија	- посматрају, разговарају, постављају питања	- упућује - подтиче на радозналост и самостални рад - одговара на питања	- фронтални - индивидуални	Оспособљавање за учење повезивањем демонстрацијом
Географска карта	- посматрају, - разговарају, - описују, - упоређују	- упућује - подстиче на размишљање, логичко закључивање и упоређивање - подтиче на радозналост и самостални рад - одговара на питања	- фронтални - индивидуални	Оспособљавање за учење повезивањем и упоређивањем, демонстрација
Становништво	- посматрају, -разговарају, -описују, -упоређују - уочавају - закључују - препознају	- упућује - подстиче на размишљање, логичко закључивање и упоређивање - подтиче на радозналост и самостални рад - одговара на питања - усмерава и прати активности ученика	- фронтални - индивидуални	Оспособљавање за учење повезивањем, упоређивањем и демонстрацијом
Насеља	- посматрају, -разговарају, -описују, -упоређују	- упућује - подстиче на размишљање, логичко закључивање и упоређивање	- фронтални - индивидуални	Оспособљавање за учење повезивањем, упоређивањем и демонстрацијом

	<ul style="list-style-type: none"> - уочавају - закључују - препознају 	<ul style="list-style-type: none"> - подтиче на радозналост и самостални рад - одговара на питања - усмерава и прати активности ученика 		
Привреда	<ul style="list-style-type: none"> - посматрају, - разговарају, - описују, - упоређују - уочавају - закључују - препознају 	<ul style="list-style-type: none"> - упућује - подстиче на размишљање, логичко закључивање и упоређивање - подтиче на радозналост и самостални рад - одговара на питања - усмерава и прати активности ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални - индивидуални 	Оспособљавање за учење повезивањем, упоређивањем и демонстрацијом
Држава и интеграцијски процеси	<ul style="list-style-type: none"> - посматрају, - разговарају, - описују, - упоређују - уочавају - закључују - препознају 	<ul style="list-style-type: none"> - упућује - подстиче на размишљање, логичко закључивање и упоређивање - подтиче на радозналост и самостални рад - одговара на питања - усмерава и прати активности ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални - индивидуални 	Оспособљавање за учење повезивањем, упоређивањем и демонстрацијом
Географија Европе	<ul style="list-style-type: none"> - посматрају, - разговарају, - описују, - упоређују - уочавају и израђују презентације 	<ul style="list-style-type: none"> - упућује - подстиче на размишљање, логичко закључивање и упоређивање - подтиче на радозналост и самостални рад - одговара на питања - усмерава и прати активности ученика 	<ul style="list-style-type: none"> - фронтални - индивидуални 	Оспособљавање за учење повезивањем, упоређивањем и демонстрацијом
Напомена: Часови додатне наставе се могу по потреби кориговати. Број часова зависи од одељења и потреба ученика				

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљеви допунске наставе су:

Допунска настава се организује за ученике који спорије усвајају знања или су били одсутни са часова и за оне који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања знања, умења и вештина из наставног градива.

Садржаји програма	Активности ученика у образовно-васпитном раду	Активности наставника у образовно-васпитном раду	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Друштво и географија	Слушају, питају	- подстиче на усвајање знања - мотивише за рад - методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	- фронтални - индивидуални	Боље разумевање градива
Географска карта	Слушају, питају	- подстиче на усвајање знања - мотивише за рад - методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	- фронтални - индивидуални	Боље разумевање градива
Становништво, насеља и привреда	Слушају, питају, упоређују	- подстиче на усвајање знања - мотивише за рад - методе рада прилагођава карактеристикама и способностима ученика	- фронтални - индивидуални	Боље разумевање и уочавање
Регионална географија Европе	Слушају, питају, упоређују	- подстиче на усвајање знања - мотивише за рад	- фронтални - индивидуални	Боље разумевање градива и уочавање разлика

2.7.ФИЗИКА

Називпредмета	ФИЗИКА		
Циљ	Циљ учења Физике јесте упознавање ученика са природним појавама и основним законима природе, стицање основе научнеписмености, оспособљавање за уочавање и распознавање физичких појава и активно стицање знања о физичким феноменима крозистраживање, усвајањеоснованаучногметодаиусмеравањепремаприменифизичкихзаконаусвакодневномживотуираду.		
Разред	Шести		
Годишњи фондчасова	72	Недељни фонд часова	2
ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити устањуда:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖИ	
– објашњава узајамно деловање тела унепосредном додиру (промена брзине, правцаимеракретања, деформација тела)и узајамно деловање тела која нису унепосредном додиру (гравитационо, електрично имагнетно деловање);	УВОДУФИЗИКУ	Физикакаоприроднанаука. Физикаиматематика. Физикаитехника. Физикаимедицина. Методеистраживањауфизици(посматрање, мерење, оглед...) Огледикојиилуструјуразличитефизичке појаве(изсвакодневногживота). Демонстрациониогледи: – Какосавитимлазводе? – Мехуриодсапуницеимајуобликсфере, зашто? – Каданастајеелектричнопражњење? – Направидугу. – Опишимоликпредметауравномисферномогледалу. – Улогамерењауфизицииусвакодневномживоту(мерењевремена, дужине, површинеизапремине...).	

<p>-разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину;</p> <p>– изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега)</p> <p>-решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).</p>	<p>КРЕТАЊЕ</p>	<p>Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине.</p> <p>Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања.</p> <p>Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. Демонстрациони огледи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура у ваздуху (или куглице) кроз вертикално постављену дугупровидницу свесечношћу. <p>Лабораторијска вежба</p> <p>1. Одређивање средње брзине непроменљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеве са мехуром (или куглицом).</p>
<p>-објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање);</p> <p>разликује деловање силе Земљине тежине од тежине тела;</p> <p>-разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);</p>	<p>СИЛА</p>	<p>Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање, сабијање, савијање), трење прикретања тела по хоризонталној подлози и отпор прикретања тела кроз воду и ваздух.</p> <p>Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера узајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца.</p> <p>Процена интензитета силе демонстрационим динамометром.</p> <p>Сила Земљине тежине. Тежина тела као последица деловања силе Земљине тежине.</p>

<p>демонстрираутицајтрењаиотпорасрединена кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу;</p> <p>– демонстрира појаву деформације тела под дејством силе, узајамно деловање на електричних тела и узајамно деловање магнета</p> <p>- изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега);</p> <p>- решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (сила, тежина...)</p>		<p>Демонстрациони огледи.</p> <p>– Истегање и сабијање еластичне опруге. Трење приклизвању и котрљању. Слободно падање.</p> <p>– Привлачење и одбијање на електричних тела.</p> <p>Привлачење и одбијање магнета.</p>
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); – процењује вредност најмањег подела ког мерних инструмената (односно, тачност мерења); – мери тежину, дужину, време, запремину и масу и на основу мерних вредности одређује густину и притисак; – одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...). 	<p>МЕРЕЊЕ</p>	<p>Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега).</p> <p>Међународни систем мера.</p> <p>Мерила и мерни инструменти (опсега тачност). Директно и индиректно мерење.</p> <p>Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима.</p> <p>Демонстрациони огледи.</p> <p>–</p> <p>Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар).</p> <p>Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти).</p> <p>Лабораторијске вежбе</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мерење димензијателалењиром са милиметарском поделом. 2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Мерење еластичне силе приистезању и сабијању опруге. 4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела поравној площи.
---	----------------------	---

<p>– демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање на електрисани тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности;</p> <p>– повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације);</p>	<p>МАСА И ГУСТИНА</p>	<p>Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике).</p> <p>Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом.</p> <p>Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.</p> <p>Демонстрациони огледи.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Илустровање инертности тела. – Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. – Мерење масе вагом. – Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” – Сувогрожђе угазираној води. – Мандарина са кором без коре у вод. Лаб о раторијске вежбе <ol style="list-style-type: none"> 1. Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. 2. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. 3. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.
<p>– демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање на електрисани тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности;</p>	<p>ПРИТИСАК</p>	<p>Притисак чврстих тела.</p> <p>Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови.</p> <p>Атмосферски притисак. Торичелијево глед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочница аутомобила, ходање по снегу...); – познаје примену хидростатичког притисака (принцип рада водовода, фонтане); – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (СИ) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); – мери тежину, дужину, време, запремину и масу и на основу мерних вредности одређује густину и притисак; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...). 		<p>Преношење спољњег притисака кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена.</p> <p>Демонстрациони огледи.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. – Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. – Преношење притиска кроз течност (стаклена цев са мембраном, Херонова боца, спојени судови). – Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). – Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом). – Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба <p>1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде</p>
--	--	--

Кључни појмови садржаја: кретање, мерење, сила, маса, густина, притисак

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО–МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

При планирању наставног процеса наставник, на основу дефинисаног циља предмета и исхода, самостално планира број и редослед часова обраде и осталих типова часова, као и методе и облике рада са ученицима.

Наставник може у одређеној мери (водећи рачуна да се не наруши логичан след учења Физике) прерасподелити садржаје према својој процени.

Улога наставника је да при планирању наставе води рачуна о саставу одељења и резултатима иницијалног теста, степену опремљености кабинета за Физику, степену опремљености школе (ИТ опрема, библиотека, ...), уџбенику и другим наставним материјалима које ће користити.

Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи/глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Исходи дефинисани по областима олакшавају наставнику даљу операционализацију исхода на ниво конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да свака наставна јединица, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исход специфичне задате наставне јединице. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности.

Од метода логичког закључивања, које се користе у физици као научној дисциплини (индуктивни, дедуктивни, закључивање по аналогiji, итд.), ученицима шестог разреда најприступачнији је индуктивни метод (од појединачног ка општем) при проналажењу и формулисању основних закона физике. Зато програм предвиђа да се при проучавању макрофизичких појава претежно користи индуктивни метод.

Увођење једноставних експеримената за демонстрацију физичких појава има за циљ развијање радозналости и интересовања за физику и истраживачки приступ у природним наукама. Једноставне експерименте могу да изводе и сами ученици на часу или да их понове код куће, користећи много предмета и материјале из свакодневног живота.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програмски садржајина основу исхода се могу реализовати:

1. излагањем садржаја теме уз одговарајуће демонстрационе огледе;
2. решавањем квалитативних и квантитативних проблема као и проблем-ситуација; 1
3. лабораторијским вежбама;
4. коришћењем других начина рада који доприносе бољем разумевању садржаја теме (домаћи задаци, пројекти, допунска настава, додатни рад...);
5. систематским праћењем рада сваког ученика.

Да би се циљеви и задаци наставе Физике остварили у целини, неопходно је да ученици активно учествују у свим облицима наставног процеса. Имајући у виду да сваки од наведених облика наставе има своје специфичности у процесу остваривања, то су и методска упутства прилагођена овим специфичностима.

Методска упутства за предавања

Како уз сваку тематску целину иду демонстрациони огледи, ученици ће спонтано пратити ток посматране појаве, а наставнику је да наведе ученика својим речима, на основу сопственог расуђивања, опише појаву коју посматра. После тога, наставник, користећи прецизни језик физике, дефинише нове појмове (величине) и речима формулише закон појаве. Када се прође кроз све етапе у излагању садржаја теме (оглед, учеников опис појаве, дефинисање појмова и формулисање закона), прелазисе, ако је могуће, на презентовање закона у математичкој форми.

Методска упутства за решавање рачунских задатака

При решавању квантитативних (рачунских) задатака из физике, у задатку прво треба на прави начин сагледати физичке садржаје, па тек после тога прећи на математичко формулисање и израчунавање. Наиме, решавање задатака одвија се кроз три етапе: физичка анализа задатка, математичко израчунавање и дискусија резултата. У првој етапи уочавају се физичке појаве на које се односи задатак, а затим се набрајају и речима исказују закони по којима се појаве одвијају. У другој етапи се, на основу математичке форме закона, израчунава вредност тражене величине. У трећој етапи тражи се физичко тумачење добијеног резултата. У циљу развијања природно-научне писмености наставник треба да инсистира на систематском коришћењу јединица мере физичких величина SI (међународни систем јединица).

Методска упутства извођења лабораторијских вежби

Лабораторијске вежбе чине саставни део редовне наставе и организују се на следећи начин: ученици сваког одељења деле се у две групе, тако да свака група има свој термин за лабораторијску вежбу. Опрема за сваку лабораторијску вежбу умножена је у више комплета, тако да на једној вежби (радном месту) може да ради два до три ученика. Час експерименталних вежби састоји се из: уводног дела, мерења и записивања података добијених мерењима, анализе и дискусије добијених резултата, извођења закључака.

У уводном делу часа наставник:

- обнавља делове градива који су обрађени на часовима предавања, а односе се на дату вежбу (дефиниција величине која се одређује и метод којим се користи да би се величина одредила),
- обрађа пажњу на чињеницу да свако мерење прати одговарајућа грешка и указује на њено могуће изворе,
- упознаје ученике с мерним инструментима и обучава их да пажљиво рукују лабораторијским инвентаром,
- указује ученицима на мере предострожности, којих се морају придржавати ради сопствене сигурности. Док ученици врше мерења, наставник активно прати њихов рад, дискретно их надгледа и, кад затреба,

објашњава им и помаже. При уношењу резултата мерења у ђачку свеску, процену грешке треба вршити само за директно мерене величине (дужину, време, ...), а не и за величине које се посредно одређују (нпр. притисак чврстог тела). Процену грешке посредно одређене величине наставник може да изводи у оквиру додатне наставе.

Праћење рада ученика

Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидну контролу његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања, решавања квантитативних и квалитативних задатака и лабораторијских вежби. Такође је у обавези да редовно води евиденцију о раду и напредовању сваког ученика. Оцењивање ученика само на основу резултата које је он постигао на писменим вежбама не примерено је ученичком узрасту и физици као научној дисциплини. Неопходно је да наставник од ученика, који се први пут среће са физиком, не тражи само формално знање већ да га подстиче на размишљање и логичко закључивање. Ученик се кроз усмене одговоре навикава да користи прецизну терминологију и развија способност да своје мисли јасно и течно формулише.

Будући да је програм оријентисан на исходе, по садржају и обиму, прилагођен психофизичким могућностима ученика шестог разреда, сталним обнављањем најважнијих делова из целокупног градива постиже се да стечена знања, вештине и ставови буду трајнији и да ученик боље уочава повезаност разних области физике.

Допунска настава и додатни рад

Додатна настава из Физике организује се у шестом разреду са по једним часом недељно. Ова врста наставе обухвата нове садржаје, који се надовезују на програм редовне наставе, али се односе на сложеније физичке појаве и лина појаве за које су ученици показали посебан интерес.

Редослед тематских садржаја у додатној настави прати редослед одговарајућих садржаја у редовној настави. Уколико у школи тренутно не постоје технички услови за остваривање неких тематских садржаја из додатне наставе, наставник бира оне садржаје који могу да се остваре. Поред понуђених садржаја, могу се реализовати теме за које ученици покажу посебно интересовање.

Допунска настава се такође организује са по једним часом недељно. Њу похађају ученици који у редовној настави нису били успешни. Циљ допунске наставе је да ученик, уз додатну помоћ наставника, стекне минимум основних знања из садржаја који је предвиђа програм Физике у шестом разреду.

Слободне активности ученика, који су посебно заинтересовани за физику и друге природне науке, могу се организовати кроз разне секције.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се остварени ниво постигнућа и напредовање током процеса учења. Да би вредновање било објективно, потребно је да буде усклађено са принципима оцењивања (Правилник о оцењивању у основној школи из 2013. године).

Наставник је дужан да континуирано прати рад сваког ученика кроз непрекидно проверавање његових усвојених знања, стечених на основу свих облика наставе: демонстрационих огледа, предавања, решавања квантитативних, квалитативних и графичких задатака, лабораторијских вежби, пројеката...

У сваком разреду треба континуирано пратити и вредновати знања, вештине и ставове ученика помоћу усменог испитивања, кратких писмених провера, тестова на крају већих целина, контролних вежби и провером експерименталних вештина. Наставник треба да омогући ученицима да искажу сопствена размишљања о неким физичким појавама и да то адекватно вреднује.

На почетку школске године, потребно је спровести иницијални тест. Овај тест је инструмент провере предзнања и потенцијала ученика. На крају школске године, такође, треба спровести часовне систематизације градива и проверити ниво постигнућа ученика.

Физика-допунскана настава

Садржај програма	Активности у васпитнообразовном раду	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Мерење	Ученик: посматра разна мерила и инструменте; уз помоћ наставника мери неке физичке величине; записује и изводи закључак	-индивидуални рад - фронтални рад	Ученик треба да: научи мерење физичких величина: дужине, времена и запремине; зна уређаје за њихово мерење и њихове мерне јединице
Кретање	Ученик: треба да посматра кретање тела, уз помоћ наставника изведе закључак, уради просте задатке и дискутује решења	-индивидуални рад - фронтални рад	Ученик треба да: стекне представу; препозна величине које карактеришу кретање; зна шта је брзина и која је њена мерна јединица
Сила	Ученик: треба да посматра различита деловања измеђ тела и уз помоћ наставника дође до закључка	-индивидуални рад - фронтални рад	Ученик треба да на основу узајамног деловања тела схвати силу као меру узајамног деловања, која се мери динамометром и зна њену мерну јединицу
Маса и густина	Ученик: посматра уз помоћ наставника, уочава, врши мерење, записује, закључује и решава једноставне задатке	-индивидуални рад - фронтални рад	Ученик треба да: добије представу о маси; зна уређај за мерење масе и њене мерне јединице; уме да израчуна густину из мерне јединице густине
Притисак	Ученик: посматра, уз помоћ наставника наводи примере за притисак, решава једноставне задатке	-индивидуални рад - фронтални рад	Ученик треба да: зна да израчуна притисак и да зна његову мерну јединицу; зна Паскалов закон; зна шта је атмосферски и хидростатички притисак

Физика-додатна настава

Садржај програма	Активности у образовно-васпитној раду	Основни облици извођења програма	Циљеви и задаци садржаја програма
Мерење	Ученик: самостално и спонтано посматра различита мерила и инструменте, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке, врши различита мерења, записује резултате, врши анализу и дискутује	- индивидуални рад - групни рад - рад у пару	Ученик повезује и примењује стечена знања о мерењу различитих физичких величина различитим мерним инструментима, записује резултате мерења, изводи закључке и долази до решења сложених задатака
Кретање	Ученик: самостално и спонтано посматра кретање, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке	- индивидуални рад - групни рад - рад у пару	Ученик повезује и примењује стечена знања о кретању и величинама које карактеришу кретање да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака (графичких и рачунских)

Сила	Ученик: самостално и спонтано посматра различита деловања између тела, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке и врши калибрисање еластичне опруге	- индивидуални рад - групни рад - рад у пару	Ученик повезује и примењује стечена знања о узајамном деловању између тела и силика омери узајамног деловања да би извео закључке и дошао до решења сложених задатака и решио проблеме у вези са истезањем еластичне опруге, односно са калибрисањем опруге
Маса и густина	Ученик: самостално и спонтано врши мерење масе и тежине, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке, записује резултате, врши анализу и дискутује	- индивидуални рад - групни рад - рад у пару	Ученик повезује и примењује стечена знања о маси физичких тела, инертности и густини, изводи огледе, записује резултате мерења, дискутује, изводи закључке и долази до решења сложених задатака
Притисак	Ученик: самостално и спонтано врши посматрање различитих примера притискатела, поставља питања, изводи закључке, претражује и користи литературу и интернет, решава сложене рачунске задатке, записује резултате, врши анализу и дискутује	индивидуални рад - групни рад - рад у пару	Ученик повезује и примењује стечена знања о различитим примерима притиска тела (притисак чврстих тела, хидростатички притисак и атмосферски), изводи огледе, записује резултате мерења, дискутује, изводи закључке и долази до решења сложених задатака

2.8. МАТЕМАТИКА

Разред	Шести
Наставни предмет	Математика
Годишњи фонд часова	144
Циљ наставе предмета	Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи	Област/Тема	Садржаји
- прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој цеље и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису)	Цели бројеви	Скуп целих бројева (Z). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу Z и њихова својства. Изрази са целим бројевима.
- прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој цеље и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису) - одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину - прикаже податке и зависности између две величине у координатном систему (стубчасти, тачкасти и линијски дијаграм)	Рационални бројеви	Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу Q и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине. Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна и обрнута пропорционалност.

- тумачи податке приказане табелом и графички		
<p>- класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава</p> <p>- конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова</p> <p>- уочи одговарајуће елементе подударних троуглова</p> <p>- утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности</p> <p>- одреди центар описане и уписане кружнице троугла</p>	Троугао	<p>Појам троугла. Обим троугла.</p> <p>Једнакокраки и једнакостранични троугао.</p> <p>Висина троугла</p> <p>Углови троугла. Збир углова троугла.</p> <p>Врсте троуглова према угловима.</p> <p>Однос између страница и углова троугла.</p> <p>Конструкције неких углова.</p> <p>Појам подударности и ставови подударности.</p> <p>Централна симетрија и подударност</p> <p>Осна симетрија и подударност</p> <p>Центар описане и уписане кружнице троугла</p>
<p>- конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла)</p> <p>- примени својства троугла и четвороугла у једноставнијим проблемским задацима</p>	Четвороугао	<p>Четвороугао. Углови четвороугла.</p> <p>Збир углова четвороугла</p> <p>Паралелограм. Особине паралелограма.</p> <p>Услови да четвороугао буде паралелограм.</p> <p>Ромб, правоугаоник и квадрат</p> <p>Конструкција паралелограма</p> <p>Сабирање и одузимање вектора.</p> <p>Множење вектора бројем.</p> <p>Трапез. Особине трапеца</p> <p>Средња линија троугла и трапеца</p> <p>Конструкција трапеца. Делтоид</p>
- израчуна површину троугла или четвороугла користећи обрасце или расположиву једнакост	Површина четвороугла и троугла	<p>Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата</p> <p>Једнакост површина подударних фигура.</p> <p>Површина паралелограма, троугла, трапеца.</p> <p>Површина четвороугла са нормалним дијагоналама.</p>
Кључни појмови	Цео број, апсолутна вредност, рационалан број, изрази, једначине и неједначине, координатни систем, конструкције углова, троуглова и четвороуглова, паралелограм, ромб, трапез, делтоид, центар описаног и уписаног круга, површине троуглова и четвороуглова.	

ОПШТЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Компетенција за целоживотно учење
2. Комуникација
3. Сарадња
4. Одговорно учење у демократском друштву
5. Предузимљивост и оријентација ка предузетништву

СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. Рад са подацима и информацијама
2. Дигитална компетенција
3. Решавање проблема

СТАНДАРДИ

Искази образовних стандарда по нивоима и областима:

Област	Стандарди
Цели бројеви	<p>МА1.1.1. прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе)</p> <p>МА1.1.4. изврши једноставну рачунску операцију, помажући се сликом кад је то потребно</p> <p>МА1.1.6. користи целе бројеве и једноставне изразе са њима помажући се визуелним представама</p> <p>МА2.1.2. одреди супротан број, и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израз са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда.</p> <p>МА2.1.3. примени основна правила дељивости са 2, 3, 5, 9 и декадним јединицама</p> <p>МА2.1.4. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама</p> <p>МА3.1.1. одреди вредност сложенијег бројевног израза задацима</p> <p>МА3.1.2. оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама</p> <p>МА3.1.3. користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама</p>
Рационални бројеви	<p>МА1.2.1. прочита и запише различите врсте бројева (природне, целе, рационалне)</p> <p>МА1.2.2. преведе децимални запис броја у разломак и обратно упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно</p> <p>МА1.2.3. упореди по величини бројеве истог записа, помажући се сликом кад је то потребно.</p> <p>МА1.2.4. изврши једну основну рачунску операцију са бројевима истог записа, помажући се сликом кад је то потребно (у случају сабирања и одузимања разломака само са истим имениоцем); рачуна, на пример $1/5$ од n, где је n дати природан број</p> <p>МА1.2.5. дели са остатком једноцифреним бројем и зна када је један број дељив другим</p> <p>МА2.2.1. упореди по величини бројеве записане у различитим облицима</p> <p>МА2.2.2. одреди супротан број, реципрочну вредност и апсолутну вредност броја; израчуна вредност једноставнијег израза са више рачунских операција различитог приоритета, укључујући ослобађање од заграда, са бројевима истог записа</p>

	<p>МА2.2.4.користи бројеве и бројевне изразе у једноставним реалним ситуацијама</p> <p>МА3.2.1.одреди вредност сложенијег бројевног израза</p> <p>МА3.2.2.оперише са појмом дељивости у проблемским ситуацијама</p> <p>МА3.2.3.користи бројеве и бројевне изразе у реалним ситуацијама</p>
Троугао	<p>МА1.3.2.влада појмовима: троугао, (уочавањиховемоделе у реалнимситуацијама и умедаихнацртакористећиприбор; ученикразликујеосновневрстетроуглова, знаосновнеелементетроугла и умедаизрачунаобим и површинутроугла,наосновуелеменатакојинепосреднофигуришу у датомзадатку;) МА1.3.6.интуитивно схватапојамподударнихфигура (кретањемдопоклапања).</p> <p>МА2.3.2.одреди односуглова и страница у троуглу, збируглова у троуглу</p>
Четвороугао	<p>МА1.4.2.влада појмовима: четвороугао, квадрат и правоугаоник (уочавањиховемоделе у реалнимситуацијама и умедаихнацрткористећиприбор и умедаизрачунаобим и површинуквadrата и правоугаониканаосновуелеменатакојинепосреднофигуришу у датомзадатку; умедаизрачунанепознатустраницуправоуглогтроугла)</p> <p>МА1.4.6.интуитивно схватапојамподударнихфигура (кретањемдопоклапања)</p> <p>МА2.4.6.уочи основсиметричнефигуре и даодредиосусиметрије; користиподударност и везујејесакакарактеристичнимсвојствимафигура (нпр. паралелност и једнакостстраницапаралелограма) МА3.4.2.користи основнасвојстватроугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, рачунањиховеобиме и површине</p>
Површиначетвороугла и троугла	<p>МА1.5.2.уме даизрачунаобим и површинутроугла, квадрата и правоугаониканаосновуелеменатакојинепосреднофигуришу у датомзадатку</p> <p>МА1.5.1.користи одговарајућејединицезамерењеудужине, површине, запремине, масе, времена и углова МА1.5.4.при мерењуодабереодговарајућумернујединицу; заокругљујевеличинеисказанедатоммером МА2.5.1.пореди величинекојесуизраженеразличитиммернимјединицамазадужину и масу</p> <p>МА2.5.3.дату величинуискажеприближномвредношћу</p> <p>МА3.5.1.по потребипретварајединицемере, рачунајућисањима</p> <p>МА3.5.2.користи основнасвојстватроугла, четвороугла, паралелограма и трапеца, рачунањиховеобиме и површиненаосновуелеменатакојинисуобавезнонепосреднодати у формулацијизадатка.</p>

УПУСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Област/Тема	Начини и поступциостваривања
Целибројеви	<p>ПроширивањемсистемаN_0природнихбројевасанулом, настајесистемциелихбројева Z, каокупкојиједопуњеннегативнимциелимбројевима и накојисе, саN_0, такођепроширујезначајанбројоперација и релација. Првикорак у овомпроширењучини до давањенегативнихциелихбројеваскупуN_0 а природнибројеви у томширемскупусловекаопозитивницелибројеви.</p>
Рационалнибројеви	<p>Проширивањескупаненегативнихрационалнихбројеватеченапотпуноаналоганначинкао и проширивањескупа N_0, причемусетребапозиватинаодгварајућепоступкепримењене у случајуконструкцијесистемаZ и тимескраћиватиизлагање. Кадаје r елемент Q^+, негативнерационалнебројеветребаозначаватиписући $-r$ и избегаватинепотребноагомилавањезаграда. Дељење у системурационалнихбројева Q осмишљавасекао множење реципрочнимбројем, патребаистаћидајесадтаоперацијаизводљива</p>

	(седељењанулом, кадатребарећидатакводељењенемасмисла). Решавањелинеарнихједанчина и неједначинаобрађиватипослепроширењабројевнихсистемадоскупа Q рационалнихбројева.
Троугао	Висинутроуглаувестикаодужкојасадржитеметроугла и нормалнајенаправуодређенунаспрамномраницом, алинепомилъатиортоцентаркојијепланиранзаседмиразред. Објаснитинајпреконструкцијеугловаод 90° и 60° , а затим увежбати конструкцију симетрале угла лењиром и шестаром. Појам троугла повезати са познатим појмом затворене изломљене линије, а обим троугла повезати са збиром дужина дужи. Повезати тврђење о збиру унутрашњих углова троугла са познатим својствима трансверзалних углова и анализирати својства спољашњих углова троугла.
Четвороугао	У овојобластитребаобрадидефиниције и основна својства четвороуглова, квадрата, правоугаоника, ромба, трапеца и делтоида. Истицати и логичку повезаност ових фигура (квадрат је правоугаоник, правоугаоник је паралелограм, ромб је паралелограм). Посебно је важно нагласити да се особине паралелограма задовољавају и квадрат, правоугаоник и ромб, али и да сви од њих има своје специфичне особине.
Површина четвороугла и троугла	Важно је обнови тијединице које се користе за мерење површине. Полазећи од формуле за површину правоугаоника, допуњавањем и разлагањем, изводе се формуле за површину паралелограма, троугла и трапеца. Обрадити израчунавање површине четвороугловасаномалним дијагоналама: квадрат, ромб, делтоид као и израчунавање површине произвољног четвороугла разлагањем на познате геометријске фигуре.

УПУТСТВО ЗА ФОРМАТИВНО И СУМАТИВНО ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Формативно оцењивање јесте редовно праћење и процена напредовања у остваривању прописаних исхода, стандарда постигнућа и ангажовања у оквиру обавезног предмета.

Формативне оцене се по правилу евидентирају у педагошкој документацији наставника, у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању и најчешће се односе на редовно праћење напретка постигнућа ученика, начина како учи, степен самосталности у раду, начин остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима и други подаци о ученику битни за праћење. Сумативно оцењивање, у смислу овог Правилника, јесте вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или на крају полугодишта. Оцене добијене сумативним оцењивањем су по правилу бројчане.

Ученик се оцењује на основу усмене провере постигнућа и писмене провере постигнућа.

2.9. БИОЛОГИЈА

Недељни фонд часова: 2

Годишњи фонд часова: 72

Циљ наставе и учења биологије је да ученик, изучавањем биолошких процеса и живих бића у интеракцији са животном средином, развије одговоран однос према себи и природи и разумева њезначаја биолошке разноврсности и потребе за одрживим развојем.

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>	<p style="text-align: center;">ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ</p>
<ul style="list-style-type: none"> - упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; - повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; - одреди положај органа човека и њихову улогу; - цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; - користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; - хумано поступа према организмима које истражује; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; - разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени. 	<p style="text-align: center;">ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>Грађа живих бића – спољашња инутрашња.</p> <p>Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије.</p> <p>Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удруживање ћелија у колоније.</p> <p>Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња.</p> <p>Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање.</p> <p>Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса.</p> <p>Откриће ћелије и микроскопа.</p> <p>Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти).</p> <p>Разлика између бактеријске, биљне и животињске ћелије.</p> <p>Ћелијско дисање, стварање енергије, основне</p>	<p style="text-align: center;">септембар- јануар</p>

		чињенице о фотосинтези.	
<ul style="list-style-type: none"> - направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; - размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; - илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; - повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта икако је учио/учила и где та знања може да примени; 	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	<p>Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране.</p> <p>Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења.</p> <p>Угрожавање живих бића и њихова заштита.</p>	јануар-март

<ul style="list-style-type: none"> - истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципенаучног метода; - идентификује примереприродне и вештачке селекције у окружењу и узадатом ексту/илустрацији; - повеже еволутивне променеса наследном варијабилношћу иприродном селекцијом; - користи ИКТ и другу опремуу истраживању, обрадиподатака и приказурезултата; - табеларно и графичкипредстави прикупљене податке и изведеодговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта икако је учио/учила и где та знања може да примени; 	<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Преноснаследног материјала. Наследне особине (веза измеђугена и особина, утицај спољашњесредине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабранимпримерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака иприпитомљених животиња за човека.</p>	<p>март-април</p>
<ul style="list-style-type: none"> - групише организме премаособинама које указују на заједничко порекло животана Земљи; - одреди положај непознатеврсте на „дрвету живота“, наоснову познавања општихкарактеристика једноћелијских ивишећелијских организама; - користи ИКТ и другу опремуу истраживању, обрадиподатака и приказурезултата; - табеларно и графичкипредстави прикупљене податке и изведеодговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта икако је учио/учила и где та знања може да примени; 	<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА</p>	<p>Постанак живота на Земљи (првећелије без једра, постанак ћелијаса једром и појававишећелијности). „Дрво живота“ (заједничкопорекло и основни принципифилогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организмиса једром. Положај основних групаједноћелијских и вишећелијскихорганизама на „дрвету живота”.</p>	<p>април-мај</p>
<ul style="list-style-type: none"> - прикупи податке о радовиманаучника који су допринелиизучавању људског здрављаи изнесе свој став о значајуњихових истраживања; - одржава личну хигијену и хигијену животног просторау циљу спречавањаинфекција; - доведе у везу измењенопонашање људи са коришћењем психоактивнихсупстанци; - збрине површинске озледекоже, укаже прву помоћ услучају убода инсеката,сунчанице и топлотног 	<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>Обољења која изазивају, односнопреносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Путеви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повредекоже, убоди инсеката и другихбескичмењака, тровање храном,сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу</p>	<p>мај-јун</p>

<p>удараи затражи лекарску помоћкад процени да је потребна;</p> <ul style="list-style-type: none"> - повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; - користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; - табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта икако је учио/учила и где та знања може да примени; 		<p>са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.</p>	
---	--	---	--

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ САДРЖАЈА: научни метод, грађа живих бића, животне функције, популација, екосистем, еколошки фактори, еколошка ниша, наследни материјал, селекција, „дрво живота”, хигијена, болести зависности, здравље, заштита животне средине.

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи биологију и друге предмете. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у пет области предмета: *порекло и разноврсност живота, јединство грађе и функције као основа живота, наслеђивање и еволуција, живот у екосистему и човек и здравље*. Исходи за шесту област (*посматрање, мерење и експеримент у биологији*) су распоређени у претходних пет, сходно планираним активностима. Достижање исхода води развоју предметних, свих кључних, општих и међупредметних компетенцијама и остваривању образовних стандарда. Исходи не прописују структуру, садржаје и организацију наставе, као ни крутеријуме начин вредновања ученичких постигнућа. За израду исхода коришћена је ревидирана Блумова таксономија. Исходи су формулисани на нивоу примене као минимуму.

Важна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода је да је настава усмерена на учење у школи. Ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота; повезивањем оног што учи са оним што је учио из Биологије и других предмета;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *дивергентно*: предлагањем нових решења; смишљањем нових примера; повезивањем садржаја у нове целине;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података; смишљањем аргумената;

– *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима; кроз дискусију и размену мишљења; уважавајући аргументе саговорника.

Програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује дати програм према потребама конкретне одељења имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, есурсе, могућности, као и потребне локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја наставника најпре креира свој годишњи-глобални план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Потребно је да наставник за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, у односу на одабрани исход, дефинише исход специфичне за дату наставну јединицу. При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. У фази планирања наставе учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство и да он не одређује садржаје предмета. Зато је потребно садржајима датим у уџбенику приступити селективно у односу на предвиђене исходе које треба достићи. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора знања као нпр. сајтове релевантних институција, писану научно популарну литературу, мапе, шеме, енциклопедије... Препорука је да наставник планира и припрема наставу самостално и у сарадњи са колегама због успостављања корелација међу предметима (нпр. представљање група организама Веновим дијаграмима, одређивање климатских услова у зависности од географског положаја, писање есеја, тј. приказ података /малих истраживања на матерњем и страном језику који уче, цртање итд.).

У остваривању наставе потребно је подстицати радозналост, аргументовање, креативност, рефлексивност, истрајност, одговорност, аутономно мишљење, сарадњу, једнакост међу половима. Препоручује се максимално коришћење ИКТ решења јер се могу превазићи материјална, просторна и друга ограничења (платформе за групни рад нпр. Pwworks, платформа Moodle, сарадња у „облаку“ као Гугл, Офис 365...; за јавне презентације могу се користити веб решења нпр. креирање сајтова, блогова – Weebly, Wordpress...; рачунарске симулације као нпр. <https://phet.colorado.edu/sr/> и апликације за андроид уређаје; домаћи и међународни сајтови и портали, нпр. www.cpn.rs, www.scientix.eu, www.go-lab-project.eu, www.scienceinschool.org, www.science-on-stage.eu и други).

ОБЛАСТ	НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА НАСТАВЕ И УЧЕЊА	ПРЕДВИЂЕН БРОЈ ЧАСОВА
<p>ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА</p>	<p>За достизање исхода: упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; одреди положај органа човека и њихову улогу, цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једноћелијских и вишећелијских организама; користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових исамостално израђених препарата; хумано поступа према организмима које истражује, акценат треба ставити на ученичко истраживање основних сличности и разлика спољашње и унутрашње грађе и функционисања различитих живих бића. Препоручује се да се хијерархијски низ сложености обради од нивоа организма ка ћелији, на примеру грађe човека, с обзиром да је грађа људског тела најпогоднија за разумевање на овом узрасту. Ученици треба да разумеју да се наше тело састоји од органа, међусобно повезаних у системе, да системи обављају животне функције, да се органи састоје од група повезаних ткива, а ткива од група ћелија. Дакле, у објашњавањима грађе живих бића требало би секренути од макронивоа, тј. видљивог (уз опис функције органа), ка саставним деловима (до ћелије). При обради хијерархијског низа не препоручује се обрада типова ћелија и подела ткива на типове. Потребно је само да се разуме хијерархија грађе вишећелијског организма и да ученици схвате разлику између ћелије и ткива, и органа и система органа, и то на блиским примерима (на пример, систем органа за дисање, варење, итд. – код човека). За упоредни преглед спољашње грађе човека и других животиња и биљака, кад год је могуће треба обрађивати примере из непосредног окружења (парк, школско двориште, место становања...).</p> <p>Потребно је водити рачуна да се ученици хумано опходе према живим бићима које истражују. Уколико се ради о животињама, треба поступати у складу са Законом о добробити животиња (Закон о добробити животиња, Службени гласник Републике Србије, члан 44. „Огледи на животињама у образовне сврхе могу се спроводити само ако не проузрокују бол, патњу, страх, стрес, повреду или смрт животиња. У основним и средњим школама дозвољено је обављати вежбе на живим животињама којесу опсервативног карактера”).</p> <p>Разлике у грађи и начину функционисања и сличности и разлике у обављању основних животних функција вишећелијских организама требало би обрадити упоредно на одабраним представницима биљака, гљива и животиња. Приликом обраде биљних органа потребно је посветити пажњу улогама, а грађом и типовима органа (листова, стабала...) не треба се бавити детаљно. Ђаци, кроз вежбе, могу да уочавају разлике између тих органа на примерцима биљака различитих врста. Важно је да ученик што више самостално „открива“, на пример успостави везу између грађе и облика зуба са начином исхране, установи путеве тока воде кроз биљку кроз извођење огледа (биљка у обојеној води) итд. Израдом упоредног прегледа грађе различитих организама ученици ће моћи лакше да уоче сличности</p>	<p>35</p>

и разлике спољашње грађе. На сличан начин се могу поредити и основне животне функције биљака, животиња и гљива.

Потребно је пажљиво описати вишећеличност, тј. направити разлику између „удруживања ћелија у колоније” (присутна и код појединих прокариотских ћелија и код неких примарно једноћелијских еукариота) и правих вишећелијских организама код којих постоје ткива (и органи). Најбољи начин да се ова разлика подвуче јесте објашњење да код примарно једноћелијских облика, свака ћелија може самостално да обавља све животне функције, као и да самостално опстане у животној средини, док код вишећелијских организама постоји „подела посла” међу ћелијама, па стога појединачне ћелије, изван целог организма, не могу опстати. Појавом епитела, спољашњег слоја ћелија, у еволуцији вишећеличности, успоставља се разлика између организма (индивидуе) и колоније, и јасно разграничава унутрашњост тела од околне средине. Препорука је да се уместо термина „колонијални организми”, користити термин „удруживање ћелија у колоније”.

За изучавање грађе ћелија и ткива треба користити школски микроскоп. У складу са могућностима, потребно је фаворизовати индивидуални ангажман ученика у изради микроскопских препарата и микроскопирању. Препорука је да се грађа ћелије обрађује путем самостално израђених, као и виртуелних модела ћелије (коришћењем ИКТ-а, разних едукативних платформи на интернету, youtube...). Потребно је нагласити улогу изначај мембрана у ћелији, као и да вакуоле постоје и у биљној и у животињској ћелији. Осим тога, треба обрадити и цитоплазму, једру, митохондрије и хлоропласте. При обради једра, требало би, као наследни материјал, поменути ДНК и гене (без залажења у детаље), да би се у оквиру области наслеђивање и еволуција довели у везу са наслеђивањем особина током размножавања. При обради хлоропласта, треба поменути зелени пигмент хлорофил и његову основну улогу.

Након обраде грађе ћелије треба обрадити основне процесе који се одвијају у ћелији: ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице фотосинтези. Фотосинтезу треба обрадити на примеру биљака, док организме, као нпр. алге и модрозелене бактерије, треба само поменути као фотосинтетичке организме. При обради ћелијског дисања и фотосинтезе треба имати у виду да ученици овог узраста нису још учили хемију, па у том смислу треба прилагодити и ниво обраде ових садржаја.

Организми који су задржали једноћелијски облик организације могу се обрадити на примерима: модрозелена бактерија, амеба и ћелија квасца.

Достизање исхода је могуће кроз различите вежбе и практичне активности ученика као нпр. израда плаката (људско тело, упоредни преглед спољашње грађе: човек, један кичмењак, један бескичмењак, биљка, гљива), квиз (нпр. Чији су зуби?), мерење пулса примировању и физичкој активности, испитивање тока воде кроз биљку, дисековање цвета, размножавања биљака семеном и пелцером, микроскопирање ћелија квасца/инфузоријума/самостално направљених препарата, употреба едукативних филмова (нпр. Живот у капи воде) итд.

<p>ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ</p>	<p>У достизању исхода у овој области: направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; илуструје примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средину, знања и искуства ученика стечена у првом циклусу и претходном разреду, треба проширити и надоградити појмовима: животна средина, популација, екосистем и еколошка ниша. Ученици треба да их јасно разликују. Не препоручује се обрада особина популације (бројност, густина...) и подела екосистема на типове. Обрада може да буде праћена радионичарским, односно групним радом. Ученицима се могу понудити велики цртежи различитих и репрезентативних екосистема попут језера, ливаде и шуме и мале слике карактеристичних врста и њихових адаптација на одређена станишта које су истражили у петом разреду, са задатком да мале слике залепе на велике, како би седочарале еколошке нише. Простор који те врсте насељавају у екосистему се може обележити и бојама (слично немим картама у географији). На истом материјалу стрелицама могу да дочарају и ланце исхране. Може се обрадити и спратовност (вертикална и хоризонтална) са узроцима распоређивања по спратовима. Препорука је да се теме обрађују уз више вежби теренског типа (школско двориште, оближњи парк...). На пример: ученици у школском дворишту, на скици површине дворишта, обележавају договореним симболима уочене организме, животне форме и/или адаптације, а наследећем часу раде на приказивању резултата. Сумирањем резултата свих парова/групастичу целовиту слику о значењу еколошких појмова које изучавају. Задаци за ученике/парове/групе типа Истражи и прикажи могу да буду добар показатељ у којој мери су ученици разумели основне еколошке појмове. Истраживање може да подразумева неким ученицима познат терен, научно популарну литературу, интернет. Начин приказ резултата може бити задат или по слободном избору. Важно је да се обезбеди час за презентовање резултата истраживања, као и да ученици сами процене квалитет и добију повратну информацију од наставника. Акцент треба ставити на односе размножавања када су у питању јединке исте популације и трофичке односе када су у питању јединке различитих популација.</p> <p>Приликом обраде абиотичких фактора, не треба инсистирати на груписању у едафске, орографске и климатске, већ пажњу треба усмерити на њихов утицај на раст и развиће. Ученици би могли да гаје биљке под одређеним условима, нпр. засеју зрна пшенице на различите подлоге (песак, црница – земља за цвеће), па једну биљку заливају превише, другу премало, једну изложе расту без светла, друга расте на светлу, итд. Резултати огледа представљају очигледан утицај абиотичких фактора. Значај абиотичких биотичких фактора се може обрадити и кроз истраживање адаптација животиња, сличних оним који су обрађивани у петом разреду, а кроз примере односа исхране и конкуренције.</p> <p>Антропогени фактор треба обрадити кроз различите облике загађења, без улажења у хемијске процесе јер ученици немају потребна знања из ове области. Као један од биотичких фактора, антропогени фактор може имати негативан и позитиван ефекат. Негативан ефекат би се могао проучити на</p>	<p>16</p>
-------------------------------	--	-----------

	<p>пшеници израслој у оптималним условима,коју би заливали нпр. сирћетом, раствором детерџента, уљем, посипали лишће песком(или пудером), са задатком да посматрају последице таквог третмана, упоређују саконтролом и изведу закључак. Негативан антропогени ефекат би се могао обрадити и усаству области Човек и здравље кроз оглед „прављење вештачког смога у тегли“. Узпомоћ батеријске лампе лако може да се дочара загађење ваздуха, које се може понекадвидети у сумрак испод сијалице бандере, а може се повезати са утицајем на здрављеоргана за дисање. Позитиван антропогени ефекат се може повезати, између осталог, и савештачком селекцијом.</p> <p>Требало би укључивати ученике у активности за заштиту животне средине,мотивисати их да предлажу акције и да на своје вршњаке делују личним примером.</p>	
<p>НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА</p>	<p>Исходи ове области: истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принципе научног метода; идентификује примере природне и вештачке селекције уокружењу и у задатом тексту/илустрацији; повеже еволутивне промене са наследномваријабилношћу и природном селекцијом, доприносе надограђивању претходно стеченихзнања о узроцима различитости јединки у једној популацији. Додатно, у шестом разредуће ова знања бити употребљена за разумевање улоге индивидуалне варијабилности уадаптирању организама на услове животне средине и, последично, еволуцији живог света.</p> <p>Будући да је у петом разреду започета тема о наслеђивању, тј. о томе да потомциличе на своје родитеље, као и да је у шестом разреду планирано да се обрађује грађаћелија, требало би увести појмове ген и ДНК (у једру или ван једра код прокариота). Осимпојмова ДНК, ген и наследна особина, не препоручује се увођење појмова као што сухромозом, нуклеотид, генотип, фенотип. Гени се могу представити као делови ДНК којиносе информације о особинама, а деобу ћелија, без било каквих детаља о митози и мејози,као начин преноса и расподеле наследног материјала оличеног у ДНК и генима. Довољноје нагласити да у деобама телесних ћелија настају „ћерке“ ћелије које су идентичне ћелијиод које су настале (по садржају наследног материјала) и да је деоба телесних ћелија нужназа развиће вишећелијског организма. С друге стране, ћелијска деоба при којој настајугамети (специјализоване ћелије у вишећелијском организму), подразумева да се количина наследног материјала преполови. Спајањем два гамета, поново се успоставља дуплаколичина наследног материјала који ће имати телесне ћелије потомачког организма. Собзиром да родитељи имају различите варијанте гена, потомак ће имати нову комбинацијугена и другачије особине. За размножавање једноћелијских организама, у поређењу савишећелијским, треба поменути само сличност са деобом телесних ћелија вишећелијскихорганизама.</p> <p>Комбиновање различитих гена родитеља у потомству треба повезати саиндивидуалном варијабилношћу, која је обрађена и у петом разреду. У овом контекступоменути да особине јединке зависе и од наслеђених гена и од животне средине (примерису већ дати и у петом разреду, а овде их треба проширити – нпр. већа количина хране којуузима нека јединка доводи до веће телесне масе и</p>	<p>6</p>

	<p>димензија, без обзира на наслеђене гене).</p> <p>Индивидуалну варијабилност организама у популацији (појам популације је обрађен у области Живот у екосистему) овде треба повезати са механизмом природне селекције, као еволуционим механизмом који доводи до адаптирања организама на услове животне средине (повезати са темама у области Живот у екосистему). С обзиром да уједној популацији постоје разлике између јединки у бројним особинама, оне јединке са особинама које им омогућавају да у датим условима животне средине боље преживљавају, самим тим, више се репродукују, више ће својих гена пренети у наредну генерацију (имаће више потомака) у односу на јединке које имају другачије особине. Примери семогу односити на дебљину крзна код организама у хладним пределима (јединке у популацији са дебљим крзном боље преживљавају од оних са танким крзном) или еволуцију мимикрије (јединке са обојеношћу тела која их боље камуфлира у животној средини, биће мање уочљиве за предаторе). Потребно је подстицати ученике да самипронађу примере о деловању природне селекције.</p> <p>У оквиру обраде вештачке селекције, препорука је да ученици сами истраже које субилке и животиње људи почели припитомљавати у прошлости и због чега. Овим се ученицима скреће пажња да је вештачка селекција пре свега занимљив биолошки феномен, али да је такође имала и историјски, социолошки и културолошки значај важан за развој људске заједнице. Обрада теме на овај начин допринеће не само повећању знања из биологије, већ и подизању нивоа опште културе и информисаности ученика. Приобради ове теме, посебно нагласити користи праксе вештачке селекције за данашње људе животну средину.</p> <p>Препорука је да природну и вештачку селекцију треба реализовати кроз обраду и табеларно и графичко приказивање неколико различитих примера, са обавезним извођењем закључака. Потребно је ученике подстицати да истражују нове примере индивидуалне варијабилности и резултате прикажу одељењу.</p>	
--	--	--

<p>ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА</p>	<p>У достизању исхода: групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; одреди положај непознате врсте на „дрвету живота“ на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама, основна идеја коју ученици треба да усвоје је да су сви организми који данас живе на Земљи потомци заједничког претка, који је био једноћелијски организам безформираниог једра (нагласити чињеницу да и данас постоје слични организми). Требало би поменути само оквирни период за који се везује постанак живота на Земљи (од пре 3,8 до 4,5 милијарди година), без помињања назива геолошких доба, јер ће се она обрађивати у старијим разредима.</p> <p>Користећи већ усвојена знања ученика о грађи једноћелијских организама (у области Јединство грађе и функције као основа живота), требало би обрадити улогу ћелија без једра и ћелија са једром у појави вишећелијности (и појаву биоенергетских органа, митохондрија и хлоропласта, у ћелијама). Пажљиво би требало описати вишећелијност, јер се она односи на ткива, али и на удруживање појединих прокариотских ћелија (не треба помињати термине биофилмови и плаке) и удруживање еукариотских ћелија у колоније, често са поделом рада међу ћелијама, или у једноставне организме на ћелијском нивоу организације (нпр. сунђери). Потребно је нагласити да севажним догађајем у еволуцији вишећелијности сматра појава епитела, који прави разлику између организма (индивидуе) и колоније.</p> <p>При разврставању и груписању живог света, треба користити филогенетски приступ, односно заједничко порекло, принцип сродности и сличности. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“ треба да ималогички след, који произилази из знања о грађи ћелија. Полазећи од заједничког претка у основи дрвета, треба издвојити грану која води ка данашњим организмима без једра (нпр. бактерије и модрозелене бактерије из домена Bacteria) и грану која представља организме са једром (домен Eucaria). У оквиру организама са једром, треба издвојити гране једноћелијских (са хлорофилом – нпр. алга хлорела и без хлорофила – нпр. амеба), као и вишећелијских организама. Како се вишећелијност у току еволуције појавила у оквиру неколико посебних група, неке групе организама имају хлорофил (биљке, вишећелијске алге), а друге су без хлорофила (гљиве и животиње). Не треба улазити у детаљнија гранања која постоје у оквиру сваке од поменутих главних група на „дрвету живота“. Алгетреба третирати као несистематску групу и не представљати их као посебну таксономску категорију.</p> <p>На овај начин, упућивањем да се организми класификују на основу јасно дефинисаних критеријума, односно биолошких одлика, ученик ће бити у стању да одреди положај било које врсте на „дрвету живота“, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама. Не треба улазити у детаљну грађу организама, већ само искористити сличности и разлике (једноћелијски или вишећелијски, имају хлоропласте или не, сличности/разлике у хабитусу...). Само на нивоу информације, може се поменути да постоји и трећа велика група организама (Archaea) слична бактеријама, која ће се обрађивати у старијим разредима.</p>	<p>6</p>
---	--	----------

<p>ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ</p>	<p>За достизање исхода у овој области прикупе податке о радовима научника који судопринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу спречавања инфекција; доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине, акценат је на превенцији и заштити од, пре свега, бактеријских инфекција.</p> <p>Препоручује се да ученици прикупе податке о радовима истакнутих научника којима се бавили истраживањем здравља човека (како су дошли до идеје, на који начин суррадили истраживања и друге занимљивости), како би разумели пут ка великим открићима.</p> <p>Требало би обрадити начине на које се људи могу заразити бактеријама изазивачима болести: директним контактом (додиривањем или коришћењем истог прибора за хигијену и одеће) или индиректно (ваздухом, преко хране или воде, или преко инсеката и других животиња) и које су мере превенције које треба предузети (оштећења коже и ране су улаз за бактерије). Добра лична хигијена, хигијенско спремање хране, коришћење воде из проверених извора, су мере превенције које ученици треба да примењују свакодневно, како би смањили могућност инфекције (редовно прање руку, заштиту хране од контакта са животињама, остављање хране на ниској температури...).</p> <p>Посебно треба обратити пажњу на антибиотике: откриће антибиотика, улога организама у њиховој производњи, зашто их је потребно узимати искључиво уз савет лекара и зашто је потребно довршити комплетну терапију антибиотиком. Ова тема се може повезати са селекцијом и резистенцијом бактерија на антибиотике.</p> <p>Ученици би требало да препознају ситуације када треба да се обрате лекару (односно старијој особи), а када могу и сами да реагују и пруже помоћ (збрину површинску озледу коже и укажу прву помоћ у случају блаже сунчанице и топлотног удара). Не препоручује се увежбавање имобилизације и коришћења завоја.</p> <p>Потребно је да ученик зна да је алкохолизам најчешћа болест зависности, колико алкохол штети организму, функционисању породице и друштву, како да препозна знаке зависности код људи у непосредном окружењу (породици) и коме се обратити за помоћ. Ову тему треба обрадити неутрално и пажљиво</p>	<p>9</p>
	<p>Исходи користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата; табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени, су развојни и међупредметни и треба их планирати и радити на њиховом достизању уз остале исходе.</p> <p>Током рада, ученици би требало да користе лабораторијски прибор (пинцете, капаљке, лабораторијске</p>	

	чаше, сахатно стакло и сл.) у мери у којој је школа опремљена. Услучају да прибор не постоји, може се надоместити предметима за свакодневну употребу(пинцете, капалице са флашице од капи за нос...). Табеларно и графичко приказивањерезултата са обавезним извођењем закључака би требало практиковати увек када сеприкупљају подаци. Препорука је да се ИКТ користи за прикупљање, обраду података ипредстављање резултата истраживања или огледа, када се ученици оспособе за њенокоришћење на часовима предмета информатика и рачунарство и техника и технологија.	
--	---	--

У настави оријентисаној на постизање исхода, предност имају групни начин рада, рад у пару и индивидуализована настава. Ови начини организације наставе помажу ученицима да науче како се учи, да напредују у учењу сопственим темпом, да развијају унутрашњу мотивацију (потребу за сазнавањем) и иницијативу, да развијају вештину комуникације, аргументовани дијалог, толерантно понашање и солидарност. Користе се активни начини учења, као што је комбинација програмиране наставе (програмиран материјал многи наставници остављају на друштвеним мрежама или сајтовима школа, пасе њихови ученици служе њима и уче темпом који им одговара) и проблемске наставе (начасу ученици, користећи стечена знања, решавају проблем који наставник формулише) или учење путем открића (наставник инструкцијама усмерава ученике који самостално истражују, структуришу чињенице и извлаче закључке; тако сами упознају стратегије учења и методе решавања проблема, што омогућава развој унутрашње мотивације, дивергентног мишљења, које отвара нове идеје и могућа решења проблема). На интернету, коришћењем речи WebQuest, project-based learning, thematic units, могу се наћи примери који се, уз прилагођавање условима рада, могу користити.

Да би сви ученици достигли предвиђене исходе, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава наставне активности.

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ

Исходи воде ка следећим стандардима:

ОБЛАСТ	ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ	
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.1.3. препознаје основне сличности и разлике у изгледу и понашању биљака и животиња БИ.1.2.1. зна да су најмањи организми саграђени од једне ћелије у којој се одвијају сви карактеристични животни процеси и зна основне карактеристике грађе такве ћелије БИ.1.2.2. зна да је ћелија најмања јединица грађе свих вишећелијских организама у чијим одељцима се одвијају разноврсни процеси, и зна основне карактеристике грађе тих ћелија БИ.1.2.3. зна основне карактеристике грађе биљака животиња и човека и основне функције које се одвијају на нивоу организма БИ.1.2.4. познаје основну организацију органа у којима се одвијају различити животни процеси

		<p>БИ1.2.5. разуме да је за живот неопходна енергија коју организми обезбеђују исхраном</p> <p>БИ1.2.6. разуме да су поједини процеси заједнички за сва жива бића (дисање, надражљивост, покретљивост, растење, развиће, размножавање)</p>
	средњи ниво	<p>БИ.2.1.3. познаје критеријуме по којима се царства међусобно разликују на основу њихових својстава до нивоа кола/класе</p> <p>БИ. 2.2.2. зна и упоређује сличности и разлике између нивоа организације јединке: зна да се ћелије које врше исту функцију групишу и образују ткива, ткива са истом функцијом органе, а органи са истом функцијом системе органа</p> <p>БИ.2.2.3. зна карактеристике и основне функције спољашње грађе биљака, животиња и човека</p> <p>БИ.2.2.4. разуме да је за живот неопходна енергија која се производи, складишти и одаје у специфичним процесима у ћелији и да се то назива метаболизам</p> <p>БИ.2.2.5. разуме да биљне ћелије, захваљујући специфичној грађи, могу да везују енергију и стварају (синтетишу) сложене (хранљиве) материје</p> <p>БИ.2.2.6. разуме да и у биљној и у животињској ћелији сложене материје могу да се разграђују, при чему се ослобађа енергија у процесу који се назива дисање</p>
	напредни ниво	БИ.3.2.1. зна карактеристике и основне функције унутрашње грађе биљака, животиња и човека
	У овој области ученик/ученица:	
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	основни ниво	<p>БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима</p> <p>БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације</p> <p>БИ.1.4.5. препознаје најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта</p> <p>БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)</p> <p>БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)</p> <p>БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења</p>

	средњи ниво	БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије
	напредни ниво	БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутоτροφне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде) БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета
НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.3.1. разуме да јединка једне врсте даје потомке исте врсте БИ.1.3.2. зна основне појмове о процесима размножавања БИ.1.3.3. зна да свака ћелија у организму садржи генетички материјал БИ.1.3.4. зна за појам и основну улогу хромозома БИ.1.3.5. зна основне принципе наслеђивања БИ.1.3.10. зна да је природно одабирање основни механизам прилагођавања организама
	средњи ниво	БИ.2.3.2. разуме механизам настанка зигота БИ.2.3.3. разуме зашто потомци личе на родитеље и њихове претке, али нису идентични са њима БИ.2.3.4. зна да на развиће организама поред генетичког материјала утиче и средина БИ.2.3.6. уочава прилагођеност организама и разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине
	напредни ниво	БИ.3.3.1. разуме разлику између телесних и полних ћелија у погледу хромозома и деоба БИ.3.3.2. разуме да полне ћелије настају од посебних ћелија у организму БИ.3.3.3. зна функцију генетичког материјала и његову основну улогу у ћелији
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи БИ.1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа

	средњи ниво	БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата
	напредни ниво	-
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава БИ.1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца , домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима БИ.1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије) БИ.1.5.9.разуме да постоје полнеболести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље БИ.1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, дроге алкохола,) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима)
	средњи ниво	БИ.2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља БИ.2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака и сл.)
	напредни ниво	БИ.3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести БИ.3.5.2. познаје основне принципе лечења заразних и других болести
ПОСМАТРАЊЕ, МЕРЕЊЕ И ЕКСПЕРИМЕНТ У БИОЛОГИЈИ	У овој области ученик/ученица:	
	основни ниво	БИ.1.6.1. уме да разликује и користи једноставне процедуре , технике и инструменте за прикупљање података у биологији (посматрање, бројање, мерење) БИ.1.6.2. уме да по упутству и уз помоћ наставника реализује једноставно истраживање, попуни формулар и извести о резултат БИ. 1.6.3.зна како да се понаша у лабораторији и на терену и правила о раду и безбедности рада БИ.1.6.4. уме по упутству да изведе унапред постављени експеримент и одговори на једноставну хипотезу уз помоћ и навођење наставника

	средњи ниво	БИ.2.6.1. уме да уз навођење реализује сложено прикупљање података , систематизује податке и извести о резултату БИ.2.6.3. уме, уз помоћ наставника, да прави графиконе и табеле према два критеријума уз коментар резултата БИ.2.6.4. уме на задатом примеру, уз помоћ наставника да постави, формира и реализује једноставан експеримент и извести о резултату
	напредни ниво	БИ.3.6.1. разуме значај и уме самостално да реализује систематско и дуготрајно прикупљање података БИ.3.6.2. уме да осмисли једноставан протокол прикупљања података и формулар за упис резултата БИ.3.6.3. уме самостално да прави графиконе и табеле према два критеријума уз детаљан извештај

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ

Све дефинисане међупредметне компетенције се развијају током процеса наставе и учења, али се у одређеним областима посебно развијају поједине међупредметне компетенције.

ОБЛАСТ	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција 	<ul style="list-style-type: none"> - Зна основне чињенице о грађи и функцији живих бића. - Способан је да направи упоредни преглед грађе и функције појединих група организама. - Разуме повезаност грађе и функције живих бића - Уме да уочи везу између грађе и физиологије човека и оспособљен је да примени стечена знања у свакодневном животу у очувању здравља.
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - одговоран однос према околини - естетичка компетенција - одговорно учешће у демократском друштву 	<ul style="list-style-type: none"> - Познаје основне чињенице обидиверзитету, његовој угрожености и начинима заштите. - Може да уочи везу између узрока и последица загађења животне средине и на основу тога разумепотребу заштите животне средине. - Устању је да уочи узроке и анализира последице загађења и да учествује уразличитим акцијама заштите, обнове и унапређења животне средине.

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција 	- Уме да наведе основне појмове и чињенице о организацији наследног материјала.
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - дигитална компетенција 	- Вреднује основне чињенице о пореклу живота на Земљи и човека на основу познавања еволуционе биологије.
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	<ul style="list-style-type: none"> - компетенција за учење - компетенција за сарадњу - компетенција за комуникацију - решавање проблема - рад са подацима и информацијама - одговоран однос према здрављу - дигитална компетенција 	- Познаје основне чињенице о најчешћим болестима и повредама и уме да избегне ситуације које доводе до болести и повреда, као и да правилно реагује и потражи адекватну помоћ.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: математика, физичко и здравствено васпитање, информатика и рачунарство, географија, техника и технологија, ликовна култура, српски језик и књижевност.

ПРАЂЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања.

Ниво циља учења	Одговарајући начин оцењивања
Памћење (навести, препознати, идентификовати...)	Објективни тестови са допуњавањем кратких одговора, задаци са означавањем, задаци вишеструког избора, спаривање појмова.
Разумевање (навести пример, упоредити, објаснити, препричати...)	Дискусија на часу, мапе појмова, проблемски задаци, есеји.
Примена (употребити, спровести, демонстрирати...)	Лабораторијске вежбе, проблемски задаци, симулације
Анализирање (систематизовати, приписати, разликовати...)	Дебате, истраживачки радови, есеји, студије случаја, решавање проблема
Евалуирање (проценити, критиковати, проверити...)	Дневници рада ученика, студије случаја, критички прикази, проблемски задаци
Креирање (поставити хипотезу, конструисати, планирати...)	Експерименти, истраживачки пројекти

Такође, потребно је ускладити оцењивање са његовом сврхом.

Сврха оцењивања	Могућа средства оцењивања
Оцењивање наученог (сумативно)	Тестови, писмене вежбе, извештаји, усмено испитивање, есеји.
Оцењивање за учење (формативно)	Посматрање, контролне вежбе, дневници рада ученика, самоевалуација, вршњачко оцењивање, практичне вежбе

За сумативно оцењивање разумевања и вештина научног истраживања ученици битребало да решавају задатке који садрже неке аспекте истраживачког рада, да садрженовине тако да ученици могу да примене стечена знања и вештине, а не само да се присете информација и процедура које су запамтили, да садрже захтеве за предвиђањем, планирањем, реализацијом неког истраживања и интерпретацијом задатих података. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, најчешће се користе тестови знања. На интернету, коришћењем кључних речи outcome assessment (testing, forms,descriptiv/numerical), могу се наћи различити инструменти за оцењивање и праћење.

У формативном вредновању наставник би требало да промовише групни дијалог, користи питања да би генерисао податке из ђачких идеја, али и да помогне развој ђачких идеја, даје ученицима повратне информације, а повратне информације добијене од

ученика користи да прилагоди подучавање, охрабрује ученике да оцењују квалитет свограда. Избор инструмента за формативно вредновање зависи од врсте активности која севреднује. Када је у питању нпр. практичан рад (тимски рад, пројектна настава, теренска настава и слично) може се применити чек листа у којој су приказани нивои постигнућа ученика са показатељима испуњености, а наставник треба да означи показатељ који одговара понашању ученика.

У процесу оцењивања добро је користити портфолио (збирка докумената и евиденција о процесу и продуктима рада ученика, уз коментаре и препоруке) као извор података и показатеља о напредовању ученика. Предности коришћења портфолија су вишеструке: омогућава континуирано и систематско праћење напредовања, подстиче развој ученика, представља увид у праћење различитих аспеката учења и развоја, представља подршку у оспособљавању ученика за самопроцену, пружа прецизнији и поузданији увид у различите области постигнућа (јаче и слабе стране) ученика.

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, а који су у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и испитању, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, себе и сопствени рад. Све што се покаже добрим и корисним наставник ће користити и даље у својој наставној пракси, а све што се покаже као недовољно ефикасно требало би унапредити.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе: Прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја биологије ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.

Допунска настава се организује за ученике:

- који спорије усвајају знања како би достигли једноставније операционализоване исходе;
- који су били одсутни са часова како би лакше савладали предвиђене исходе и
- који желе да утврде своје знање, са циљем разумевања, препознавања, отклањања нејасноћа и бржег и квалитетнијег усвајања операционализованих исхода.

Како би се часови допунске наставе реализовали у складу са циљем неопходно је спровести следеће активности:

- идентификација ученика који имају тешкоћа у свладавању одређених садржаја из биологије,
- организација допунског рада према индивидуалним потребама или рада у групи ако се ради о ученицима са истим потешкоћама;
- извођење допунске наставе,
- праћење и укључивање ученика у даљи рад редовне наставе.

време реализације	ТЕМА/ОБЛАСТ	број часова предвиђених за реализацију	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ			ЕВАЛУАЦИЈА
			Активности наставника	Активности ученика	облици рада	
септембар-децембар	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	4	-Диференцијација задатака према индивидуалним способностима ученика у виду радних/наставних листића, или делова одређених целина из наставних садржаја	-Рад на задацима са индивидуализованих радних/наставних листића	-индивидуални -групни	-вођење педагошке документације где се бележе сви резултати и успеси ученика и у складу с тим вреднује њихов рад -усмена и писмена провера постигнућа ученика - показатељ успеха је степен остварености операционализованих исхода
јануар/фебруар	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	2				
март	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	1				
април-мај	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	1				
јун	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	1				

ДОДАТНА НАСТАВА

Циљ додатне наставе:Проширивање и продубљивање садржаја редовне наставе ради бржег и темељнијег увођења даровитих ученика у свет науке.

Додатна настава се организује за ученике:

- који показују посебне способности и склоности и интересовања за поједине области биологије и пружајући им могућност да континуирано развијају свој таленат,
- који желе да унапреде своје знање из биологије, савладају исходе које воде ка стандардима напредног нивоа и учествују на такмичењу.

Како би се часови додатне наставе реализовали у складу са циљем неопходно је спровести следеће активности:

- уочавање даровитих ученика који брже напредују,
- организација додатног рада према склоностима, способностима и интересима (избор садржаја за одређеног ученика или групу ученика),

- извођење додатне наставе,
- праћење и подстицање даровитих ученика на даљи рад.

време реализације	ТЕМА/ОБЛАСТ	број часова предвиђених за реализацију	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ			ЕВАЛУАЦИЈА
			Активности наставника	Активности ученика	облици рада	
септембар-децембар	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	4	- Диференцијација задатака (садржаја) према индивидуалним способностима, склоностима и интересовањима ученика	-Рад на индивидуализован им садржајима	-индивидуални -рад у пару -рад у групи	-вођење педагошке документације где се бележе сви резултати и успеси ученика и у складу с тим вреднује њихов рад - усмена и писмена провера постигнућа ученика(израда пројеката, извођење експеримената и сл.) - показатељ успеха су учешћа даровитих ученика на свим видовима такмичења
јануар/фебруар	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	2				
март	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	1				
април-мај	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОГ СВЕТА	1				
јун	ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	1				

2.10.ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА

Наставна тема	Број часова	Активности		Начини и облици извођења програма	Исходи	Међупредметне компетенције
		Ученика	Наставника			
1. Животно и радно окружење	6	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво прати излагање наставника и осталих ученика - користи различите изворе знања - проналази нове информације - уочава - разликује - упоређује - класификује - износи своје мишљење - уређује и презентује - закључује - процењује сопствени рад и напредак 	<ul style="list-style-type: none"> - организатори еализатор наставе - презентује - усмерава ученика - подстичена размишљање - развија код ученика аналитичко, синтетичко, индуктивно, дедуктивно мишљење - прати апредовање ученика - наводи ученика на одговарајуће закључке - Упознаје их са напретком архитектуре и грађевинарства од праисторије до данашњег доба 	<ul style="list-style-type: none"> - зпомоћ медија потребно је, у најкраћим цртама, приказати историјски развој грађевинарства и повезати га са побољшањем услова живљења (по могућству интерактивно). - Потребно је нагласити значај урбанизма и просторног планирања (на основу посматрања планова, макета, слика насеља, треба објаснити значај околине стана са хигијенског и естетског становишта). - Користити рачунарске мапе за одређивање положаја грађевинских објеката у односу на околину. - Посматрање и анализе примера, навести ученике да анализирају и закључују како се култура становања разликује у зависности од врстана насеља (рурално и урбанонасеље) и стамбених објеката, које су карактеристичне посебно, као и како се одређује распоред просторија у стану са аспекта функционалности, удобности и економичности. - Обезбедити ако је могуће створити услове за ситуационо учење кроз компјутерску симулацију, што ће упознати ученике саврстима и наменом кућних инсталација и правилном употребом. У случају да то није могуће анализирати планове одговарајућих инсталација и начин функционисања, након тога одговарајућим скицама и цртежима проверити дали су ученици разумели поменуту тему. 	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање са развојем значајем грађевинарства и урбанизма - препознавање савремене културе становања - класификује кућне инсталације - повезује развој значај грађевинарства и урбанизма - разумна начин функционисања и примене кућних инсталација - анализира карактеристике савремене културе становања - разум просторно и урбанистичко планирање 	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција за учење • одговорно учешће у демократском друштву • естетичка компетенција • комуникација • одговоран однос према околини • одговоран однос према здрављу • предузимљивост и оријентација ка предузетништву • рад са подацима и информацијама • решавање проблема • сарадња • дигитална компетенција

2. Саобраћај	8	<p>- пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>- проналази информације</p> <p>- уочава</p> <p>- именује</p> <p>- упоређује</p> <p>- класификује и уређује</p> <p>- дискутује</p> <p>- износи сопствено мишљење и став</p> <p>- цртају</p> <p>- израђују моделе</p>	<p>- организатор и реализатор наставе</p> <p>- наводи на размишљање и извођење закључака</p> <p>- подстиче на размену искустава и усмерава дискусију</p> <p>- утиче на развој свести ученика о значају правилног понашања у саобраћају</p> <p>- презентује</p> <p>- прати постигнућа ученика</p>	<p>- Безбедност учесника у саобраћају зависи од прописне инфраструктуре (опреме пута, обележавања и сигнализација, квалитет израде саобраћајних објеката) као и прилагођавања постојећим условима (брзина). Кроз примере симулације, ако јисудоступнина Интернету, ученике довести у ситуацију да препознају сигурноснеризике и предвидеоопаснеситуације у саобраћају.</p> <p>- Уз помоћ мултимедијалних примера објаснити како се управља саобраћајем коришћењем ИКТ и колико такво управљање утиче на безбедност путника и робе.</p> <p>- Са аспекта безбедности учесника у саобраћају обратити пажњу на учешће пешака и возача бицикла у јавном саобраћају. Зареализацију ових садржаја користити мултимедије као и саобраћајне полигоне практичног понашања у саобраћају у оквиру школе (ако постоје). Ако школа нема просторне могућности за израду саобраћајног полигона, користе дворишта, шири ходници или физкултурне сале ради остваривања овог исхода.</p>	<p>- класификује врсте саобраћајних објеката према мени</p> <p>- познаје правила безбедног понашања икретања пешака и бициклисте у саобраћају</p> <p>- повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају</p> <p>- повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем безбедношћу путника и робе</p> <p>- демонстрира правилно безбедно понашање пешака и бициклисте на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације</p>	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција за учење • одговорно учешће у демократском друштву • одговоран однос према околини • одговоран однос према • здрављу • решавање проблема • сарадња
--------------	---	---	--	---	---	---

3. Техничка и дигитална писменост	18	<p>- пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>-уочава</p> <p>-разликује</p> <p>-упоређује</p> <p>-црта</p> <p>-повезује изглед објекта у простору и равни</p> <p>-повезује ранија знања са новим сазнањима</p> <p>-примењује научено</p> <p>-користи различите изворе знања</p> <p>-пажљиво и одговорно претражује и користи интернет</p> <p>-развија осећај прецизности и уредности</p>	<p>-организатор и реализатор наставе</p> <p>-презентује</p> <p>-утиче на развој свести ученика о значају и примени техничког цртања, као начина комуникације у техници,</p> <p>-истиче неопходност правилног понашања на мрежи (интернету)</p> <p>- развија осећај ученика за простор, тачност, уредност, прецизност и одговорност</p> <p>- прати постигнућа ученика</p>	<p>- На почетку реализације области укратко поновити које су знања и вештине из техничког цртања ученици усвојили у претходном разреду.</p> <p>- Ученике оспособити зараду рачунарске апликације з техничко цртање примерено ј њиховом узрасту и потребама.</p> <p>- Објаснити правила и симболе које се користе у техничком цртању у области грађевинарства.</p> <p>Приликом израде техничких цртежа на папиру и помоћу рачунара користити индивидуални облик рада.</p> <p>- Ученици треба да развијају вештине визуелног опажања и разумевања релацијских односа између објекта и предмета, стога је примерено задати им да скицирају просторни изглед одређеног грађевинског објекта који им је познат.</p> <p>- Представити могућности израде наједноставним рачунарским апликацијама за 3Д приказ грађевинских објеката. - Ученицима објаснити појам пресека коришћењем наједноставних помагала и рачунарске симулације</p> <p>- Упознати ученике с радом у рачунарска апликација и за унутрашње уређење стана наглашавајући функционалност и естетску вредност решења.</p> <p>- Израда мини-пројеката хоризонталног и вертикалног пресека стана у коме ученици живе и уређење стана према истим. Скица може бити израђена на папиру или помоћу рачунара. Ученици своја решења скице грађевинског објекта и унутрашње уређење стана самостално представљају током редовне наставе.</p> <p>- Користити дигиталне презентације које ће ученици израдити. Акцент треба да буде на дизајну мултимедијалних елемената презентације, начину представљања решења (ток презентације) и развоју вештине комуникације (контакт са публиком), а не на техници израде презентације. Обезбедити простор за дискусију и давање вршњачке повратне информације на основу успостављених критеријума.</p>	<p>-скицира просторни изглед грађевинског објекта</p> <p>- чита и црта грађевински технички цртеж уз помоћ наставника</p> <p>-користи рачунарске апликације з техничко цртање грађевинских објеката уз помоћ наставника</p> <p>- креира дигиталну презентацију уз помоћ наставника</p> <p>- чита и црта грађевински технички цртеж</p> <p>- користи рачунарске апликације за техничко цртање грађевинских објеката</p> <p>- самостално креира дигиталну презентацију и представља је</p> <p>- користи рачунарске апликације з техничко цртање грађевинских објеката уз помоћ наставника</p> <p>- успешно креира дигиталну презентацију и презентује је</p>	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција заучење • одговорно учешће у демократском друштву • естетичка компетанција • одговоран однос према околини • одговоран однос према здрављу • предузимљиво сти оријентација а ка предузетништво у • рад са подацима и информацијама • решавање проблема • сарадња • дигитална компетенција
-----------------------------------	----	--	--	--	--	---

4. Ресурси и производња	20	<p>-пажљиво прати излагање наставника или осталих ученика</p> <p>-повезује ранија знања</p> <p>-уочава начине примене</p> <p>-разликује</p> <p>-упоређује</p> <p>-анализира</p> <p>-класификује</p> <p>-презентује</p> <p>-оцењује квалитет часа</p>	<p>- организатор и реализатор наставе</p> <p>-презентује</p> <p>-подстиче ученика на истраживање, увиђање, закључивање, упоређивање</p> <p>-развија разумевање за неопходност рационалног коришћења материјала и енергената</p> <p>-помаже у изради модела</p> <p>-подстиче на развој предузетничких способности (економичност и квалитет израде, начин представљања, изградњи и одбрани ставова...)</p> <p>- прати постигнућа ученика</p>	<p>-На почетку радана овој области упознати ученике са основном поделом грађевинских материјала (према пореклу и намени). Врсте, начин производње, основне карактеристике грађевинских материјала и њихову примену објаснити на елементарном нивоу, без улагања у детаље.</p> <p>- Показати пример појединих грађевинских материјала, а предавање поткрепити сликама, проспектима или мултимедијом.</p> <p>- Упознати ученике са конструктивним елементима грађевинског објекта (темељ, зидови, међуспратна конструкција, степенице, кров) у међусобно функционално повезивање и начине изградње. Направити везу између конструктивних делова грађевинског објекта и материјала за њихову изградњу. Користити мултимедијалне презентације и одговарајуће цртеже за проверу усвојености знања.</p> <p>- У помоћ мултимедије или слика упознати ученике са врстама грађевинских објеката у оквиру нискоградње, високоградње и хидроградње. Потребно је да ученици повежу делове конструкције и начине градње грађевинског објекта са њиховом наменом.</p> <p>- Оспособити ученике да препознају и повезују алате и машине са врстама грађевинских радова (основна подела грађевинских машина и алата и њиховенајважније карактеристике). Користити слике, цртеже и мултимедијалне презентације.</p> <p>- Указати на значај планирања избора материјала за изградњу грађевинског објекта и његове изолације још током пројектовања, са аспекта рационалне потрошње енергије и уштеде топлотне енергије. Повезати значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије. Користити мултимедијалне презентације и узорке одговарајућих материјала.</p> <p>- Упознати ученике са врстама грејања у кући/стану. Кроз разговор са ученицима и уз изношење различитих примера из живота, ученике упутити на правилно и безбедно коришћење уређаја за загревање и климатизацију простора у кући/стану, а све са циљем рационалне потрошње енергије. Посебно нагласити значај великих могућности коришћења обновљивих и алтернативних извора енергије за загревање стана/куће. Зареализацију овог дела наставне теме користити мултимедијалне презентације.</p> <p>- Упознати ученике са организацијом рада у пољопривредној производњи и најважнијим машинама и уређајима које су неопходне за нормално одвијање производње. Користити разне илустрације модела или мултимедију, да би ученици могли да препознају основне процесе пољопривредне производње са посебним освртом на производњу хране.</p> <p>- У помоћ слика, мултимедије или макета ученицима треба представити најважније машине у пољопривреди са њиховим најбитнијим карактеристикама.</p> <p>- Истакнути значај рециклаже материјала и заштите животне средине у грађевинарству и пољопривреди. Предученике поставити задатак да израде мултимедијалну презентацију која се односи на рециклажу и заштиту животне средине.</p> <p>- Поступно увести ученике у свет практичног стваралаштва. Кроз практичан рад ученици стечена теоријска знања претварају у функционална, развијајући алгоритамски начин размишљања од идеје до реализације. Њихово стваралачки рад треба одредити уз израду модела грађевинске или пољопривредне машине уз обавезну примену мера заштите на раду.</p>	<p>- препознаје основне грађевинске материјале</p> <p>- препознаје грађевинске и пољопривредне машине и алат</p> <p>- описује знања у области грађевинарства у пољопривреди</p> <p>- израђује модел грађевинске и пољопривредне машине уз помоћ наставника</p> <p>- повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину</p> <p>- повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова</p> <p>- повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије</p> <p>- повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране</p> <p>- израђује модел грађевинске и пољопривредне машине</p> <p>- реализује активност која указује на важност рециклаже</p> <p>- образлаже пример коришћења обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије</p> <p>- успешно израђује модел грађевинске и пољопривредне машине</p>	<ul style="list-style-type: none"> • компетенција заучење • одговорно учешће у демократском друштву • естетичка компетенција • комуникација • одговоран односпрема околини • одговоран односпрема здрављу • предузимљиво стиоријентација ка • предузетништво у • рад са подацима и информацијама • решавање проблема • сарадња дигитална • компетенција
-------------------------	----	--	--	---	---	---

5. Конструкторско моделовање	20	<ul style="list-style-type: none"> - усваја и примењује знања, - развија вештине, ставове, одговорност и самосталност - проналази потребне информације - уочава - разликује - упоређује - одабира - налази решење - формира идеју - израђује техничку документацију - планира и реализује сопствени производ - ствара (мери, обележава, обрађује...) - контролише - презентује 	<ul style="list-style-type: none"> - упознаје ученике са правилним радом у групи, поделом посла и одговорностима, са динамиком и роковима за реализацију пројектних активности - организатор и реализатор наставе - пажљиви посматрач - помагач када је то потребно - давалац повратне информације - неко ко охрабрује - презентује - саветује и одговара на питања ученика - утиче на развој свести ученика о значају примене теоријских знања за израду предмета који имају употребни карактер - и могу се користити 	<ul style="list-style-type: none"> - Ученици реализују заједничке пројекте примењујући претходно стечена знања и вештине. Потребно је поступно уводити ученике у алгоритме конструкторског моделовања при изради сопственог пројекта, креирају планску документацију (листа материјала, неопходан прибор и алат, редослед операција, проценат трошкова) до извршавања заданих операција, графичког представљања замисли и процене и вредновања. - Ученици могу да се сами одређују за одређену активност у оквиру датог тематског јединица из рада модела разних машина и уређаја у грађевинарству, израду макете грађевинског објекта или стана на основу плана и предлог за његово уређење као и моделовање машина и уређаја у пољопривредној производњи. Ученици користе податке из различитих извора, самостално проналазе информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ, израђују макету/модел, поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машинских средстава при примењивању процедура у складу са принципима безбедности на раду. У пројекат се може укључити и више ученика уколико је рад сложенији, односно ако се ученици изатакавају 	<ul style="list-style-type: none"> - уз помоћ наставника, или успешно нијиху ученика у тимском раду, израђује техничку документацију, макету и модел пољопривредне или грађевинске машине - уз помоћ наставника или успешно нијиху ученика у тимском раду безбедно <u>изводи радне операције</u> - самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта - самостално проналази информације потребне за израду макете и одела - самостално креира планску документацију користећи програм за обраду текста - припрема и организује радноокружење - самостално израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата, машина и складуса <u>принципима безбедности на раду</u> - успешно израђује техничку документацију, макету и модел пољопривредне или грађевинске машине - успешно израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата, машина и складуса <u>принципима безбедности на раду</u> - учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и друге и предлаже унапређење модела/макете - одређује реалну вредност израђене макете/модела укључујући и ковалентност трошкова 	<ul style="list-style-type: none"> • одговорно учешће у демократском друштву • естетичка компетанција • комуникација • одговоран однос према околини • одговоран однос према здрављу • предузимљивост и оријентација ка предузетништву • рад са подацима и информацијама • решавање проблема • сарадња • дигитална компетенција
------------------------------	----	---	--	---	---	---

			<p>уреалном окружењу</p> <p>-уознаје ученике саправилимарадау групи</p> <p>-помаже у избору материјала и алата</p>	<p>вид сарадње одлуче. Ученици учествују у успостављању критеријума завредновање,процењују свој ради рад другихипредлажуунапређење постојеће макете/модела.</p> <p>- У свим сегментима наставе у овој области, ко д ученика треба развијати предузетнички дух зате има</p> <p>дасеврши процена употребљивости и оправданости реализованих решења.</p>		
--	--	--	--	---	--	--

Праћење и вредновање наставе и учења

У реализацији наставе вреднују се процес и продукти учења. У процесу оцењивања прате се и вреднују све активности ученика (уредност, систематичност, залагање, самоиницијативност, креативности др). У вредновање, посебно у групним активностима и тимском раду, биће укључени ученици. Са њима ће наставник договорити шта се прати, који су показатељи успешности и праћење напретка у раду.

Праћење и вредновање наставе и учења одвијаће се на основу:

Корелација са другим предметима:

Реализујући наставна садржаја наставници ће посебно пажаљиво осветити корелацију са предметима: информатика и рачунарство, математика, ликовна култура, српски језик. У годишњим плановима рада посебно ће бити прецизиран садржај и начин корелације.

Наставни предмет техника и технологија намењен је развоју основних техничких компетенција ученика ради његовог способљавања за живо тираду свету којим се технички и технолошки брзо мења. Један од најважнијих задатака је да код ученика развијасвестотоме да применастечених знања и вештина у реалном окружењу подразумева стално стручно усавршавање и целоживотно учење, као и да је развијање предузимљивости један од важних предуслова личног и професионалног развоја. Собзиром да је настава теоријско-практичног карактера, часове ће се реализовати кроз обраду теоретског дела и вежби као практичан део. Засвакичас наставници планирају и припремају средства и начине провере остварености пројектованих исхода.

Циљ наставе и учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради договоран

односпремарадуипроизводњи,животномирадномокружењу,коришћењутехничкихитехнолошкихресурса,стекнебољи увидусопственапрофесионалнаинтересовањаипоступапредузимљивоииницијативно.

Посетемузејиматехнике,сајмовимаиобилазакпроизводнихитехничкихобјекатареализоваћесеувеккадазатобудупостојалиусловиилиће се обезбедити мултимедијалне презентације.

С обзиром да је настава **технике и технологије** теоријско-практичног карактера, часове треба реализовати поделом одељења на 2 (две) групе, уколико одељење има више од 20 ученика. Програм наставне и учења треба остваривати на спојеним-блок часовима.

2.11.ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

Недељнибројчасова: 1

Годишњибројчасова:36

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:Циљ наставе и учења *информатике и рачунарства* је оспособљавање ученика за:стицање основне информатичке писмености као и дасеученициоспособезакоришћењерачунара и стекнувештине у применирачунара у процесу учења и свакодневномживоту; решавање проблема и задатака у новим и непознатимситуацијама, да препознају проблем, реше и по потреби рашчлане проблем на делове и решење представе у виду текста, алгоритамског дијаграма или програма као и да планирају стратегију решавања проблема (претпоставе решења, планирају редослед активности, изаберу извор информација, средстава/опрему коју ће користити, са ким ће сарађивати, кога ће се консултовати); одговорну примену препорука заштите здравља, безбедности, личне и приватности других у свакодневном раду у дигиталном окружењу.

ИСХОДИ	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: -правилно користи ИКТ уређаје; – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; – креира и обрађује дигиталну слику; – самостално снима и врши основну обраду	1. Информационо комуникационе технологије (10)	- Дигиталниуређаји и корисничкипрограми. -Управљањедигиталнимдокументима. - Радса сликама. - Рад са текстом. - Радсамултимедијалнимпрезентацијам акојесадржевидео и аудиосадржаје.	септембар октобар новембар

<p>аудио и видео записа; – уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје;</p>			
<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: -чува и организује податке локално и у облаку; – одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; – разликује основне интернет сервисе; – примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; – приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; – објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом СС лиценцом;</p>	<p>2. Дигитална писменост (6)</p>	<p>- Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. - Интернет сервиси. - Правила безбедног рада на Интернету. - Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимања садржаја. - Заштита приватности личних података и ауторских права.</p>	<p>децембар јануар</p>
<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да: – креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; – користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; – објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); – користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности; – разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); – проналази и отклања грешке у програму;</p>	<p>3. Рачунарство (18)</p>	<p>- Основе изабраног програмског језика. - Основне аритметичке операције. - Уграђене функције. - Ниске (стрингови). - Структуре података. - Гранање. - Понављање. - Основни алгоритми.</p>	<p>фебруар март април мај јун</p>

<p>По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; – користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; – креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; – вреднује процес и резултате пројектних активности. 	<p>4.Пројектна настава (2)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. - Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. - Вредновање резултата пројектног задатка. 	<p>октобар децембар јул</p>
--	---------------------------------------	---	-------------------------------------

НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ИСХОДА

Исходи су искази о томе шта ученици умеју да ураде на основу знања која су стекли учећи информатике и рачунарства. Представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности ученика у три теме/области предмета: *ИКТ, дигитална писменост и рачунарство*; препорука је и да се ради развијања међупредметних компетенција и остваривања корелације са другим предметима реализују два пројектна задатка. Они омогућавају да се циљ наставе информатике и рачунарства достигне у складу са предметним и међупредметним компетенцијама.

Главна карактеристика наставе усмерене на остваривање исхода информатике и рачунарства је настава усмерена на учење у школи, што значи да ученик треба да учи:

- *смислено*: повезивањем оног што учи са оним што зна и са ситуацијама из живота;
- *проблемски*: самосталним прикупљањем и анализирањем података и информација; постављањем релевантних питања себи и другима; развијањем плана решавања задатог проблема;
- *критички*: поређењем важности појединих чињеница и података;
- *кооперативно*: кроз сарадњу са наставником и другим ученицима;

ОБЛАСТ/ТЕМА	НАЧИН И ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (пообластима)
<p>1. ИКТ (10)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Поновити и дискутовати са ученицима врсте дигиталних уређаја. - Ученици би требало да знају да наведу и препознају из којих се компоненти састоји стони и/или преносни рачунар и укратко опишу основну улогу сваке од њих. - Оспособити ученике за рад у програму за управљање документима на рачунару. - Представити функције стандардних дијалога за читавање, снимање и проналажење датотека. - При раду са текстом фокусирати се на креирање и формирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста. - При раду са текстом фокусирати се на креирање и формирање докумената из стварног живота који могу бити блиски ученицима овог узраста - Најпре обновити рад са основним алатима за уређивање и обликовање текста (унос текста, додавање, брисање, копирање, селектовање, поравнање, промена фонта, боје, величине слова, уметање слика, ...). Наглашавати потребу одабира одговарајућег писма одабиром тастатурног распореда за наше говорно подручје (ћирилица, латиница...) и инсистирати на примени језичког и дигиталног правописа. - Усвојене вештине је неопходно увежбавати са ученицима, да би што ефикасније вршили основне операције са текстом коришћењем само тастатуре - Активности ученика усмерити на могућности одабраног текст-процесора, подешавање радног окружења, врсте приказа које су погодније у зависности од тога да ли се уноси текст, исправљају грешке у тексту или врши преглед документа пре штампања и сл. Оспособити ученике да подешавају радно окружење изабраног текст-процесора, подешавају димензије и маргине странице, уносе текст ћириличким и латиничким писмом, сачувају унети текст, отварају постојећи текстуални документ, затварају активни документ, врше основно формирање текста (својства пасуса, карактера итд.). - Навести елементе који се могу уметнути у текстуални документ (слике, графички облици, табеле, симболи...). Указати на сврху уметања таквих елемената наводећи једноставне примере и повезати технику уметања ових елемената са уметањем слика које су вршили у петом разреду. - Посебну пажњу посветити табелама. Изабрати једноставне примере (распоред часова, календар и сл.) помоћу којих се уводе елементи табеле: ћелија, ред и колона. Представити алате за рад са табелама који су доступни у програму за обраду текста. Вежбати њихово додавање, брисање, селекцију, применити шаблоне за дизајн и сл. Оспособити ученике да уметну табелу у текстуални документ, уносе и уређују садржаје табела, формирају табелу. - Објаснити појам логичке структуре документа и приказати како се у документу могу експлицитно

означити наслови, поднаслови и пасуси коришћењем уграђених стилова Наслов 1, Наслов 2 и Текст

- Особити ученике да прегледају текстуални документ пре штампања, подесе параметре за штампу и, ако постоје услови, одштапају документ.

- У оквиру уређивања дигиталне слике/цртежа оспособити ученике да поред основних алата изабраног програма (селектовање, копирање, лепљење, промену величине слике, додавање и брисање облика, одсецање дела слике, чување у жељеној величини и квалитету слике, затварање, проналажење и сл.) користе и напредне алате за припрему слике за уметање у текстуални документ и мултимедијалну презентацију (нпр. алати за зумирање, унос текста, употребу четкице, гумице, додавање сенке, додавање тродимензионалних ефеката).

- Снимање звука и видео-записа сходно могућностима започети демонстрацијом употребе уређаја: камера, микрофон, звучници, мобилни телефони, односно других расположивих уређаја који обављају предвиђене функције. Поред основних техника у процесу снимања (покрени, заустави, сачувај, обриши) и репродукције (покрени, паузирај, заустави, пусти од почетка, подеси јачину звука) обучити ученике да одговарајућим алатом модификују видео запис (скраћивање). У вежби чувања аудио/видео записа скренути пажњу на различите типове датотека у конкретном програму (нпр. mp3, mp4, avi...).

- Пре обраде теме израде слајд-презентација подсетити ученике на основна правила визуелизације и презентовања, а при реализацији наставе стално указивати на најчешће грешке (сувише текста, велики број слајдова, различити фонтови и сл.).

- При изради мултимедијалних презентација демонстрирати примену основних алата за уређивање и обликовање садржаја у изабраном програму. Поред алата за уређивање и обликовање текста и слика, представити алате за рад са уметнутим елементима проширујући примену на рад са табелама, графичким објектима, видео и аудио записима (користити претходно креиране звучне и видео записе, прилагодити тип датотеке изабраном програму – представити ученицима неки од расположивих програма за конверзију формата датотека).

- Оспособити ученике да подесе радно окружење, бирају одговарајући поглед на презентацију, креирају слајдове, уносе текст и друге објекте (слике, табеле, графиконе) и доследно их форматирају (користећи мастер слајд). Теме треба да буду смислене и релевантне за ученике, најбоље је да се користе презентације у којима се обрађују теме из наставе, како информатике и рачунарства, тако и других предмета.

- Ученици неке презентације могу да креирају и у склопу домаћих задатака, а на часу је могуће анализирати презентације направљене код куће. Кроз разговор са ученицима дефинисати појам добре презентације и демонстрирати начине представљања.

	<p>-Нагласити да презентације треба да буду једино у функцији садржаја, избегавати анимације „по сваку цену” које оптерећују презентацију.</p>
<p>2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (6)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Фронтални, индивидуални, групни (у пару) - Представити појам и врсте рачунарских мрежа и увести основне појмове и терминологију из ове области (сервер, клијент, локалне мреже, мреже широког распона, глобална мрежа – Интернет). Подсетити ученике на правила коришћења ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин, сада у мрежном окружењу. - Представити ученицима основне интернет сервисе: сервис електронске поште, www као јавни информациони сервис, дискусионе групе и сервисе за претраживање интернета. Објаснити чему ти сервиси служе, упознати их са планом коришћења ових сервиса. - Представити веб као најпознатији интернет сервис. Објаснити да веб функционише тако што су корисницима потребне услуге и њима их пружају уређаји специјализовани за то (сервери). У свакој комуникацији морају да постоје правила, односно протоколи (HTTP и HTTPS) као и правилно навођење и коришћење адреса (домена и URL са једне и IP и MAC адреса са друге стране). - Објаснити структуру URL адресе и значење појединих домена edu.rs, gov.rs, com... Упутити ученике на веб сајт (нпр. http://www.mojaipsdresa.info) путем кога могу да пронађу информације о ИП-адреси сајта, као и уређаја који је употребљен за претрагу. - Нагласити значај дигиталног трага који посетилац оставља приликом посете неком сајту. Напредне технике претраге у изабраном претраживачу представити на унапред припремљеном скупу веб-страна (претрага према веб адреси сајта), кроз дискусију и практичан рад на вредновању интернет извора (публика којој је сајт намењен, аутор, тачност/прецизност, објективност, актуелност и интернет адреса) подстицати развој критичког мишљења ученика. - Код преузимања било ког садржаја са интернета важно је подсетити ученике на поступке преузимања и чувања на жељеној локацији, као и на етичка и правна питања приступа садржајима (лиценце), заштите од нежељених програма, као и на правила понашања на интернету (енг. netiquette). - Подсетити ученике на значај поштовања ауторских права и сврху CC (Creative Commons) лиценци. Представити начин лиценцирања сопственог ауторског дела комбинацијом расположивих симбола, на адреси https://creativecommons.org/share-your-work/. - Нагласити да се приликом посете сајтовима, као и приликом преузимања садржаја, дигитални уређај који користимо је изложен процедурама којима се прикупљају подаци за које корисник не зна у коју ће сврху бити употребљени (ИП адреса, локација), а уређај може бити изложен дејству нежељених програма (вируси, шпијунски програми). У ту сврху је потребно применити расположиве мере заштите.

	<p>- Посебну пажњу посветити питањима дигиталног насиља (приликом обраде или кроз пројектни задатак пожељно је спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, применом онлајн упитника, радионица или квиза, какви се могу наћи, на пример, на адреси http://www.mpn.gov.rs/grupa-za-prevenciju-nasilja/, у приручнику Дигитално насиље – превенција и реаговање).</p> <p>-Набројати и описати најчешће видове дигиталног насиља (како се дигитални уређаји и сервиси користе као оруђа дигиталног насиља: социјалне мреже, СМС и телефонски позиви, сликовне поруке и видео материјали и др.), како препознати облике дигиталног насиља, посебно вршњачког насиља. Дискутовати ситуације када се неко насиље врши у стварном свету и преноси у дигитални свет, који су најчешћи примери, како исправно реаговати у конкретним ситуацијама, коме се обратити, које поступке је могуће примењивати и која правила понашања установити за безбедно представљање на мрежи. Упознати ученике са неким од начина за препознавање и пријаву дигиталног насиља: СОС телефон и онлајн форма за пријаву насиља, као и сајтови који су посвећени пројектима владе у борби против дигиталног насиља.</p> <p>- Представити предности употребе веб сервиса на примеру алата за креирање онлајн упитника, који не би садржао више од три питања различитог типа. Нагласити значај онлајн упитника као корисног алата за прикупљање података у истраживањима, анкетама, квизовима или тестовима. Наставник креира онлајн упитник на свом налогу на диску, објављује га на школском сајту и ученицима поставља као задатак да на својим радним јединицама попуне упитник. Показати ученицима како изгледа табела са свим њиховим одговорима. Преузети табелу и без удубљивања у њену структуру показати како за свако питање изгледа колона са њиховим одговорима. Урадити попуну упитника два пута, први пут допустити ученицима да се представе са својим измишљеним именима и други пут, нагласити ученицима да попуне своја права имена. Упоредити, заједно са ученицима, одговоре за иста питања у једном и другом случају.</p> <p>- За утврђивање и појашњавање ове теме организовати квизове или радионице (на теме безбедно-небезбедно, пожељно-непожељно понашање на интернету) као и симулације небезбедних ситуација са акцентом на то како је пожељно реаговати у датим ситуацијама (кроз играње улога и сл.).</p> <p>-Једна од активности за ученике, ради повезивања знања, може бити израда текстуалних докумената или мултимедијалних презентација на тему: Моја правила понашања на интернету, Пет најважнијих правила за безбедан интернет, Како да интернет постане сигурнији за децу, и сл. Кроз креирање ових докумената увежбавати сараднички рад и коришћење бесплатних онлајн платформи.</p>
<p>3. РАЧУНАРСТВО (18)</p>	<p>- Фронтални, индивидуални, групни (у пару)</p> <p>- Представити концепт текстуалних програмских језика, укратко, потом изабраног програмског језика, као и</p>

неке основне сличности и разлике у односу на визуелни програмски језик који су ученици користили у петом разреду. Укратко представити едитор изабраног текстуалног програмског језика и значај поштовања основних правила приликом писања наредби.

Направити везу између наредби које записујемо текстом и очекиваног дејства те наредбе, на једноставном примеру, као и везу између корака алгорита и одговарајуће наредбе

- Реализацију теме започети приказом израде задатака израчунавањем, применом операција: сабирања, одузимања, множења и (реалног) дељења. Пожељно је бирати задатке који имају реалну примену у стварном животу из области блиских ученицима (спорт, мода), било у другим наставним предметима (математика, физика, биологија, историја, географија и слично). Увести појам израза у програмском језику и његових саставних елемената (бројевних константи, променљивих и аритметичких оператора, уз пратећи појам типа).

- Увести променљиве као појам за именовање улазних података и међурезултата израчунавања као и механизам за читавање вредности улазних података и испис резултата. Променљиве у почетку третирају на исти начин као у математици и не мењати вредности једном додељеним променљивима (императивна додела, попут $i=i+1$, је нов концепт на који је потребно поново се вратити током обраде итеративних поступака). Ако је приликом уноса података неопходна конверзија уčitаног текста у број укратко је описати, а детаљно појашњење дати када се буде обрађивала тема рада са текстом.

- Обратити пажњу на то да се задаци који су у математици обично рађени над конкретним вредностима улазних података сада решавају над симболичким вредностима (у општим бројевима) и дати довољно времена ученицима да савладају ту промену.

- Увести посебно операције одређивања целобројног количника и остатка и показати могуће примене: конверзије метричких јединица (нпр. конверзија центиметара у метре и метре, конверзија времена из минута у сате и минуте, конверзија угла из секунди у степене, минуте и секунде, одређивање цифара двоцифреног броја и слично).

- Обратити пажњу на то да се на часовима математике не уводе функције за одређивање количника и остатка тако да од ученика не треба очекивати предзнање у овом домену.

- Поред израчунавања, још један незаобилазан елемент програмирања чине наредбе и контрола тока програма. Осим секвенцијалног ређања наредби једне иза друге, основу контроле тока чине гранање и понављање.

- Вежбање контроле тока програма може се веома лепо постићи цртањем уз помоћ покретања објекта који током кретања оставља траг на екрану и робота који у лавиринту има задатак да дође на одређено место, заобилазећи при том препреке и премештајући предмете. Ова два приступа су често део уводних курсева програмирања заснованих на блоковском програмирању (нпр. на code.org), а за њих постоји и директна подршка у неким програмским језицима и окружењима. Ученицима искорак у рачунарску графику обично бива занимљивији од писања програма који раде у чистом текстуалном режиму и стога има смисла током обраде теме контроле тока програма користити овакве библиотеке.

- У склопу обраде гранања потребно је приказати релацијске операторе (једнако, различито, мање, веће,

мање-једнако, веће-једнако) и писање релацијских израза који се јављају као услови у наредби гранања. Показати непотпуни (тзв. if-then) и потпуни (тзв. if-then-else) облик наредбе гранања. Приказати и логичке операторе (и, или, не) који се користе за изражавање сложенијих услова.

На основном нивоу сасвим је довољно да ученици савладају гранање на основу елементарног услова (нпр. да у зависности од унете спољне температуре одреде да ли је довољно топло за купање) и евентуално да повежу два услова на одговарајући начин (нпр. да одреде да ли број припада неком интервалу поређењем са доњом и горњом границом интервала).

- Понављање започети најједноставнијим обликом у којем се тражи да се неки блок наредби понови одређени број пута (нпр. помери робота десет корака напред, десет пута испиши неки текст, четири пута помери корњачу напред и окрени је за 90 степени). Иако визуелни програмски језици често имају посебну наредбу за ово, у текстуалним програмским језицима се она обично реализује општијим наредбама (класичном петљом фор).

Кроз низ задатака ученицима скренути пажњу на измену вредности бројачке променљиве током трајања петље. Претходно, веома пажљиво, скренути пажњу ученицима на то да се вредности променљивих током трајања програма могу мењати (нпр. цена пре и после поскупљења се може чувати у једној променљивој), за разлику од математичког контекста на који су ученици навикли у којем су променљиве само имена вредности и не постоји могућност измене вредности једном уведене променљиве.

Описати намену и начин употребе коментара као поруке приликом задавања улазних и излазних вредности за променљиве.

- Поред рада са бројевима у реалним програмима најчешћи је рад са текстуалним подацима. У већини савремених језика постоји посебан тип података за то (ниске тј. стрингови), опремљен великим бројем корисних библиотечких функција. Ученицима приказати како се формирају променљиве текстуалног типа, како се одређује дужина текста, како се врши конверзија између текста (који садржи низ цифара) и бројева, како се врши провера да ли текст садржи карактер, како се издваја део текста на датим позицијама и слично. Ако је директно подржан програмским језиком, илустровати и поредак између ниски (лексикографски, као у речнику).

- Представити концепт декомпоновања сложенијих проблема на једноставније потпроблеме у домену израчунавања кроз дефинисање и употребу помоћних функција. Одабрати пригодне, једноставне задатке, којима се илуструје употреба неких елементарних библиотечких функција (нпр. растојање између два броја се може увести као апсолутна вредност њихове разлике, минимум и максимум више задатих вредности или других пригодних које се могу пронаћи у библиотечким функцијама). Ученицима приказати и могућност дефинисања помоћних функција, али инсистирати само на изразито једноставним примерима (нпр. функција која израчунава обим правоугаоника).

- Од ученика, на овом нивоу, није могуће очекивати креирање сложенијих програма, па сходно томе, задатке прилагодити тако да горња граница дужине текста програма буде десетак линија. У првој фази ученици треба да разумеју како раде готови програми које наставник пише (да могу да предвиде резултат њиховог рада без извршавања програма), затим у наредној фази могу да допуњавају програме чији је основни костур дат и тек онда да самостално пишу програме од почетка до краја. Метода откривања и отклањања грешака у

	<p>готовим програмима може се користити у свим поменутих фазама (на основном нивоу, то су једноставне синтаксичке грешке, а на напредном су озбиљнији семантички пропусти).</p> <p>- У склопу додатне наставе и рада са заинтересованим ученицима препоручује се израда задатака донекле комплексније алгоритамске структуре и упознавање ученика са мало ширим фрагментом библиотеке одабраног програмског језика. Кроз задатке могуће је упознати ученике са сложенијим и угњежденим гранањем (на пример, одређивање агрегатног стања воде на основу температуре или оцене ученика на основу броја поена, упоређивање два датума на основу поређења година, затим месеца и на крају дана и слично).</p> <p>У склопу обраде петљи могуће је обрадити имплементације неколико основних алгоритама: одређивање збира, производа, броја елемената, минимума и максимума серије елемената, пресликавање и филтрирање серије (на пример, штампање таблице квадрата и корена, издвајање свих дана у којима је дневна температура била испод нуле), линеарна претрага серије елемената (провера да ли серија садржи елемент који задовољава одређено својство) и њихове комбинације. Да би ученици боље разумели ове алгоритме, могуће их је прво имплементирати на кратким серијама, без коришћења петље (на пример, имплементирати прво одређивање максимума пет бројева, па тек онда прећи на максимум n бројева). Ученицима је могуће приказати и алгоритме одређивања цифара у позиционом запису броја и формирања броја на основу датих цифара. У циљу једноставнијег решавања задатака, ученицима је могуће приказати напредније структуре података које савремени програмски језици подржавају: уређене парове и n-торке (на пример, пар географских координата), мапе тј. речнике (на пример, пресликавање имена ученика у број освојених поена, пресликавање имена града у пар његових географских координата) и слично. Такође, могуће је проширити скуп библиотечких функција које ученици могу да користе. Све појмове увести искључиво кроз примере употребе у смисленим задацима и избегавати приступ у коме се нови појмови уводе без јасне мотивације.</p>
<p>4. ПРОЈЕКТНА НАСТАВА (2)</p>	<p>Пројектни задатак ИКТ И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ (3)</p> <p>- При реализацији тематске целине нагласак је на разради пројектног задатка – од израде плана до представљања решења. Наставник планира фазе пројектног задатка у складу са временом, сложености теме, расположивим ресурсима (знања, вештине и ставови које су ученици усвојили након тематских целина ИКТ и Дигитална писменост, техничке опремљености школе и других релевантних фактора). Ученици заједно са наставником пролазе кроз све фазе рада на пројектном задатку, при чему наставник наглашава сваки корак, објашњава, иницира дискусију и предлаже решења. При представљању фаза пројекта може послужити следећи пример:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фаза 1: представљање тема, формирање група и одабир теме; • Фаза 2: Одабир материјала и средстава, разматрање додатне подршке предметног наставника у зависности од теме; • Фаза 3: Планирање времена и избор стратегије за решавање задатка у складу са роком за предају рада; Фаза 4: Прикупљање и проучавање материјала, израда задатка и припрема за излагање; • Фаза 5: Представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (наставник модерира, обезбеђује услове за што успешније излагање, усмерава дискусију и врши евалуацију урађеног са јасном повратном информацијом).

- Пројектни задаци се баве реалним темама из школског или свакодневног живота. За предвиђени број часова ове тематске целине и са добро испланираним активностима може се очекивати да ученици успешно израде и представе решење пројектног задатка. Акцент је на подстицању иницијативе и креативности, успостављању сарадничких и вредносних ставова код ученика. Циљ је развијање и неговање: поступности, повезивања и изградње сопствених стратегија учења, вршњачког учења, вредновања и самовредновања постигнућа.

- Пројектни задаци подразумевају корелацију и сарадњу са наставницима осталих предмета, која се може остварити на оваквим и сличним примерима:

– израда упутства или туторијала са табеларним представљањем података

– израда упитника на тему дигиталног насиља

- Спровести са ученицима истраживање на тему дигиталног насиља, а резултате спроведеног истраживања користити приликом представљања пројектног задатка (пожељно је да наставник користи онлајн упитник приликом прикупљања података, за које би ученици приредили питања). Ученици се могу поделити у групе сходно фази истраживања: група која осмишљава питања, група која анализира прикупљене податке, представља резултате истраживања и група која израђује упутства заштите од дигиталног насиља.

- Додатна мотивација за ученике може бити избор најбољих радова за: школски часопис, сајт школе, огласну таблу (одељење гласа – вредновање, самовредновање) а да остале радове постављају на пано у кабинету информатике и рачунарства...

- Дobar пример сумирања научених поступака је израда пратеће документације у виду фајлова различитог типа, као што су текстуални фајлови, слике, видео материјали и сл.

Пројектни задатак из области РАЧУНАРСТВО (2)

- Пројектна настава је комплексан приступ настави и учењу који најчешће користи методе као што су проблемска настава и учење засновано на истрази (питањима).

- Проблемска настава поставља пред ученике стварни проблем из живота који треба истражити и за који треба предложити могућа решења. Све врсте реалних животних проблема могу бити повод за проблемску наставу. Пронађена решења се могу тестирати и о њима се може расправљати.

- Истраживање можемо да дефинишемо као „потрагу за истином, информацијама или знањем”. Учење засновано на истраживању почиње постављањем питања, наставља са истраживањем и завршава се проналажењем решења, доношењем разумних закључака, одговарајућих одлука, или применом нових знања или вештина.

Обе наставне методе се фокусирају на развијање вештина за решавања проблема, критичко мишљење и обраду информација. Оне дају најбоље резултате када су почетна питања/проблеми довољно отворени (одговор није могуће наћи једноставним укуцавањем у претраживач) и када ученици раде у малим тимовима или групама. Ове две методе су уско повезане и често се преклапају. Изузетно је важно имати на уму да у оба приступа нема нужно тачних и нетачних одговора. Свако решење може имати мане и врлине, а ученици морају да их анализирају и процењују.

- Наставни пројекат подразумева програмирање у текстуалном програмском језику или адаптацију унапред

	<p>датог програма у циљу решавања пројектног задатка.</p> <p>- Могуће теме наставног пројекта:</p> <ul style="list-style-type: none"> – како да убедимо тинејџере да се здраво хране? (израда програма који нпр. нуди намирнице различитих група и, на основу одабраних, рачуна калоријску вредност...); – како би могао да изгледа најефикаснији бицикл на свету? (израда програма који прорачунава перформансе бицикла на основу нпр. различите величине тачкова...); – шта можемо да учинимо са школским отпадом? (израда програма који прорачунава нпр. зараду од продаје секундарних сировина...) – како би могли да редизајнирамо учионицу па да услови за учење буду бољи? (израда програма који прорачунава нпр. цене кречења различитим врстама материјала или цене различитог школског мобилијара...); – како да производимо здраву ужину за дефинисани буџет? (израда програма који прорачунава нпр. укупну цену успостављања пластеника са различитим биљним културама). <p>- Сви елементи пројектног задатка морају бити реални. Ученици треба да потраже цене одређених производа и/или услуга, дизајнирају једно или више решења и предвиде трошкове за свако од њих.</p> <p>- Напомена:</p> <p>На првом часу, заједно са ученицима, формирати листу критеријума на основу којих ће се процењивати квалитет решења проблемских задатака. На овај начин, ученицима ће бити потпуно јасно шта квалитетно решење подразумева. Листа мора бити свеобухватна – не сме да се односи само на квалитет креираних програма, већ и на квалитет представљања и образлагања предложених решења (коришћењем научених техника рада у програмима за обраду текста, звучних и видео записа, програмима за израду презентација).</p>
--	--

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ: за наставни предмет Информатику и рачунарство још нису дефинисани образовни стандарди **МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:**

Све дефинисане међупредметне компетенције се развијају током процеса наставе и учења, али се у одређеним областима посебно развијају поједине међупредметне компетенције.

ОБЛАСТ/ТЕМА	МЕЂУПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ	СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ
1. ИКТ	<ul style="list-style-type: none"> - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенциј - Компетенција за учење 	<ul style="list-style-type: none"> - правилно користи ИКТ уређаје --прилагођава радно окружење кроз основна подешавања -креира, копира , премешта и брише фолдер/фајл -креира и едитује текстуални документ (табелу, додаје ред и колону у креирану табелу, уме да подели ћелију на више ћелија, да споји више ћелија у једну ћелију, уноси и сортира податке у

	<ul style="list-style-type: none"> - Естетичка компетенција - Комуникација 	<p>табели)</p> <ul style="list-style-type: none"> -креира и организује текстуални документ (употреба Наслова1, Наслова 2 ...) и садржај документа -креирање дигиталне слике и основно едитовање и форматирање -креира аудио/видео запис употребом једноставног алата, снимом и репродукује -креира мултимедијамну презентацију (креира мастер слајд, користи хиперлинкове у оквиру исте презентације и као спољним садржајима), сачува, покрене и презентује презентацију. -уме да наведе и примени правила при креирању мултимедијалне презентације
2. ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	<ul style="list-style-type: none"> - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенција - Одговоран однос према здрављу - Компетенција за учење - Одговорно учешће у демократском друштву - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини 	<ul style="list-style-type: none"> -зна појам и врсте рачунарских мрежа (сервер, клијент, локална мрежа, мрежа широког распона и глобална мрежа-интернет) -наводи основне интернет сервисе и чему служе ти сервиси (електронска пошта, веб, дискусионе и сервисе за претраживање интернета) -уме да наведе основне протоколе веб сервиса (HTTP и HTTPS) и уме да дефинише појам ПРОТОКОЛ -објасни структуру IP и URL адресе и значење појединих домена edu.rs, gov.rs, com... - спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету и разуме значај ауторских права и CC (Creative Commons) лиценци - разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету, дигитално насиље и како реаговати, коме се обратити и коме пријавити насиље. -користи технологију одговорно и на сигуран начин
3. РАЧУНАРСТВО	<ul style="list-style-type: none"> - Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенциј - Компетенција за учење - Естетичка компетенција 	<ul style="list-style-type: none"> - наведе редослед корака у решавању једноставних примера (алгоритамски и писањем програмског кода)-линијске структуре - анализира и дискутује програм, проналази и отклања грешке у програму - креира једноставан рачунарски програм који укључује понављање наредби и/или гранање

	- Комуникација	- зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, одређивање целобројног количника и остатка при дељењу) и интерпретира их алгоритамски и програмски - креира своје и користи готове помоћне функције (потпрограме) за израчунавање max, min, abs, ...
4. ПРОЈЕКТНА НАСТАВА	- Рад с подацима и информацијама - Решавање проблема - Сарадња - Дигитална компетенција - Одговоран однос према здрављу - Компетенција за уч - Одговорно учешће у демократском друштву - Естетичка компетенција - Комуникација - Одговоран однос према околини	-зна основне фазе при реализацији пројекта -сарађује с осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака - наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка - вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен

Битно је напоменути да постоји корелација са свим наставним предметима коју је најлакше остварити при изради пројекта **ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:**

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)				
Шта пратимо		Поступак и инструменти оцењивања	Критеријуми	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених исхода постигнућа у току савладавања програма предмета	Процењују се:	- бележење активности ученика на часу	- свеобухватност одговора	- свакодневно током школске године
	вештине разумевања, примена и вредновање научених поступака и процедура;	- усмено одговарање -редовност израде домаћег задатка - писане провере,	- сналажење у одговарајућим и намеским програмима и апликацијама	

	рад са подацима и рад на различитим врстама тестова;	- групни рад (посматрање наставника, излагање група) - рад у пару(посматрање наставника, излагање парова), свеска евиденције -сналажење у апликацијама програмима	- сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) - степен знања свих чланова групе квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (апликација, табела...)	
	вештине, руковање алатима и технологијама и извођење радних задатака.			

ДОПУНСКА НАСТАВА

Циљ допунске наставе: Прилагођавање (индивидуализација) наставних садржаја информатике и рачунарства ученицима који из било којих разлога имају тешкоћа у свладавању програма како би им се омогућило усвајање програма и развитак њихових способности.

Допунска настава се организује за ученике:

- који спорије усвајају знања како би достигли једноставније операционализоване исходе;
- који су били одсутни са часова како би лакше савладали предвиђене исходе и
- који желе да утврде своје знање.

Како би се часови допунске наставе реализовали у складу са циљем неопходно је спровести следеће активности:

- идентификација ученика који имају тешкоћа у свладавању одређених садржаја из информатике и рачунарства,
- организација допунског рада према индивидуалним потребама или рада у групи ако се ради о ученицима са истим потешкоћама;
- извођење допунске наставе,

- праћење и укључивање ученика у даљирадредовненаставе.

време реализације	ТЕМА /ОБЛАСТ	број часова предвиђених за реализацију	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ			ЕВАЛУАЦИЈА
			Активности наставника	Активности ученика	облици рада	
септембар октобар новембар	ИКТ	3	- Диференцијација задатака према индивидуалним особинама ученика у виду радних/наставних листића, или делова одређених целина из наставних садржаја	-Рад на задацима са индивидуализованих радних/наставних листића	-индивидуални -групни	- вођење педагошке документације где се бележе резултати и успеси ученика и у складу с тим вреднује њихов рад - усмена и писмена провера постигнућа ученика - показатељ успеха је степостварености исхода
децембар јануар	Дигитална писменост	2				
фебруар март април мај јун	Рачунарство	5				

ЕВАЛУАЦИЈА

Праћење ученика се остварује кроз: - посматрање; - праћење ангажовања ученика; - белешке; - задовољство ученика на часу; - практичне вежбе на рачунару - иницијалне тестове - представљање резултата пројектног задатка, дискусија и процена/самопроцена урађеног (обезбеђују се услови за што успешније излагање, усмеравање дискусије и евалуација урађеног са прецизном повратном информацијом).

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА

Рад из било ког предмета треба умети добро електронски презентовати, употпунити табелама и сликама, повезати више докумената у један; затим, обрађивање нове теме и нових појмова захтева претраживање литературе, за шта Интернет буде прва асоцијација; затим, могуће је повезати музичко и информатику кроз обраду звука или ликовно и информатику кроз електронску изложбу слика или повезати неки страни језик, историју и информатику кроз презентацију, као виртуелну историјску шетњу одређеним градом, урађеном на задатом страном језику. Математика, физика и хемија са информатиком могу да остваре најјачу везу када ученици савладају неки

програмски језик, тако што, решавајући неки рачунарски проблем истовремено решавају и неки физички или хемијски, док је математика све време присутна.

На темељима Информатике и рачунарства ученици, дакле, могу врло квалитетно и успешно да савлађују градива других предмета, истовремено решавајући проблеме из различитих области, постајући тако прави креативни истраживачи.

ИКТ енглески језик, српски језик, историја, географија, биологија, математика, ликовно.

ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ енглески језик, српски језик, историја, географија, биологија, математика, ликовно, физичко и здравствено васпитање.

РАЧУНАРСТВО енглески језик, математика, сви предмети кроз програмске квизе.

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

1. КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА ЦЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ Ученик уочава структуру градива тј. активно одваја битно од небитног. Ефикасно користи различите методе учења. Разликује чињенице од ставова, веровања и мишљења. Уме да процени степен у ком је овладао градивом

3. РАД СА ПОДАЦИМА И ИНФОРМАЦИЈАМА Зна да је за разумевање догађаја и доношење исправних одлука потребно имати и поуздане податке Уме да процењује поузданост података и препозна могуће узроке грешке Користи табеларни и графички приказ података и уме да их чита и тумачи Користи информационе технологије за чување ,презентацију и основну обраду података

4. ДИГИТАЛНА КОМПЕТЕНЦИЈА Подразумева сигурну и критичку употребу електронских медија у раду, у слободном времену и комуницирању Проналази могућа решења. Упоредује различита могућа решења. Примењује

5. РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА Ученик: испитује проблемску ситуацију изабрано решење и прати његову примену. Вреднује примену датог решења и идентификује добре и слабе стране.

6. ВЕШТИНА САРАДЊЕ Конструктивно, аргументовано и креативно доприноси раду групе. Доприноси постизању договора о раду заједничког рада. Активно слуша и поставља релевантна питања. Ангажује се у реализацији преузетих обавеза у оквиру групе

7. ВЕШТИНА ЗА ЖИВОТ У ДЕМОКРАТСКОМ ДРУШТВУ Активно учествује у животу школе. Поштује разлике. Познаје др. културе и традиције. Развија толеранцију.

8. БРИГА ЗА ЗДРАВЉЕ Подразумева: Правилну употребу рачунара, начин седења...

9. ЕКОЛОШКА КОМПЕТЕНЦИЈА .Подразумева разумевање и спремност за ангажовање у заштити природе и природних ресурса. Начини одлагања електронског отпада.

10. ЕСТЕТСКА КОМПЕТЕНЦИЈА.Подразумева прихватање важности креативности и естетских вредности у читавом низу медија и у свим уметностима

11. ПРЕДУЗЕТНИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА . Ученик показује иницијативу у упознавању са карактеристикама тржишта рада. Има развијене вештине тражења посла. Уме да идентификује и адекватно представи своје вештине и способности. Има способност представљања адекватних и реалних циљева

2.12. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ: Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Наставни садржаји	Циљ учења	Међупредметне компетенције	Начин остваривања програма			ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ Основни садржаји Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела Развој и усавршавање основних моторичких способности	Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња, Дигитална компетенција за целоживотно учење	Применом одговарајућих метода, облика и форми рада Вежбањем у сали, школском дворишту и на отвореном игралишту за мали фудбал и рукомет, у кућним условима, приказ продукта активности и достављање путем Гугл учионице, имејлом или друштвеним мрежама.	Посматрају и прате ТВ часове слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.	Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише Евидентира сублимира резултате умножава и доставља остварене резултате са тестова за развој моторичких способности	примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; – користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; – упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Стицање и усавршавање моторичких умења и навика	Компетенција за учење, естетичка компетенција,	Редовна настава, обавезне физичке активности Кроз активности у	Посматрају и прате ТВ часове слушају	Планира организује демонстрира припрема, ПП	Примени усвојене технике кретања у игри, спорту и другим различитим

<p>Атлетика Обавезни садржаји Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 kg. Истрајно трчање – припрема за крос. Скок увис (опкорачна техника). Бацање „вортекс-а“.</p> <p>Спортска гимнастика Основни садржаји Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. Проширени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).</p>	<p>из атлетике и спортске гимнастике, учествовање на разним манифестацијама и догађајима и такмичењима.</p>	<p>комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња, рад са подацима и информацијама, дигиталне компетенције, одговоран однос према околини, естетичка компетенција.</p>	<p>Дечијој и Спортској недељи Кросевима (јесењи и пролећни) Такмичењем (унутар одељења и међуодељењским).</p> <p>Поделом ученика према полу, према нивоу усвојености вежби из претходног разред и њиховим способностима. Коришћењем станица, полигона, чувањем, помагањем, коришћењем паметне табле, примена ИКТ-а.</p>	<p>питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>презентације, квизове, анкете, прати мотивише, поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује</p>	<p>ситуацијама; Примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; Разликује атлетске дисциплине; Развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; Одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; Схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој;</p>
<p>ОСНОВЕ ТИМСКИХ СПОРТСКИХ ИГАРА Основи садржаји Кошарка: Основни елементи</p>	<p>Стицање и усавршавање моторичких умења и навика из</p>	<p>Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација,</p>	<p>Применом одговарајућих метода, облика и форми рада Вежбањем у сали,</p>	<p>Посматрају и прате ТВ часове слушају питају</p>	<p>Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације,</p>	<p>Изведе елементе усвојених тимских и спортских игара; Примени основна правила тимских и</p>

<p>технике и правила: -кретање у основном ставу у одбрани, контрола лопте у месту и кретању, -вођење лопте , -дриблинг, -хватања и додавања лопте, -шутирања, -принципи индивидуалне одбране, -откривање и покривање (срадња играча), -основна правила кошарке.</p> <p>Проширени садржаји Напредни елементи технике, тактике и правила игре: -дриблинг (сложеније варијанте), -финтирање. Основни принципи колективне одбране и напада.</p> <p>ОФА Оdboјка: Елементи технике тактике. Игра уз примену правила.</p> <p>Футсал: Игра уз примену правила</p>	<p>одбојке, футсала, рукомета, кошарке,</p>	<p>одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња.</p>	<p>школском дворишту и на отвореном игралишту за мали фудбал и рукомет, одбојку, вежбање у сали уз музичку пратњу. Коришћењем станица, чувањем , помагањем. Примена ИКТ-а.</p>	<p>демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>квизове, анкете, прати мотивише поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује.</p>	<p>спортских игара; Користи усвојене елементе технике у спортским играма; Примени основне тактичке елемете; Учествује на унутар одељенским такмичењима;</p>
--	---	--	--	--	--	--

<p>Елементи технике и тактике.</p> <p>Рукомет: Елементи технике и тактике Игра уз примену правила</p> <p>Кошарка: Елементи технике и тактике Игра уз примену правила Активност по избору.</p> <p>ПОЛИГОНИ Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима Елементарне игре</p>						
<p>ПЛЕС И РИТМИКА Основни садржаји Вежбе са вијачом. Народно коло „Моравац“. Народно коло из краја у којем се школа налази.</p> <p>Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Кратки састав са вијачом. Енглески валцер.</p>	<p>Изучавање друштвених игара и једног кола из географског подручја где ученици живе</p>	<p>Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња, рад са подацима и информацијама, дигиталне компетенције</p>	<p>Применом одговарајућих метода, облика и форми рада Вежбањем у сали, учионици, школском дворишту; Примена ИКТ-а, онлајн настава.</p>	<p>Посматрају и прате ТВ часове слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише, поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује</p>	<p>Изведе кретања у различитом ритму; Игра народно коло Изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; Изведе вежбе и саставе уз музичку пратњу;</p>
<p>Физичко вежбање и спорт</p>	<p>Оспособљавање ученика да</p>	<p>Компетенција за учење,</p>	<p>Формирање правилног односа</p>	<p>Посматрају и прате ТВ</p>	<p>Планира организује</p>	<p>Објасни својим речима</p>

<p>Основни садржај Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. „Ферплеј” (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација). Писани и електронски извори информација из области физчког васпитања и спорта. Развој физичких способности у функцији</p>	<p>стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада (кроз игру, такмичења) Формирање вољних квалитета личности</p>	<p>естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу решавање проблема, сарадња.</p>	<p>према физичком вежбању, здрављу и раду; развијање и неговање фер-плеја; препо- знавање негативних облика понашања у спорту и навијању; вредновање естетских вредности у физичком вежбању, рекреацији и спорту; развијање креативности у вежбању; очување животне сре- дине, као и развијање и неговање здравствене културе ученика. Примена ИКТ-а, онлајн настава.</p>	<p>часове, онлајн наставу, слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете, прати мотивише поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује. Користи разне плтформе за онлајн наставу.</p>	<p>значај примењених вежби; Процени ниво сопствене дневне физичке активности; Препозна начине за побољшање својих физичких способности; Препозна могуће последице недовољне физичке активности; Правилно се понаша на вежбаљима као и на спортским манифестацијама; Примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; Одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; Примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; Примерено се понаша</p>
--	---	--	---	---	---	--

<p>сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...).</p> <p>Повезаност физичког вежбања и естетике.</p> <p>Значај вежбања у породици.</p> <p>Планирање вежбања у оквиру дневних активности.</p>						<p>као посматрач на такмичењима;</p> <p>Решава конфликте на друштвено прихватљив начин;</p> <p>Пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности;</p> <p>Прихвати победу и пораз;</p> <p>Вреднује спортове без обзира на лично интересовање;</p> <p>Примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама;</p>
<p>Здравствено васпитање</p> <p>Основни садржаји</p> <p>Основни садржаји</p> <p>Значај физичке активности за здравље.</p>	<p>Подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела, развој аеробних</p>	<p>Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу</p>	<p>Примена ходања, трчања у школском дворишту, стадиону, парку у различитим вр. условима</p>	<p>Посматрају и прате ТВ часове, виртуелну учионицу, квизове, анкете, ПП</p>	<p>Планира организује демонстрира припрема, ПП презентације, квизове, анкете,</p>	<p>Вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту;</p> <p>Подстиче породицу на редовно вежбање;</p> <p>Повеже врсте вежби, игара и спорта са</p>

<p>Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања. Последице неодржавања хигијене – хигијена пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа у исхрани . Последице направилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака. Поступци ученика након повреда (тражење помоћи). Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору). Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање. Последице конзумирања дувана.</p>	<p>способности Оспособљавање ученика да препознају здраве животне намирнице , њихову поделу и улогу у исхрани . Стицање и практична примена знања из прве помоћи.</p>	<p>решавање проблема, сарадња.</p>	<p>Мерењем пулса и притиска; Коришћењем препорука о здравом начину исхране; Подела основних намирница према енерг. вредности, улога воде, воћа; Предавање утицај дувана алкохола и енергетских пића Обуком о примени прве помоћи кроз теретске и практичне часове уз помоћ активиста Црвеног крста.</p>	<p>презентације, слушају питају демонстрирају вежбају учествују у организацији такмичења практично примењују стечена знања на часовима и у реалном животу, користи ИКТ.</p>	<p>прати мотивише поставља у виртуелној учионици сублимира, систематизује вреднује.</p>	<p>њиховим утицајем на здравље; Планира дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; Разликује здраве од нездравих облика исхране Правилно користи додатке исхрани; Примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; Правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; Чува животну средину током вежбања; Анализира штетне последице конзумирања дувана, алкохола, штетних енергетских напитака и психоактивних супстанци;</p>
---	---	------------------------------------	--	---	---	---

Кључни појмови: Васпитање, физичко вежбање, игра, здравље, хигијена, култура.

Физичко и здравствено васпитање Опште предметне компетенције				
основне	Ученик је оспособљен за вођење бриге о властитом здрављу и здрављу околине. Препознаје и разуме законитости утицаја физичког вежбања на телесни статус. Препознаје важност физичког вежбања, хигијене тела, исхране, простора и правила безбедности током вежбања. Критички просуђује о облицима насиља у физичком васпитању, спорту и рекреативним активностима. Здравље околине. Са глобалном присутношћу и активношћу сваки појединац треба да призна своју одговорност према околини. Стално ћемо процењивати и побољшавати утицај на околину свих наших активности и кроз конкретне акције ћемо представљати добар пример како показати поштовање и бригу за околину.			
средње	Ученик се бави спортско-рекреативним активностима у циљу унапеђивања својих физичких способности и унапређивања здравих животних навика. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима. Ученик самостално вежба у слободном времену.			
напредне	Ученик је развио свест о властитим способностима, а тиме и о јачању самопоуздања и самопоштовања. Примењује разноврсне програме и облике индивидуалног и колективног вежбања, поштујући полне и индивидуалне разлике учесника у телесном вежбању.			
Тема	Специфичне предметне компетенције		Исходи	Образовни Стандарди
Атлетика	основне	Ученик зна функцију и у стању је да изводи једноставне комплексе вежби обликовања; примењује програме за развој моторичких способности; зна основну технику индивидуалних и колективних спортских игара; познаје основна правила и елементе тактике спортских грана; током вежбања понаша се дисциплиновано и безбедно у односу на себе и друге; способан је да упореди вредности почетних и финалних резултата сопствених моторичких способности у односу на референтне вредности након завршетка разреда. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима.	Ученик има правилно држање тела. Ученик зна правилно да трчи на кратким и средњим стазама Ученик зна како се врши измена штафетне палице . Ученик разуме значај трчања, основе тренинга и уме да укаже прву помоћ. Ученици знају да правилно бацају куглу леђном варијантом технике.	основни
	средње	Зна да физичка активност и спорт позитивно делују на психо-физички развој и здравље; ученик ће бити у стању да самостално састави и примени једноставније комплексе вежби обликовања и сложеније техничко – тактичке елементе спортске гране; правилно		средњи

		поступа у случају незгоде на часу и ван часа.		
	напредне	Ученик је способен да самостално састави и изведе сложеније вежбе или комбинације вежби; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке атлетске задатке; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивњу здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социо-патолошких појава.		напредни
Гимнастика	основне	Ученик зна функцију и у стању је да изводи једноставне комплексе вежби обликовања; примењује програме за развој моторичких способности; зна основну технику индивидуалне и колективне спортске гимнастика; познаје основна правила и елементе тактике спортских грана; током вежбања понаша се дисциплиновано и безбедно у односу на себе и друге; способен је да упореди вредности почетних и финалних резултата сопствених моторичких способности у односу на референтне вредности након завршетка разреда. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима.	Ученик уме да уради основне и сложеније вежбе на тлу Ученик уме да изведе прескоке преко козлића. Ученик је оспособљен да стечена умења, знања и навике користи у игри и такмичењима. Ученик развија вољне квалитете. Ученик уме да чува, помаже и поштује сигурносна правила.	основни
	средње	Зна да физичка активност и спортска гимнастика позитивно делују на психо-физички развој и здравље; ученик ће бити у стању да самостално састави и примени једноставније комплексе вежби обликовања и сложеније техничко – тактичке елементе спортске гимнастике; правилно поступа у случају незгоде на часу и ван часа.		средњи
	напредне	Ученик је способен да самостално састави и изведе сложеније вежбе или комбинације вежби; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке гимнастичке задатке; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивњу здравља и превентивно		напредни

		деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социопатолошких појава.		
Одбојка Футсал Рукомет Кошарка	основне	Ученик зна функцију и у стању је да изводи једноставне комплексе вежби обликовања; примењује програме за развој моторичких способности; зна основну технику колективних спортских игара; познаје основна правила и елементе тактике спортских грана; током вежбања понаша се дисциплиновано и безбедно у односу на себе и друге; способан је да упореди вредности почетних и финалних резултата сопствених моторичких способности у односу на референтне вредности након завршетка разреда. Током вежбања сарађује, поштује индивидуалне разлике и помаже другима.	Ученик примењује основне и сложеније елементе технике и тактике одбојкашке игре у игри преко мреже. Ученик зна основна правила одбојкашке игре. Ученик учествује у организацији одбојкашког такмичења. Ученик формира вољне квалитете. Ученик има развијен такмичарски дух и осећај за фер плеј.	основни
	средње	Зна да физичка активост и спорт позитивно делују на психо-физички развој и здравље; ученик ће бити у стању да самостално састави и примени једноставније комплексе вежби обликовања и сложеније техничко – тактичке елементе спортске гране; правилно поступа у случају незгоде на часу и ван часа.		средњи
	напредне	Ученик је способан да самостално састави и изведе сложеније вежбе или комбинације вежби; самостално и у сарадњи са другима решава сложене тактичке задатке колективних спортских игара; препознаје основне законитости оптерећења у физичким и спортским активностима, промовише њихову улогу у унапређивњу здравља и превентивно деловање на настанак хроничних незаразних обољења и социопатолошких појава.		напредни

Предмет		Разред	Корелативни садржаји	
Повезаност међу предметима у оквиру разреда		Хоризонтална повезаност	Повезаност међу предметима у оквиру разреда	Вертикална повезаност
Физичко и здравствено васпитање	Математика	Спорт и спортске дисциплине Облици спортских игралишта и њихових појединих делова, реквизити, формације за вежбање	Круг обим и површина, рачунске операције сабирања, множења евидентирања математичких података	Мерења, евидентирања, разбројавања, збрајања обрада података
	Биологија	Моторичке вештине, спортске дисциплине, плес Елементи атлетике, гимнастике, одбојке, фудсал, рукомет, кошарка Правилна исхрана Пружање прве помоћи	Грађа човечијег тела – Мишићни и нервни систем, систем органа за дисање Редовна исхрана - јеловник Повреде и прва помоћ	МБИ
	Информатика и рачунарство	Здравствено васпитање ММС Здрава исхрана и спортски начин живота Примена ИКТ-а у праћењу наставе на даљину.	Заштита здравља ММС Гугл учионица, видео материјали са јутјуб канала, геђети, обрада слика, Гугл мит, имејл	Мерења – статистика обрада података, ПП презентација
	Физика	Моторичке вештине, спорт и спортске дисциплине Елементи атлетике, гимнастике, одбојке, фудсал, рукомет, кошарка	Момент силе-померање тежишта тела, отпор, сила гравитације, густина течности	Мерне јединице за дужину, масу време
	Музичка култура	Моторичке вештине, спортске дисциплине, плес Вежбе обликовања, елементи атлетике, гимнастике, одбојке, фудсал, рукомет, кошарка, народне игре, валцер, ритмика	Темпо кретања, изражајност, складност, координација покрета	Креативност покрета, развој слуха
	Ликовна култура	Моторичке вештине, спортске дисциплине, плес Вежбе обликовања, елементи атлетике, гимнастике, одбојке, фудсал, рукомет, кошарка, народне игре, валцер, ритмика	Просторно обликовање, правилан и неправилан ритам	Временска орјентација

Начин праћења остварености програма:

У настави физичког васпитања се прати и вреднује:

- Стање моторичких способности - спроводи се у простору координације, статичке, репетитивне и експлозивне снаге, гипкости и издржљивости. Мерење се врши помоћу мерних инструмената (тестова) ваљаних и поузданих мерних карактеристика.

Мерење се спроводи уз увежбавање одређеног програмског задатка, како се не би губило расположиво време за вежбање, а динамика је утврђена упутством.

- Достигнут ниво савладаности моторних знања, умења и навика - спроводи се према утврђеним минималним образовним захтевима.
- Однос ученика према раду - прати се током целе школске године и то: кроз контролу уредности ношења и хигијене опреме за вежбање, редовног присуствовања на часовима физичког васпитања, доследног извршавања радних задатака, ангажовања у спортском животу школе.

Формативно и сумативно оцењивање:

Редовно проверавање постигнућа и праћење напредовања које се обавља полазећи од ученикових способности, степена спретности и умешности. Уколико ученик нема развијене посебне способности, приликом оцењивања узимају се у обзир индивидуално напредовање у односу на сопствена претходна постигнућа, могућности и ангажовање ученика у наставном процесу. Формативно се евидентира у педагошкој документацији наставника, а сумативно у дневник.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА (од 2. до 8. разреда)				
НАСТАВНА ТЕМА	ДОВОЉАН 2	ДОБАР 3	ВРЛО ДОБАР 4	ОДЛИЧАН 5
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Уме да примени једноставне, двоставне општеприпремне вежбе.	Уме правилно да изводи вежбе, разноврсна природна и изведена кретања.	Правилно одржава равнотежу у различитим кретањима.	Ученик користи висок ниво техничко-тактичких знања, демонстрира сложеније комплексе вежби и кретања.
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ *Атлетика *Спортска гимнастика *Основе тимских, спортских и елементарних игара	Ученик показује мањи степен активности и ангажовања, уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе, односно захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и ангажовање ученика добија оцену довољан (2)	Ученик показује делимични степен активности и ангажовања, уз велику помоћ наставника успева да примени одређене вежбе, односно захтеве који су утврђени и на основном и већим делом на средњем нивоу стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним образовним планом и прилагођеним	Ученик показује велику самосталност и висок степен активности и ангажовања, уз мању помоћ наставника у потпуности, самостално испуњава захтеве који су утврђени и на основном и на средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним образовним планом и	Ученик показује изузетну самосталност уз изузетно висок степен активности и ангажовања, где ученик у потпуности самостално, без помоћи наставника испуњава захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и у већини захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, одређеним индивидуалним образовним планом и

*Плес и ритмика		стандардима постигнућа,уз ангажовање ученик добија оцену добар (3)	прилагођеним стандардима постигнућа, уз висок степен ангажовања добија оцену врло добар (4)	прилагођеним стандардима постигнућа,уз веома висок степен ангажовања, добија оцену одличан (5)
*Полигони				

Самовредновање ученика је процес освешћивања и размишљања о властитоме процесу учења и постигнућа.

Сумативно вредновање (вредновање наученог) јесте вредновање које подразумева процену степена учениковог постигнућа на крају процеса учења (наставне целине, полугодишта те године учења и поучавања). У правилу резултира оценом (види: Вредновање наученога).

ВРЕДНОВАЊЕ У ВИРТУЕЛНОМ ОКРУЖЕЊУ ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Рубрика за вредновање научног (вредновање увежбаног)

Бодовна скала:	Ученик:	Пожељни елементи ученичких радова
* 85 % - 100 % – одличан (5)	* Наводи тачне информације у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје све примере у задатку те их већином исправно описује. * Користи одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава све задатке.	* Објашњења * Примери * Задаци
*75 % - 84.99 % – врлодобар (4)	* Наводи већину тачних информација у задатку, и при обликовању питања и при решавању. * Препознаје већину примера у задатку те их већином исправно описује. * Користи углавном одговарајуће примере и фотографије у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава већину задатака.	* Слике * Видео
*65- 74.99% – добар (3)	* Наводи делимично тачне информације при обликовању задатка. * Препознаје мањи број примера у задатку и половично их описује. * Користи мањи број одговарајућих примера и илустрације у обликовању задатка. * У предвиђеном времену извршава половину задатака.	* Квиз * Њихов ауторски рад (слике, видео, квиз)
*50 % - 64.99 % – довољан (2)	* Наводи мањи број тачних информација у задатку, и при обликовању и при решавању. * Препознаје врло мали број примера у задатку. * Користи мањи број одговарајућих фотографија у обликовању задатка, без примера или с неодговарајућим примерима. * У предвиђеном времену извршава мање од половине задатака.	* Интерактивни садржај и слике * Додатни садржаји других аутора
*0% - 49.99% – недовољан (1)	* У предвиђеном времену не извршава задатак.	

ВАННАСТАВНЕ И ВАНШКОЛСКЕ АКТИВНОСТИ СПОРТСКИ САДРЖАЈИ

Активност	Разред	Место реализације
Атлетика - секција	1 - 8	велика физкултурна сала, школско двориште, стадион
Фудбал - секција	5 - 8	велика физкултурна сала, школско двориште
Рукомет - секција	5 - 8	велика физкултурна сала, спортска дворана
Кошарка - секција	5 - 8	велика физкултурна сала, спортска дворана
Одбојка - секција	5 - 8	велика физкултурна сала, спортска дворана
Стони тенис - секција	5 - 8	спортска дворана

2.13. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ

2.13.1. ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ предмета:

Циљ предмета је да ученици стекну знања , формирају ставове , развију вештине и усвоје вредности које су потребне за демократско друштво.

Задаци : -подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице

- разумевање функционисања нивоа и органа власти
- упознавање мера власти
- упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице
- обучавање за тимски рад

Наставне теме	Укупан број часова
Људска права (права детета)	8
Демократско друштво	19
Грађански активизам	8
Укупно	36

Време реализације	БРОЈ, НАЗИВ ТЕМЕ, САДРЖАЈ И ТРАЈАЊЕ	број часова	ВРСТЕ АКТИВНОСТИ		ОБЛИЦИ РАДА И ВРСТЕ НАСТАВЕ	НАЧИН ОСТВАРИВАЊА (ТЕХНИКЕ И МЕТОДЕ)	оцењивање
			НАСТАВНИК	УЧЕНИК			
	Људска права, права детета	8	Радионица	Радионица, предавање	Фронтални	Анализирање	
	Демократско друштво	19	Радионица	Радионица, предавање	Фронтални	Анализирање, објашњење	
	Процеси у савременом свету	8	Радионица	Радионица, предавање	Фронтални	Анализирање, објашњење	
	Грађански активизам	8	Радионица	Радионица, предавање	Фронтални	Анализирање, објашњење	

2.13.2. ВЕРСКА НАСТАВА- ИСЛАМСКИ ВЈЕРОНАУК –ILMUDDIN

Годишњи број часова: 35

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Циљ наставе Исламске вјеронауке (шести разред) јесте да ученици савладају основне Исламске вјеронауке, негујући свијест о значају улоге Илмудина у очувању свог вјерског идентитета.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ-ТЕМА	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
-активно слуша и разуме садржај наставне јединице која му се предаје. -да овлада основама Илмудина за његов узраст.	- ислам је наша вјера -вриједност намаза -сврха намаза -рамазански пост -неке од особина вјерника	-значење ријечи Ислам -суштина Ислама -циљ ислама -вриједност ценазе намаза -вриједност цуме намаза -вриједност добровољних намаза -намаз човјека чини сретним -какот реба провест мјесец рамазан -неки прописи о посту -вјерник чува еманет	- Током школске године у оперативном плану.

2.13.3. ВЕРСКА НАСТЊАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Разред	Шести
Наставни предмет	Верска настављава – православни катихизис
Годишњи фонд часова	36
Циљ наставе предмета	<p>Упознавање ученика са садржајем предмета, планом и програмом и начином реализације наставе Православног катихизиса;</p> <p>Установити каква су знања стекли и какве ставове усвојили ученици у претходном разреду школовања.</p> <p>Упознати ученике са културно-историјским приликама у Палестини пред Христово рођење;</p> <p>Указати ученицима на старозаветна пророштва везана за долазак Спаситеља – Месије;</p> <p>Објаснити ученицима улогу и значај Светог Јована Претече;</p> <p>Развити свест код ученика о значају покајања и врлинског живота.</p> <p>Упознати ученике са настанком новозаветних књига;</p> <p>Објаснити ученицима кључне новозаветне појмове;</p> <p>Пружити ученицима основ за разумевање смисла новозаветних догађаја;</p> <p>Подстаћи ученике да самостално читају Свето Писмо. Пружити ученицима основно знање о личности Пресвете Богородице;</p> <p>Објаснити ученицима хришћанско поимање слободе;</p> <p>Пружити ученицима основно знање о јеванђељским казивањима о Господу Исусу Христу;</p> <p>Објаснити ученицима разлог оваплоћења Сина Божијег;</p> <p>Подстаћи ученике да у описима Христових чуда увиде љубав Божију.</p> <p>Кроз Христове заповести о љубави и тумачење појединих одељака из Беседе на гори указати ученицима на значај љубави према Богу и ближњима.</p> <p>Подстаћи ученике да живе по Јеванђељу;</p> <p>Указати ученицима на повезаност Тајне Вечере и Свете Литургије;</p> <p>Представити ученицима догађаје Страдања и Васкрсења Христовог као кључне за спасење света и човека.</p>

Исходи	Област/Тема	Садржаји
<ul style="list-style-type: none"> - моћи да сагледа садржаје којима ће се бавити настава Православног катихизиса у току 6. разреда основне школе; - моћи да уочи какво је његово предзнање из градива Православног катихизиса обрађеног у претходном разреду школовања. 	<p>I УВОД</p>	<p>Упознавање са садржајем програма и начином рада. Историјске околности пред долазак Христов Старозаветна пророштва о доласку Месије</p>
<ul style="list-style-type: none"> - моћи да каже да су Јевреји пред долазак Месије били под Римском окупацијом и да су међу њима постојале поделе - моћи да препозна да су Јевреји очекивали Месију на основу старозаветних пророштава - моћи да преприча живот Светог Јована Претече и Крститеља Господњег и каже да је он припремао народ за долазак Христа - моћи да доживи врлински живот и покајање као припрему за сусрет са Христом; - моћи да закључи да је доласком Исуса Христа Бог склопио Нови Завет са људима. - моћи да наведе неке од новозаветних књига и околности њиховог настанка; - моћи да пронађе одређени библијски одељак; - моћи да каже да се Библија користи на богослужењима; - моћи да именује Јеванђелисте и препозна њихове иконографске симболе; - бити подстакнут на читање Светог Писма. моћи да преприча догађај Благовести и да препозна да је то „почетак спасења“; моћи да препозна службу анђела као гласника и служитеља Божијих; 	<p>II ПРИПРЕМА СВЕТА ЗА ДОЛАЗАК СИНА БОЖЈЕГ</p>	<p>Нови Завет је испуњење Старог Завета Новозаветни списи (настанак, подела, функција, аутори...) Јеванђелисти. Пресвета Богородица – Благовести Богородичини празници</p>

<ul style="list-style-type: none"> - моћи да препозна Богородичино прихватање воље Божије као израз слободе; - моћи да уочи да је за разлику од Еве, Богородица послушала Бога - моћи да преприча неке од догађаја из живота Пресвете Богородице и повеже их са Богородичиним празницима; - моћи да преприча библијски опис Рођења Христовог; 		
<ul style="list-style-type: none"> - моћи да препозна да је Христос дошао на свет да сједини Бога и човека - моћи да преприча библијски опис Христовог Крштења, поста и кушања; - моћи да препозна да су Христова чуда израз Његове љубави према људима; - моћи да увиди разлику између старозаветног закона и новозаветних заповести о љубави; - бити подстакнут да прихвати Христа за свој животни узор; - моћи да преприча догађаје Васкрсења Лазаревог и Уласка у Јерусалим; - моћи да увиди контрадикторност између очекивања јеврејског народа спрам Христове личности; - моћи да хронолошки наведе догађаје Страсне седмице; - моћи да преприча библијски опис Тајне Вечере и у приносу хлеба и вина препозна Свету Литургију; - моћи да преприча библијски опис Христовог Страдања и Васкрсења - моћи да кроз тумачење тропара Христовог Васкрсења препозна да је Христос победио смрт и омогућио свима васкрсење из мртвих;моћи да 	<p>III - УВОД У НОВИ ЗАВЕТ</p> <p>IV - БОГОЧОВЕК – ИСУС ХРИСТОС</p> <p>V - ЦРКВА ДУХА СВЕТОГА</p>	<p>Рођење Христово Христос је Богочовек Крштење Христово Христова чуда Новозаветне заповести и Беседа на гори Христос – Онај који је наш „пут, истина и живот“ Лазарева Субота и Цвети Тајна Вечера – прва Литургија Страдање Христово Васкрсење Христово. Вазнесење и Педесетница Заједница у Јерусалиму, према извештају из Дела апосолски. Мисионарско дело светог апостола Павла. Гоњења Цркве. Свети цар Константин и крштење царства.</p>

<p>преприча догађаје Вазнесења и Педесетнице; - моћи да каже да је силаском Духа Светог на апостоле рођена Црква Христова; - моћи да именује неколико светих апостола и наведе неке од догађаја из њиховог живота; - моћи да уочи да су у Римском царству хришћани били гоњени и наведе неке од примера мучеништва; - моћи да објасни значај доношења Миланског едикта; - моћи да усвоји вредност толеранције међу људима различитих верских убеђења.</p>		
Кључни појмови		

УПУСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО – МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Начини и поступци остваривања
<p>Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у богослужбеном животу Цркве.</p> <p>На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином остваривања програма рада, као и са начином вредновања њиховог рада.</p> <p>Врсте наставе Настава се реализује кроз следеће облике наставе: теоријска настава (35 часова) практична настава (1 час)</p> <p>Место реализације наставе - Теоријска настава се реализује у учионици;</p> <p>Катихизација као литургијска делатност- заједничко је дело катихете (вероучитеља) и његових ученика. Катихета (вероучитељ) би требало стално да има науму да катихеза не постоји ради гомилања информација („знања о вери“), већ као настојање да се учење и искуство Цркве лично усвоје и спроведу у живот кроз слободно учешће у</p>

богослужбеном животу

Цркве.

На почетку сваке наставне теме ученике би требало упознати са циљевима и исходима наставе, садржајима по темама, начином

остваривања програма рада, као и начином вредновања њиховог рада.

Настава се реализује кроз следеће облике наставе:

теоријска настава, практична настава

Место реализације наставе

Теоријска настава се реализује у учионици;

Практична настава се реализује у цркви – учешћем у литургијском сабрању;

Дидактичко методичка упутства за реализацију наставе

Уводне часове требало би осмислити тако да допринесу међусобном упознавању ученика, упознавању ученика с циљевима,

исходима, наставним садржајима, али и тако да наставник стекне почетни увид у то каквим предзнањима и ставовима из подручја

Православног катихизиса, група располаже.

Реализација програма требало би да се одвија у складу с принципима савремене активне наставе, која својом динамиком

подстиче ученике на истраживачки и проблемски приступ садржајима тема. У току реализације стављати нагласак више на

доживљајно и формативно, а мање на сазнајно и информативно.

информативно. Квалитет наставе се постиже када се наставни садржаји реализују у складу са савременим педагошким захтевима у

погледу употребе разноврсних метода, облика рада и наставних средстава.

Имајући у виду захтеве наставног програма и могућности транспоновања наставног садржаја у педагошко дидактичка решења,

наставник би требало да води рачуна и о психолошким чиниоцима извођења наставе – узрасту ученика, нивоу психофизичког

развоја, интересовањима, склоностима, способностима и мотивацији ученика.

У остваривању савремене наставе наставник је извор знања, креатор, организатор и координатор ученичких активности у

наставном процесу.

Настава је успешно реализована ако је ученик спреман да Цркву схвати као простор за остваривање своје личности кроз

заједничарење са ближњима и Тројичним Богом који постаје извор и пуноћа његовог живота.

Евалуацију наставе (процењивање успешности реализације наставе и остварености задатака и исхода наставе) наставник ће

остварити на два начина: процењивањем реакције ученика или прикупљањем коментара ученика путем анкетних

евалуационих
листића; провером знања које ученици усвајају на часу и испитаивањем ставова;
Оцењивање
Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:
усмено испитивање; писмено испитивање; посматрање понашања ученика;

2.13.4. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК – НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

Недељни број часова: **2**

Годишњи број часова: **72**

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ И УЧЕЊА:

Циљ наставе и учења страног језика је да се ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и развијањем стратегија учења страног језика оспособи за основну писмену и усмену комуникацију и стекне позитиван однос према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТИ/ТЕМЕ	САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
<ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставан опис места • разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих • разуме и следи једноставна 	<p style="text-align: center;"><u>1. Mein Zimmer</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Описивање бића, предмета, појава и места; • Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; • Разумевање и давање упутстава • Исказивање жеља, потреба, осета и осећања; • Исказивање просторних величина и односа; • Изражавање припадања и поседовања 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <p>слушање и читање једноставних описа места, усмено и писано описивање места, усмено и писано изражавање захвалности, слушање и читање текстова који садрже једноставнија упутства, слушање и читање исказа у вези</p>	<p>IX, X</p>

<p>упутства у вези с уобичајеним ситуацијама из свакодневног живота</p> <ul style="list-style-type: none"> • разуме обавештења о положају предмета у простору • разуме једноставне изразе који се односе на поседовање • упути једноставне молбе и захтеве • даје једноставна упутства из домена свакодневног живота • изрази основна осећања користећи једноставна језичка средства • разуме једноставна питања која се односе на положај предмета у 		<p>са осетима и осећањима, усмено и писано исказивање својих осећања, слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и величинама уз визуелну подршку или без ње, усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама, усмено и писано описивање просторних односа и величина</p> <p>Садржаји: Möbel, Einrichtung das Zimmer beschreiben <i>Was hast du in deinem Zimmer? Ich habe ein Bett...</i> <i>Wo ist das? Die Lampe steht auf dem Boden...</i> <i>Ist mein Kuli links im Zimmer? ...</i> <i>Räum dein Zimmer auf!</i> <i>Sprich laut! Sprecht leise.</i> Hausarbeiten <i>Was musst du zu Hause tun? Einkaufen gehen, die Katze füttern, sauber machen...</i> Stimmungen <i>Er ist wütend...</i> <i>Mein Traumzimmer ist sehr groß. Die Wände sind gelb und grün...</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ред речи у исказној и упитној реченици. • Употреба предлога с дативом 	
---	--	--	--

<p>простору и одговори на њих</p> <ul style="list-style-type: none"> опише карактеристике места користећи једноставна језичка средства опише специфичније просторне односе једноставним, везаним исказима пита и каже шта неко има / нема 		<p>уз глаголе мировања.</p> <ul style="list-style-type: none"> liegen, hängen, stehen mit Dativ Садашње време. Употреба одређеног и неодређеног члана у номинативу, дативу и акузативу. Заповедни начин. Модални глагол <i>müssen</i>. Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол <i>sein</i>. <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> Свакодневни живот, обавезе и разонода. Мимика и гестикулација. Типичан изглед школског и стамбеног простора. 	
<ul style="list-style-type: none"> разуме краће текстове који се односе на представљање и тражење / давање информација личне природе разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње разуме 	<p style="text-align: center;"><u>2. Das schmeckt gut</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима; Описивање догађаја и радњи у садашњости; Исказивање времена; Изражавање интересовања, допадања и недопадања; Изражавање количине, бројева и цена 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <p>слушање и читање краћих, једноставних текстова који се односе на поздрављање, представљање и тражење / давање информација личне природе; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање комуникације; усмено или писано давање информације о себи и другима; усмено и писано тражење информације о другима; слушање и читање описа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима; тражење и</p>	<p>X, XI</p>

<p>једноставна обавештења о хронолошким приликама</p> <ul style="list-style-type: none"> • постави и одговори на једноставна питања личне природе • размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости • разуме једноставне исказе који се односе на изражавање допадања и недопадања и реагује на њих • пита / каже / израчуна колико нешто кошта • на једноставан начин затражи артикле у продавници и наручи јело и / или пиће у ресторану 		<p>давање информација о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима, у усменом и писаном облику; усмено и писано давање краћих описа о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима; размена информација у вези са својим и туђим стварима које му / јој се допадају / не допадају; слушање и читање текстова на теме куповине и порудбине у ресторану; играње улога ради симулације ситуација у којима се нешто купује, наручује; размена информација о ценама производа и рачунање цене</p> <p>Садржаји: Essen, Trinken Tagesessen Frühstück, Mittagsessen, Abendessen Was essen wir? Möchtest du noch Tee? Was isst du gern? Was kennst du? Was magst du? Was ist du gern / lieber / am liebsten? Was isst du zum Frühstück?... Kannst du kochen? Wochentage, Schulkantine Spezialitäten in D, A, CH <i>etwas am Imbiss kaufen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Исказна и упитна реченица – ред речи/положај глагола. • Презент слабих глагола и најфреквентнијих јаких глагола. 	
--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа опише дневни / недељни распоред активности 		<ul style="list-style-type: none"> Глаголи finden и gefallen за изражавање допадања/недопадања. Употреба модалних глагола у презенту. Сложенице – род и грађење (рецептивно). Употреба одређеног, неодређеног, негационог, присвојног и нултог члана. Компарација придева gern. Прилозизаначин viel, gern, schlecht, toll. Исказивање количине и цене. <i>Основни бројеви до 1000.</i> <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> устаљена правила учтивости традиционалне / омиљене врсте јела валута, читање цена, намирнице и производи специфични за циљну културу. 	
<ul style="list-style-type: none"> поздрави и отпоздрави, представи себе и другог користећи једноставна језичка средства разуме једноставне предлоге и одговори на њих 	<p><u>3. Meine Freizeit</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Поздрављање и представљање себе и других и тражење / давање основних информација о себи и другима; Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; Описивање догађаја и радњи у садашњости; Исказивање планова и намера; Исказивање времена 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <p>слушање и читање краћих, једноставних текстова који се односе на поздрављање, представљање и тражење / давање информација личне природе; реаговање на усмени или писани импулс саговорника и иницирање комуникације; усмено или писано давање информације о себи и другима; усмено и писано</p>	<p>XI, XII</p>

<ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње • разуме планове и намере и реагује на њих • разуме једноставна обавештења о хронолошким и метеоролошким приликама • разуме краће текстове који се односе на поздрављање, представљање и тражење /давање информација личне природе • упути једноставан предлог • размени информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости • размени 		<p>тражење информације о другима; слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге; усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности; писање позива за заједничку активност (нпр. прославу рођендана, спортску активност и сл.); прихватање / одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања; слушање и читање описа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима; тражење и давање информација о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима, у усменом и писаном облику; усмено и писано давање краћих описа о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима; слушање и читање краћих, једноставних текстова у вези са плановима и намерама; усмено и писано договарање о планираним активностима; слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким</p>	
---	--	---	--

<p>једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама</p> <ul style="list-style-type: none"> • тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства • постави и одговори на једноставна питања личне природе • у неколико везаних исказа саопшти информације о себи и другима • пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање- опише сталне, уобичајене и тренутне догађаје / активности користећи неколико везаних исказа • саопшти шта он / она или неко други планира, намерава 		<p>приликама и климатским условима</p> <p>Садржаји: Freizeitaktivitäten, Freizeitaktivitäten planen Uhrzeiten <i>Was machst du am Samstag? Was machst du am Wochenende? Ich schlafe lang und dann...</i> <i>Machen wir was zusammen? Holst du mich ab?</i> <i>Es geht so. / Ich habe keine Lust.</i> <i>Wir machen eine Radtour. Kommst du mit?</i> Monate und Jahreszeiten Wetter Schulzeit und Ferienzeit <i>ein Blog</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Исказна и упитна реченица – ред речи/положај глагола. • Презент слабих глагола и најфреквентнијих јаких глагола. • Употреба модалних глагола у презенту. • Заповедни начин фреквентних глагола. • Употреба предлога са акузативом уз глаголе кретања. • Употреба предлога са дативом и акузативом (an, in, auf, zu). • Употреба садашњег времена за будућу радњу. • Предлози <i>im, am, im, ab.</i> 	
--	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> опише дневни / недељни распоред активности 		<ul style="list-style-type: none"> Прилози за време. Негација. Основни бројеви до 1000. <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> интересовања, хобији, забава, разонода, спорт и рекреација породица и пријатељи свакодневни живот, обавезе и разонода живот у школи – наставне и ваннаставне активности, распусти и путовања разонода, прикладно позивање и прихватање / одбијање позива 	
<ul style="list-style-type: none"> разуме једноставан опис особа, предмета, појава или места разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих разуме свакодневне изразе у вези са непосредним и конкретним жељама, потребама, осетима и осећањима и реагује на њих 	<p style="text-align: center;"><u>4. Das sieht gut aus!</u></p> <ul style="list-style-type: none"> Описивање бића, предмета, појава и места; Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; Исказивање жеља, потреба, осета и осећања; Изражавање интересовања, допадања и недопадања; Изражавање количине, бројева и цена 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <p>слушање и читање једноставних описа бића, предмета, појава и места; усмено и писано описивање бића, предмета, појава и места; усмено и писано изражавање захвалности и извињења; слушање и читање исказа у вези са потребама, осетима и осећањима; усмено и писано исказивање интересовања за туђа осећања; усмено и писано исказивање својих осећања и реаговање на туђа; слушање и читање једноставних текстова у вези са нечијим интересовањима, хобијима, активностима и</p>	<p>XII, I</p>

<ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега • опише карактеристике бића, предмета, појава и места користећи једноставна језичка средства • упути једноставне молбе и захтеве • захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства • изрази основне жеље, потребе, осете и осећања користећи једноставна језичка 		<p>стварима које му / јој се свиђају / не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му / јој се допадају / не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му / јој се допадају / не допадају; слушање и читање једноставних текстова који говоре о количини нечега; усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количином; размена информација о ценама производа и рачунање цене</p> <p>Садржаји: Körperteile <i>Wie viele Augen hat man?</i> <i>Mein Bein tut weh. Mir ist schlecht.</i> Kleidungsstücke <i>Wie findest du den Pullover von Sara?</i> <i>Den finde ich cool. Das ist total verrückt, aber nicht mein Geschmack.</i> <i>Ich finde ihn zu weit.</i> <i>Es ist zu teuer.</i> <i>groß, klein, eng, billig, bunt...</i> <i>Er ist 1,66m groß.</i> <i>Ihre Haare sind blond und kurz....</i> <i>Mode ist wichtig für mich.</i> <i>Was trägst du am liebsten?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Исказна и упитна реченица – ред 	
--	--	--	--

<p>средства</p> <ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставне исказе који се односе на описивање интересовања, изражавање допадања и недопадања и реагује на њих • пита и саопшти колико нечега има / нема, користећи једноставна језичка средства • затражи и пружи кратко објашњење • саопшти поруку којом се захваљује • опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз 		<p>речи/положај глагола.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Презент слабих глагола и најфреквентнијих јаких глагола. • Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол sein. • Употреба присвојног члана. • Личне заменице у номинативу, дативу, акузативу. • Предлог für + Akkusativ. • Основни бројеви до 1000. <p>(Интер)културни садржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Свакодневни живот. • Мимика и гестикулација, употреба емотикона, емпатија. • Интересовања. • Валута, читање цена. 	
--	--	---	--

<p>једноставно образложење</p> <ul style="list-style-type: none"> • пита / каже / израчуна колико нешто кошта 			
<ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставне предлоге и одговори на њих • захвали се и извини се користећи једноставна језичка средства • разуме честитку и одговори на њу • разуме планове и намере и реагује на њих • разуме једноставна обавештења о хронолошким приликама • разуме једноставне изразе који се односе на количину нечега • састави списак за куповину • изрази количину 	<p style="text-align: center;"><u>5. Partys</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Позив и реаговање на позив за учешће у заједничкој активности; • Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; • Упућивање честитки и изражавање захвалности; • Описивање догађаја и радњи у садашњости; • Описивање догађаја и радњи у прошлости; • Исказивање планова и намера; • Исказивање времена; • Изражавање количине, бројева и цена 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама:</p> <p>слушање и читање једноставних текстова који садрже предлоге, усмено и писано договарање око предлога за учешће у заједничкој активности, писање позива за заједничку активност (нпр. прославу рођендана, спортску активност и сл.), прихватање / одбијање предлога, усмено или писано, уз поштовање основних норми учтивости и давање одговарајућег оправдања, слушање и читање једноставних текстова у којима се честитају празници, рођендани и значајни догађаји или се изражава жаљење, реаговање на упућену честитку у усменом и писаном облику, упућивање пригодних честитки у усменом и писаном облику, слушање и читање описа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима, слушање и читање једноставних текстова у којима се описују</p>	<p>I, II, III</p>

<p>у најшире заступљеним мерама (грами, килограми...)</p> <ul style="list-style-type: none"> • упути једноставан предлог • саопшти поруку којом се захваљује • упути пригодну честитку • разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње • разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости • размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и 		<p>догађаји и активности у прошлости, усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости, слушање и читање краћих, једноставних текстова у вези са плановима и намерама, усмено и писано договарање о планираним активностима, слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, слушање и читање једноставних текстова који говоре о количини нечега, усмено и писано постављање питања и давање одговора у вези са количином, изражавање количине у мерама</p> <p>Садржаји: jemanden einladen <i>Wer kommt zu deinem Geburtstag?</i> Glückwünsche aussprechen <i>Alles Liebe! Alles Gute! Viel Glück!</i> <i>Herzlichen Glückwunsch zum Geburtstag! Mach's gut!</i> Geschenke Tagesablauf eine Party planen <i>Was für ein Fest machst du? Ich will bis Mitternacht feiern...</i> <i>Wer bringt Musik mit?</i> über eine Party sprechen</p>	
---	--	--	--

<p>намерама</p> <ul style="list-style-type: none"> - пружи одговарајући изговор или одговарајуће оправдање - размени информације у вези са догађајима из прошлости - опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости - саопшти шта он / она или неко други планира, намерава - тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства 		<p>über die Vergangenheit sprechen <i>Wo warst du denn gestern? Ich hatte keine Zeit. gestern, vorgestern, letzte Woche, letzten Monat</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Исказна и упитна реченица – ред речи/положај глагола. • Презент слабих глагола и најфреквентнијих јаких глагола. • Модални глаголци <i>können, wollen, möchten</i>. • Употреба садашњег времена за изражавање будућности. • Претерит глагола <i>sein / haben</i>. • Употреба <i>deshalb</i>. • Употреба личних заменица. • Узвичне реченице. • Прилози и прилошки изрази за време. • Неодређени члан у акузативу: <i>Was für ein/eine/einen</i>. • Основни бројеви до 1000 <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • прикладно позивање и прихватање / одбијање позива • значајни празници и догађаји и начин обележавања, честитање 	
<ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставан опис места • захвали се и извини се 	<p style="text-align: center;"><u>6. Meine Stadt</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Описивање бића, предмета, појава и места; • Изражавање молби, захтева, обавештења, извињења, честитања и захвалности; 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама: слушање и читање једноставних описа места; усмено и писано описивање места; слушање и</p>	<p>III, IV, V</p>

<p>користећи једноставна језичка средства</p> <ul style="list-style-type: none"> • разуме обавештења о положају предмета и бића у простору и правцу кретања • разуме једноставне молбе и захтеве и реагује на њих • разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости • разуме једноставна питања која се односе на положај предмета и бића у простору и правац кретања, и одговори на њих 	<ul style="list-style-type: none"> • Описивање догађаја и радњи у прошлости; • Исказивање просторних величина и односа 	<p>читање једноставнијих исказа којима се нуди / тражи помоћ, услуга, обавештење или се изражава жеља, извињење, захвалност; усмено и писано тражење и давање обавештења; усмено и писано упућивање молбе за помоћ / услугу и реаговање на њу; слушање и читање једноставних текстова у којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање краћих и једноставних текстова у вези са просторним односима и величинама уз визуелну подршку или без ње; усмено и писано размењивање информација у вези са просторним односима и величинама; усмено и писано описивање просторних односа и величина</p> <p>Садржаји: über eine Stadt sprechen Wohnorte <i>das Hochhaus, die brücke, der Fluss, die Kirche...</i> <i>Das Hochhaus ist 259 Meter hoch. auf der anderen Seite vom Fluss deinen Schulweg beschreiben</i> <i>Ich brauche 10 Minuten bis zur Schule. Ich fahre...</i></p>	
---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • опише карактеристике места користећи једноставна језичка средства • затражи и пружи кратко објашњење • опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости • опише специфичније просторне односе и величине једноставним, везаним исказима 		<p>Wegbeschreibungen formulieren und verstehen <i>Entschuldigung, wie komme ich... Hier geradeaus, dann die zweite Straße rechts... Danke schön! Bahnhof, Krankenhaus, Restaurant, Bibliothek... In der Nähe vom Bahnhof. über die Vergangenheit sprechen Gestern habe ich ein T-Shirt gekauft.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>es gibt + Akkusativ</i> • предлози са дативом (<i>mit, zu, bei, von</i>) • Употреба придева и прилога као именског дела предиката уз глагол <i>sein</i>. • Ред речи у исказној / упитној реченици. • Употреба неодређеног члана у акузативу. • Прилози за правац и место <i>geradeaus, rechts, links</i>. • Заповедни начин. • Перфекат најфреквентнијих слабих глагола и јаких глагола са <i>haben</i>. <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • устаљена правила учтивости • најважније географске карактеристике земаља немачког говорног подручја 	
--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> • јавни простор 	
<ul style="list-style-type: none"> • разуме једноставне текстове у којима се описују сталне, уобичајене и тренутне радње • разуме краће текстове у којима се описују догађаји у прошлости • разуме планове и намере и реагује на њих • разуме једноставна обавештења о хронолошким и метеоролошким приликама • разуме једноставне исказе који се односе на описивање интересовања, изражавање допадања и недопадања и реагује на њих • размени 	<p style="text-align: center;"><u>7. Ferien</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Описивање догађаја и радњи у садашњости; • Описивање догађаја и радњи у прошлости; • Исказивање планова и намера; • Исказивање времена; • Изражавање интересовања, допадања и недопадања 	<p>Језичке активности у комуникативним ситуацијама: слушање и читање описа у вези са сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима, тражење и давање информација о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима, у усменом и писаном облику; усмено и писано давање краћих описа о сталним, уобичајеним и тренутним догађајима, активностима и способностима; слушање и читање једноставних текстова у којима се описују догађаји и активности у прошлости; усмено и писано описивање догађаја и активности у прошлости; слушање и читање краћих, једноставних текстова у вези са плановима и намерама; усмено и писано договарање о планираним активностима; слушање и читање једноставних текстова у вези са хронолошким временом, метеоролошким приликама и климатским условима; усмено и писано тражење и давање информација о времену дешавања неке активности, метеоролошким приликама и климатским условима; слушање и читање једноставних текстова у вези са нечијим</p>	<p>V, VI</p>

<p>информације које се односе на опис догађаја и радњи у садашњости</p> <ul style="list-style-type: none"> • размени информације у вези са догађајима из прошлости • размени једноставне исказе у вези са својим и туђим плановима и намерама • тражи и даје информације о хронолошком времену и метеоролошким приликама користећи једноставна језичка средства • опише сталне, уобичајене и тренутне 		<p>интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му / јој се свиђају / не свиђају; размена информација у вези са својим и туђим интересовањима, хобијима, активностима и стварима које му / јој се допадају / не допадају; усмено и писано описивање интересовања, хобија, активности и ствари које му / јој се допадају / не допадају</p> <p>Садржаји: über Ferienpläne sprechen <i>Wie ist das in eurem Land?</i> <i>Fährst du in Urlaub?</i> <i>Ich fahre nach Köln / nach Portugal / ans Meer...</i> <i>Was machst du in den Ferien?</i> <i>Wo übernachtet du?</i> eine Reise planen Reisegepäck <i>Wer kommt mit? Wie reist ihr?</i> Tagesablauf <i>Ich finde das programm ganz gut...</i> Pro- und Kontra-Argumente formulieren eine Ferienpostkarte schreiben <i>Was hast du vorgestern gemacht?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ред речи у исказној / упитној реченици. • Употреба садашњег времена за будућу радњу. • Предлози. • Прилози за време. 	
---	--	---	--

<p>догађаје / активности користећи неколико везаних исказа</p> <ul style="list-style-type: none"> • опише у неколико краћих, везаних исказа догађај из прошлости • саопшти шта он / она или неко други планира, намерава • опише дневни / недељни распоред активности • опише своја и туђа интересовања и изрази допадање и недопадање уз једноставно образложење 		<ul style="list-style-type: none"> • Перфекат најфреквентнијих слабих и јаких глагола са <i>haben</i> и <i>sein</i>. • Претерит глагола <i>haben</i> и <i>sein</i>. <p>(Интер)културнисадржаји:</p> <ul style="list-style-type: none"> • најважније географске карактеристике земаља немачког говорног подручја • распусти и путовања • свакодневни живот, обавезе и разонода 	
---	--	---	--

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

Планирање наставе и учења

Наставни програм оријентисан на исходе наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да контекстуализује програм према потребама конкретног одељења имајући у виду састав одељења и карактеристике ученика, уџбенике и друге наставне материјале, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и ресурсе и могућности локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода, садржаја и препоручених језичких активности у комуникативним ситуацијама наставник креира свој годишњи (глобални) план рада на основу кога ће касније развити оперативне планове. Исходи дефинисани по областима, тј. комуникативним функцијама, усмеравају наставника да операционализује исходе на нивоу једне или више наставних јединица. Наставник за сваку област има дефинисане исходе и од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и припреме часа, дефинише исходе имајући у виду ниво постигнућа ученика. То значи да исходе треба класификовати од оних које би сви ученици требало да достигну, преко оних које остварује већина па до оних које достиже мањи број ученика са високим степеном постигнућа.

При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују, да се неки могу лакше и брже остварити, док је за већину исхода потребно више времена, различитих активности и начина рада. У фази планирања наставе и учења веома је важно имати у виду да је уџбеник наставно средство које не одређује садржаје предмета и зато се садржајима у уџбенику приступа селективно и у складу са предвиђеним исходима. С обзиром на то да уџбеник није једини извор знања, наставник треба да упути ученике на друге изворе информисања и стицања знања и вештина.

Остваривање наставе и учења

Комуникативна настава језик сматра средством комуникације. Стога је и програм усмерен ка исходима који указују на то шта је ученик у комуникацији у стању да разуме и продукује. Табеларни приказ наставника постепено води од комуникативне функције као области, преко активности које у настави оспособљавају ученика да комуницира и користи језик у свакодневном животу, у приватном, јавном или образовном домену. Примена овог приступа у настави страних језика заснива се на настојањима да се доследно спроводе и примењују следећи ставови:

- циљни језик употребљава се у учионици у добро осмишљеним контекстима од интереса за ученике, у пријатној и опуштеној атмосфери;
- говор наставника прилагођен је узрасту и знањима ученика;
- наставник мора бити сигуран да је схваћено значење поруке укључујући њене културолошке, васпитне и социјализирајуће елементе;
- битно је значење језичке поруке;
- знања ученика мере се јасно одређеним релативним критеријумима тачности и зато узор није изворни говорник;
- са циљем да унапреди квалитет и обим језичког материјала, настава се заснива и на социјалној интеракцији; рад у учионици и ван ње спроводи се путем групног или индивидуалног решавања проблема, потрагом за информацијама из различитих извора (интернет, дечији часописи, проспекти и аудио материјал) као и решавањем мање или више сложених задатака у реалним и виртуелним условима са јасно одређеним контекстом, поступком и циљем;

- наставник упућује ученике у законитости усменог и писаног кода и њиховог међусобног односа;
- сви граматички садржаји уводе се индуктивном методом кроз разноврсне контекстуализоване примере у складу са нивоом, а без детаљних граматичких објашњења, осим, уколико ученици на њима не инсистирају, а њихово познавање се вреднује и оцењује на основу употребе у одговарајућем комуникативном контексту.

Комуникативно-интерактивни приступ у настави страних језика укључује и следеће категорије:

- усвајање језичког садржаја кроз циљано и осмишљено учествовање у друштвеном чину;
- поимање наставног програма као динамичне, заједнички припремљене и прилагођене листе задатака и активности;
- наставник треба да омогући приступ и прихватање нових идеја;
- ученици се посматрају као одговорни, креативни, активни учесници у друштвеном чину;
- уџбеници представљају извор активности и морају бити праћени употребом додатних аутентичних материјала;
- учионица је простор који је могуће прилагођавати потребама наставе из дана у дан;
- рад на пројекту као задатку који остварује корелацију са другим предметима и подстиче ученике на студиозни и истраживачки рад;
- за увођење новог лексичког материјала користе се познате граматичке структуре и обрнуто.

Технике/активности

Током часа се препоручује динамично смењивање техника/активности које не би требало да трају дуже од 15 минута.

Слушање и реаговање на команде наставника на страном језику или са аудио записа (слушај, пиши, повежи, одреди али и активности у вези са радом у учионици: цртај, сеци, боји, отвори/затвори свеску, итд.).

Рад у паровима, малим и великим групама (мини-дијалози, игра по улогама, симулације итд.).

Мануелне активности (израда панона, презентација, зидних новина, постера и сл.).

Вежбе слушања (према упутствима наставника или са аудио-записа повезати појмове, додати делове слике, допунити информације, селектовати тачне и нетачне исказе, утврдити хронологију и сл.).

Игре примерене узрасту.

Класирање и упоређивање (по количини, облику, боји, годишњим добима, волим/не волим, компарације...).

Решавање „текућих проблема” у разреду, тј. договори и мини-пројекти.

„Превођење” исказа у гест и геста у исказ.

Повезивање звучног материјала са илустрацијом и текстом, повезивање наслова са текстом или, пак, именовање наслова.

Заједничко прављење илустрованих и писаних материјала (планирање различитих активности, извештај/дневник са путовања, рекламни плакат, програм приредбе или неке друге манифестације).

Разумевање писаног језика:

- уочавање дистинктивних обележја која указују на граматичке специфичности (род, број, глаголско време, лице...);
- препознавање везе између група слова и гласова;
- одговарање на једноставна питања у вези са текстом, тачно/нетачно, вишеструки избор;
- извршавање прочитаних упутстава и наредби.

Писмено изражавање:

- повезивање гласова и групе слова;
- замењивање речи цртежом или сликом;
- проналажење недостајуће речи (употпуњавање низа, проналажење „уљеза”, осмосмерке, укрштене речи, и слично);
- повезивање краћег текста и реченица са сликама/илустрацијама;
- попуњавање формулара (пријава за курс, налепнице нпр. за пртљак);
- писање честитки и разгледница;
- писање краћих текстова.

Увођење дечије књижевности и транспоновање у друге медије: игру, песму, драмски израз, ликовни израз.

Предвиђена је израда два писмена задатка у току школске године.

Стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина

С обзиром на то да се исходи операционализују преко језичких вештина, важно је да се оне у настави страних језика перманентно и истовремено увежбавају. Само тако ученици могу да стекну језичке компетенције које су у складу са задатим циљем.

Стога је важно развијати стратегије за унапређивање и увежбавање језичких вештина.

Слушање

Разумевање говора је језичка активност декодирања дословног и имплицитног значења усменог текста; поред способности да разазнаје фонолошке и лексичке јединице и смисаоне целине на језику који учи, да би успешно остварио разумевање ученик треба да поседује и следеће компетенције:

- дискурзивну (о врстама и карактеристикама текстова и канала преношења порука),
- референцијалну (о темама о којима је реч) и
- социокултурну (у вези са комуникативним ситуацијама, различитим начинима формулисања одређених говорних функција и др.).

Тежина задатака у вези са разумевањем говора зависи од више чинилаца:

- од личних особина и способности онога ко слуша, укључујући и његов капацитет когнитивне обраде,
- од његове мотивације и разлога због којих слуша дати усмени текст,
- од особина онога ко говори,
- од намера с којима говори,
- од контекста и околности – повољних и неповољних – у којима се слушање и разумевање остварују,
- од карактеристика и врсте текста који се слуша, итд.

Прогресија (од лакшег ка тежем, од простијег ка сложенијем) за ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је, стога, на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- присуство/одсуство визуелних елемената (на пример, лакшим за разумевање сматрају се они усмени текстови који су праћени визуелним елементима због обиља контекстуалних информација које се аутоматски уписују у дуготрајну меморију, остављајући пажњи могућност да се усредреди на друге појединости);
- дужина усменог текста;
- брзина говора;

- јасност изговора и евентуална одступања од стандардног говора;
- познавање теме;
- могућност/немогућност поновног слушања и друго.

Читање

Читање или разумевање писаног текста спада у тзв. визуелне рецептивне језичке вештине. Том приликом читалац прима и обрађује тј. декодира писани текст једног или више аутора и проналази његово значење. Током читања неопходно је узети у обзир одређене факторе који утичу на процес читања, а то су карактеристике читалаца, њихови интереси и мотивација као и намере, карактеристике текста који се чита, стратегије које читаоци користе, као и захтеви ситуације у којој се чита.

На основу намере читаоца разликујемо следеће врсте читања:

- читање ради усмеравања;
- читање ради информисаности;
- читање ради праћења упутстава;
- читање ради задовољства.

Током читања разликујемо и ниво степена разумевања, тако да читамо да бисмо разумели:

- глобалну информацију;
- посебну информацију,
- потпуну информацију;
- скривено значење одређене поруке.

Писање

Писана продукција подразумева способност ученика да у писаном облику опише догађаје, осећања и реакције, пренесе поруке и изрази ставове, као и да резимира садржај различитих порука (из медија, књижевних и уметничких текстова итд.), води белешке, сачини презентације и слично.

Тежина задатака у вези са писаном продукцијом зависи од следећих чинилаца: познавања лексику и нивоа комуникативне компетенције, капацитета когнитивне обраде, мотивације, способности преношења поруке у кохерентне и повезане целине текста.

Прогресија означава процес који подразумева усвајање стратегија и језичких структура од лакшег ка тежем и од простијег ка сложенијем. Сваки виши језички ниво подразумева циклично понављање претходно усвојених елемената, уз надоградњу која садржи сложеније језичке структуре, лексику и комуникативне способности. За ову језичку активност у оквиру програма предвиђена је прогресија на више равни. Посебно су релевантне следеће:

- теме (ученикова свакодневница и окружење, лично интересовање, актуелни догађаји и разни аспекти из друштвено-културног контекста, као и теме у вези са различитим наставним предметима);
- текстуалне врсте и дужина текста (формални и неформални текстови, резимирање, личне белешке);
- лексика и комуникативне функције (способност ученика да оствари различите функционалне аспекте као што су описивање људи и догађаја у различитим временским контекстима, да изрази претпоставке, сумњу, захвалност и слично у приватном, јавном и образовном домену);

– степен самосталности ученика (од вођеног/усмераваног писања, у коме се ученицима олакшава писање конкретним задацима и упутствима, до самосталног писања).

Говор

Говор као продуктивна вештина посматра се са два аспекта, и то у зависности од тога да ли је у функцији монолошког излагања, при чему говорник саопштава, обавештава, презентује или држи предавање једној или више особа, или је у функцији интеракције, када се размењују информације између два или више саговорника са одређеним циљем, поштујући принцип сарадње током дијалога.

Активности монолошке говорне продукције су:

- јавно обраћање (саопштења, давање упутстава и информација);
- излагање пред публиком (предавања, презентације, репортаже, извештавање и коментари о неким догађајима и сл.)
- Ове активности се могу реализовати на различите начине и то:
- читањем писаног текста пред публиком;
- спонтаним излагањем или излагањем уз помоћ визуелне подршке у виду табела, дијаграма, цртежа и др.
- реализацијом увежбане улоге или певањем.

Интеракција подразумева сталну примену и смењивање рецептивних и продуктивних стратегија, као и когнитивних и дискурзивних стратегија (узимање и давање речи, договарање, усаглашавање, предлагање решења, резимирање, ублажавање или заобилажење неспоразума или посредовање у неспоразуму) које су у функцији што успешнијег остваривања интеракције. Интеракција се може реализовати кроз низ активности, на пример:

- размену информација,
- спонтану конверзацију,
- неформалну или формалну дискусију, дебату,
- интервју или преговарање, заједничко планирање и сарадњу.

Социокултурна компетенција и медијација

Социокултурна компетенција и медијација представљају скуп теоријских знања (компетенција) која се примењују у низу језичких активности у два основна језичка медијума (писаном и усменом) и уз примену свих других језичких активности (разумевање говора, говор и интеракција, писање и разумевање писаног текста). Дакле, представљају веома сложене категорије које су присутне у свим аспектима наставног процеса и процеса учења.

Социокултурна компетенција представља скуп знања о свету уопште, као и о сличностима и разликама између културних и комуникативних модела сопствене говорне заједнице и заједнице/заједница чији језик учи. Та знања се, у зависности од нивоа општих језичких компетенција, крећу од познавања основних комуникативних принципа у свакодневној комуникацији (основни функционални стилови и регистри), до познавања карактеристика различитих домена језичке употребе (приватни, јавни и образовни), паралингвистичких елемената, и елемената културе/култура заједница чији језик учи. Наведена знања потребна су за компетентну, успешну комуникацију у конкретним комуникативним активностима на циљном језику.

Посебан аспект социокултурне компетенције представља интеркултурна компетенција, која подразумева развој свести о другом и другачијем, познавање и разумевање сличности и разлика између светова, односно говорних заједница, у којима се ученик креће. Интеркултурна компетенција такође подразумева и развијање толеранције и позитивног става према индивидуалним и колективним

карактеристикама говорника других језика, припадника других култура које се у мањој или већој мери разликују од његове сопствене, то јест, развој интеркултурне личности, кроз јачање свести о вредности различитих култура и развијање способности за интегрисање интеркултурних искустава у сопствени културни модел понашања и веровања.

Медијација представља активност у оквиру које ученик не изражава сопствено мишљење, већ функционише као посредник између особа које нису у стању да се директно споразумевају. Медијација може бити усмена и писана, и укључује сажимање и резимирање текста и превођење. Превођење се у овом програму третира као посебна језичка активност која никако не треба да се користи као техника за усвајање било ког аспекта циљног језика предвиђеног комуникативном наставом. Превођење подразумева развој знања и вештина коришћења помоћних средстава (речника, приручника, информационих технологија, итд.) и способност изналажења структуралних и језичких еквивалената између језика са кога се преводи и језика на који се преводи.

Упутство за тумачење граматичких садржаја

Настава граматике, с наставом и усвајањем лексике и других аспеката страног језика, представља један од предуслова овладавања страним језиком. Усвајање граматике подразумева формирање граматичких појмова и граматичке структуре говора код ученика, изучавање граматичких појава, формирање навика и умења у области граматичке анализе и примене граматичких знања, као прилог изграђивању и унапређивању културе говора.

Грамматичке појаве треба посматрати са функционалног аспекта (функционални приступ). У процесу наставе страног језика у што већој мери треба укључивати оне граматичке категорије које су типичне и неопходне за свакодневни говор и комуникацију, и то кроз разноврсне моделе, применом основних правила и њиховим комбиновањем. Треба тежити томе да се граматика усваја и рецептивно и продуктивно, кроз све видове говорних активности (слушање, читање, говор и писање, као и превођење), на свим нивоима учења страног језика, према јасно утврђеним циљевима, стандардима и исходима наставе страних језика.

Грамматичке категорије су разврстане у складу са Европским референтним оквиром за живе језике за сваки језички ниво који подразумева прогресију језичких структура према комуникативним циљевима: од простијег ка сложенијем и од рецептивног ка продуктивном. Сваки виши језички ниво подразумева граматичке садржаје претходних језичких нивоа. Цикличним понављањем претходно усвојених елемената надограђују се сложеније граматичке структуре. Наставник има слободу да издвоји граматичке структуре које ће циклично понављати у складу са постигнућима ученика, као и потребама наставног контекста.

Главни циљ наставе страног језика јесте развијање комуникативне компетенције на одређеном језичком нивоу, у складу са статусом језика и годином учења. С тим у вези, уз одређене граматичке категорије стоји напомена да се усвајају рецептивно, док се друге усвајају продуктивно.

Праћење и вредновање наставе и учења

Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује не само постигнућа ученика, процес наставе и учења, већ и сопствени рад како би перманентно унапређивао наставни процес. Процес праћења остварености исхода почиње проценом нивоа знања ученика на почетку школске године како би наставници могли да планирају наставни процес и процес праћења и вредновања ученичких постигнућа и напредовања. Тај процес се реализује формативним и сумативним вредновањем. Док се код формативног оцењивања током године прате постигнућа ученика различитим

инструментима (дијагностички тестови, самоевалуација, језички портфолио, пројектни задаци и др.), сумативним оцењивањем (писмени задаци, завршни тестови, тестови језичког нивоа) прецизније се процењује оствареност исхода или стандарда на крају одређеног временског периода (крај полугодишта, године, циклуса образовања). Формативно вредновање није само праћење ученичких постигнућа, већ и праћење начина рада и средство које омогућава наставнику да у току наставног процеса мења и унапређује процес рада. Током оцењивања и вредновања ученичких постигнућа треба водити рачуна да се начини на које се оно спроводи не разликује од уобичајених активности на часу јер се и оцењивање и вредновање сматрају саставним делом процеса наставе и учења, а не изолованим активностима које стварају стрес код ученика и не дају праву слику њихових постигнућа. Оцењивањем и вредновањем треба да се обезбеди напредовање ученика у остваривању исхода, као и квалитет и ефикасност наставе. Сврха оцењивања треба да буде и јачање мотивације за напредовањем код ученика, а не истицање њихових грешака. Елементи који се вреднују су разноврсни и треба да допринесу свеопштој слици о напредовању ученика, јачању њихових комуникативних компетенција, развоју вештина и способности неопходних за даљи рад и образовање. То се постиже оцењивањем различитих елемената као што су језичке вештине (читање, слушање, говор и писање), усвојеност лексичких садржаја и језичких структура, примена правописа, ангажованост и залагање у раду на часу и ван њега, примена социолингвистичких норми. Приликом оцењивања и вредновања неопходно је да начини провере и оцењивања буду познати ученицима односно усаглашени са техникама, типологијом вежби и врстама активности које су примењиване на редовним часовима, као и начинима на који се вреднују постигнућа. Таква правила и организација процеса вредновања и оцењивања омогућавају позитивну и здраву атмосферу у наставном процесу, као и квалитетне међусобне односе и комуникацију на релацији ученик – наставник, као и ученик – ученик.

ПЛАН РАДА ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ЗА ПЕТИ РАЗРЕД

ТЕМА	Број часова	Време
Mein Zimmer	5	септембар, октобар
Das schmeckt gut	5	октобар, новембар
Meine Freizeit	4	новембар, децембар
Das sieht gut aus!	6	јануар, фебруар
Partys	5	фебруар, март
Meine Stadt	6	март, април
Ferien	5	мај, јун

ОБРАЗОВНИ СТАНДАРДИ:

1. ФУНКЦИОНАЛНО-ПРАГМАТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Функционално-прагматичка компетенција представља комуникативну компетенцију у ужем смислу и обухвата умеће рецепције (разумевања говора и разумевања писаног текста), умеће продукције (писано и усмено изражавање), умеће интеракције и умеће језичког посредовања (медијације).

Основни ниво

Ученик разуме најфреквентније речи и изразе из свакодневног спорог и разветног говора, као и најједноставније писане текстуалне форме. Уме да обави основне комуникативне активности (поздрављање, представљање, добродошлица, опраштање, захваљивање, пружање информација о себи, распитивање о суштинским информацијама које се тичу саговорника).

Средњи ниво

Ученик разуме уобичајене речи, изразе, фразе и кратке везане усмене исказе и записе који се тичу његових непосредних искуствених доживљаја и сфера интересовања. Сналази се у кратким и увежбаним комуникационим секвенцама и улогама, уз употребу научених и уобичајених фраза и формула (постављање питања и давање одговара).

Напредни ниво

Ученик разуме фреквентне и уобичајене писане и усмене исказе, као и кратке, једноставне текстове и усмене прилоге везане за познате теме, појаве и догађаје. Обавља основне језичке функције (давање и тражење, тј. размена информација о искуствено блиским датостима и појавама, једноставно исказивање идеја и мишљења), у писаном и усменом општењу, уз успостављање базичног, али ефикасног друштвеног контакта.

А) РАЗУМЕВАЊЕ ГОВОРА

ДСТ.1.1.1. Разуме најједноставније речи, имена, бројеве (нпр. цене, датуме, изразе за количину и меру) и успева да их запише, уколико му се саопштавају или диктирају полако и разветно и уколико су јасно контекстуализовани.

ДСТ.1.1.2. Разуме значење најфреквентнијих речи, фраза и других основних лексичких елемената у оквиру једноставних, кратких, јасно контекстуализованих усмених исказа.

ДСТ.1.1.3. Разуме и прати једноставна упутства и обавештења која се односе на познате ситуације, а исказана су спорим темпом и разветно.

ДСТ.1.1.4. Разуме споро и разветно артикулисана јасно контекстуализована питања која се односе на непосредне личне потребе и интересовања, породицу, блиско окружење.

ДСТ.1.1.5. Разуме основни смисао најједноставније конверзације, тј. предмет разговора који прати, уколико саговорници говоре довољно разветно и споро.

ДСТ.2.1.1. Разуме фреквентне речи и изразе као главне носиоце значења у кратким саопштењима на блиске теме.

ДСТ.2.1.3. Разуме једноставнија упутства и поступа у складу с њима.

ДСТ.2.1.4. Разуме краћа саопштења и питања која се односе на блиску и познату тематику.

ДСТ.2.1.6. Разуме спорији, јасно артикулисани монолошки исказ од неколико реченица, уз одговарајуће паузе и понављања.

ДСТ.2.1.8. Разуме појединачне речи, једноставне фразе и предвидљиве конструкције у модерној музици.

ДСТ.3.1.2. Разуме основни смисао и главне информације из разговора двоје или више (са)говорника, уколико се говори разветно и умереним темпом.

ДСТ.3.1.3. Разуме кратко и једноставно монолошко излагање на узрасно адекватне и блиске теме, као и презентације праћене визуелним елементима.

Б) РАЗУМЕВАЊЕ ПИСАНОГ ТЕКСТА

ДСТ.1.1.6. Препознаје лична и друга имена, као и најуобичајеније интернационализме, разуме фреквентне речи и изразе.

ДСТ.1.1.7. Разуме кратке и једноставне поруке у белешкама, електронским порукама (мејл, СМС).

ДСТ.1.1.8. Разуме најједноставна упутства, уколико укључују и визуелне елементе.

ДСТ.1.1.9. Разуме општи смисао и главне информације у најједноставнијим врстама текстова (натписи, огласи, вести, кратки извештаји, сервисне информације, временске прогнозе, брошуре, проспекти, рекламе, стрипови), уколико су праћени илустративним елементима и препознатљивим начином графичког обликовања.

ДСТ.2.1.10. Разуме најједноставније савете и упутства која се тичу непосредних потреба (оријентација у простору, употреба апарата, правило игре), праћена визуелним елементима.

ДСТ.3.1.6. Разуме општи смисао и релевантне информације на блиске теме у порукама, писмима, мејловима.

ДСТ.3.1.7. Разуме једноставнија упутства у вези с личним потребама и са сналажењем на јавним местима.

ДСТ.3.1.8. Разуме општи смисао и појединачне информације у узрасно примереним информативним текстовима различитих врста и разноврсне тематике, примерене узрасту.

В) УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.10. Чита наглас (изражајно) кратке и једноставне текстове (показујући да прати њихов општи смисао).

ДСТ.1.1.11. Успоставља и одржава друштвени контакт користећи најједноставнија језичка средства приликом поздрављања, представљања, добродошлице, окончања комуникације, захваљивања, извињавања, давања података о себи, распитивања о основним подацима који се тичу саговорника.

ДСТ.1.1.12. Саопштава саговорнику основне информације о себи и најближем окружењу (породица, кућни љубимци, место становања, школа, хоби).

ДСТ.1.1.13. Најједноставнијим језичким средствима тражи од саговорника одређени предмет.

ДСТ.1.1.14. Најједноставнијим језичким средствима, уз употребу увежбаних фраза, именује и описује људе и ствари из свог непосредног окружења или везане за лична искуства.

ДСТ.1.1.15. Поставља најједноставнија питања личне природе (о блиским темама, потребама, интересовањима, предметима у нечијем поседу) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.1.1.16. Најједноставнијим језичким средствима саопштава шта воли, а шта не и поставља иста/таква питања саговорнику.

ДСТ.2.1.16. Успева да на кратко поведе и/или одржи разговор на блиске и познате теме.

ДСТ.2.1.17. У оквиру размене информација са саговорником о темама од непосредног личног интереса повезује неколико реченица у смислену целину.

ДСТ.2.1.19. Једноставним средствима описује или представља људе, предмете у свакодневној употреби, места, уобичајене активности.

ДСТ.2.1.20. Поставља једноставнија питања о темама које одговарају његовим интересовањима (слободно време, хоби, школа, породица, другови) и одговара на слична питања саговорника.

ДСТ.2.1.21. Исказује допадање и недопадање, слагање и неслагање.

ДСТ.2.1.22. Размењује основне информације о плановима и обавезама.

ДСТ.3.1.13. Описује себе и околину, школски контекст и приватан живот, свакодневне навике, претходне и планиране активности и догађаје.

ДСТ.3.1.14. Поставља неколико повезаних питања у низу, на познате теме у вези са личним потребама, интересовањима, обавезама, жељама, уз евентуалну помоћ и понављање; одговара на слична питања саговорника.

Г) ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ

ДСТ.1.1.17. Пише најједноставније податке о себи и лицима из свог блиског окружења, у обрасцима, упитницима или табелама.

ДСТ.1.1.18. Пише најкраће и најсажетије белешке о информацијама од непосредног личног интереса (нпр. списак за куповину).

ДСТ.1.1.19. Писаним путем доставља информације о себи или тражи информације о другима.

ДСТ.1.1.20. Пише кратке и једноставне поздраве и поруке (као СМС, путем електронске поште или социјалне мреже).

ДСТ.1.1.21. Повезује неколико кратких исказа у везани текст о блиским темама.

ДСТ.2.1.24. Пише краће белешке о важним информацијама и тренутним потребама.

ДСТ.2.1.25. Писменим путем тражи или преноси детаљнија обавештења и податке личне природе.

ДСТ.2.1.26. Пише једноставне поруке (у личном обраћању) и објаве (на социјалним мрежама), као и кратка писма пријатељима и познаницима да би изразио захвалност, извињење и слично.

ДСТ.3.1.22. Пише кратке приче од понуђеног језичког материјала на узрасно адекватне теме.

Д) МЕДИЈАЦИЈА

ДСТ.1.1.22. На матерњем језику преноси саговорнику општи смисао јавних натписа и краћих текстова опште информативне природе (плаката, транспарената, јеловника...).

ДСТ.1.1.23. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког усменог исказа на страном језику.

ДСТ.1.1.24. На матерњем језику саопштава основну тему и најопштији садржај кратког писаног текста на страном језику.

ДСТ.3.1.27. На матерњем језику преноси информације, упутства, молбе, савете и сл. добијене од трећег лица.

2. ЛИНГВИСТИЧКА КОМПЕТЕНЦИЈА

Лингвистичка компетенција се односи на познавање и разумевање принципа функционисања и употребе језика и обухвата фонолошко-фонетска, правописна, лексичка, семантичка, граматичка (морфосинтаксичка) знања.

Основни ниво

Ученик познаје изговор фреквентних, понављаних и меморисаних гласова, као и неких најчешћих гласовних група. Повезује гласове и начин(е) њиховог записивања у увежбаним речима. Познаје ограничени број регуларних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог континента језичких средстава. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за савладавање основних комуникативних активности.

Средњи ниво

Ученик познаје исправан изговор већине гласова и гласовних група, уз ограничења акценатско-интонацијске природе. Ученик исправно записује гласове и гласовне комбинације и познаје одређен број основних правописних правила. Ученик познаје једноставне граматичке елементе и конструкције. Ученик познаје ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

Напредни ниво

Ученик углавном правилно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у тежим и неувежбаним комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу и познаје фреквентна правописна правила. Познаје одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе именица, глагола, придева, прилога. Ученик познаје фреквентне лексичке елементе који се односе на искуствено блиске теме и ситуације.

ДСТ.1.2.1. Препознаје и разумљиво изговара једноставније гласове и најчешће гласовне групе и познаје основне интонацијске схеме (нарочито упитну).

ДСТ.1.2.2. Правилно записује познату лексику.

ДСТ.1.2.3. Познаје и/или користи ограничени број правилних морфолошких облика и синтаксичких структура у оквиру наученог репертоара језичких средстава.

ДСТ.1.2.4. Користи елементарне и најфреквентније речи и изразе за обављање основних комуникативних активности.

ДСТ.2.2.1. Препознаје и разумљиво изговара већину гласова и гласовних група, уз одређена прозодијска ограничења (акценти, интонација, дужина).

ДСТ.2.2.2. Исправно записује фреквентне и увежбане краће речи, познаје и примењује одређен број основних правописних правила.

ДСТ.2.2.3. Познаје и/или користи једноставније граматичке елементе и конструкције.

ДСТ.2.2.4. Поседује ограничени репертоар готових израза и вишечланих конструкција за исказивање свакодневних конкретних активности и потреба.

ДСТ.3.2.1. Углавном коректно изговара све гласове и гласовне групе, чак и у понеким тежим комбинацијама гласова, уз поштовање акценатско-интонацијских правила, а евентуалне неправилности не угрожавају комуникацију.

ДСТ.3.2.2. Записује речи и изразе с релативном ортографском тачношћу (тако да не долази до неспоразума) и познаје и примењује фреквентна правописна правила.

ДСТ.3.2.3. Познаје и/или користи одређени број граматичких елемената и конструкција, укључујући и најчешће изузетке, као и основне начине творбе и флексије именица, глагола, придева, прилога.

3. ИНТЕРКУЛТУРНА КОМПЕТЕНЦИЈА

Основни ниво

Ученик познаје основне појаве и процесе који одликују свакодневни живот циљне културе / циљних култура, познаје основне просторне и временске оквири развоја циљне културе / циљних култура, као и најзначајније личности и дела из историје и савременог доба. Ученик показује интересовање за одређене појаве и личности циљне културе.

Средњи ниво

Ученик поседује основна знања о разликама у свакодневном животу и разуме да су разлике последица сложености културе. Ученик познаје и разуме основне природне и друштвене специфичности циљне културе. Ученик поседује свест о основним сличностима и разликама између своје и циљне културе и препознаје/избегава најкритичније табуе и неспоразуме у комуникацији. Негује позитиван и отворен став према разликама које препознаје између своје и циљне културе.

Напредни ниво

Ученик поседује општа знања о свакодневном животу, друштву и култури страног/страних језика. Разуме утицај природних и друштвених појава на процесе у властитој и циљној култури; разуме положај земаља циљне културе у свету и њихову везу са властитом културом. Прихвата разлике које постоје између властите и циљне културе и уме да прилагоди понашање основним конвенцијама. Негује став отворености и радозналости према циљној култури / циљним културама и поседује основне вештине за критичко истраживање и разумевање појава циљне и властите културе.

ДСТ.1.3.1. Познаје основне појаве свакодневног живота циљних култура (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.1.3.2. Зна за регије и државе у којима се страни језик користи као већински.

ДСТ.1.3.4. Познаје неколико најпознатијих историјских и савремених личности циљних култура; наводи и на матерњем језику даје основне податке о некој личности из циљних култура за коју показује интересовање.

ДСТ.2.3.1. Разуме и описује сличности и разлике у свакодневном животу (нпр. начин исхране, радно време, навике, празници, разонода).

ДСТ.2.3.2. Познаје основне елементе у области умећа живљења (начин обраћања и поздрављања, тачност, конвенције и сл.).

ДСТ.2.3.6. Познаје животне услове који владају у појединим екосистемима света (клима, географске одлике и сл.) где се користи страни језик.

ДСТ.3.3.2. Разуме основне сличности и разлике између своје и циљних култура у области умећа живљења и прихвата постојање разлика; примењује неке основне елементе у области умећа живљења (нпр. начин обраћања и поздрављања).

ДСТ.3.3.3. Разуме и избегава основне облике непримереног/неприкладног понашања у контексту циљних култура.

МЕЂУПРЕДМЕТНЕ И СПЕЦИФИЧНЕ ПРЕДМЕТНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ:

Компетенција за учење, естетичка компетенција, комуникација, одговоран однос према здрављу, сарадња.

Садржај

1.ШКОЛСКИ ПРОГРАМА ЗА ПЕРИОД ОД 2022/2023. ДО 2025/2026. ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ.....	2
1.2.ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА	3
1.3.ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА	4
2.ПЛАН НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД	7
2.1. СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ	7
2.2.ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК	19
2.3.ЛИКОВНА КУЛТУРА.....	46
2.4.МУЗИЧКА КУЛТУРА	52
2.5.ИСТОРИЈА	58
2.6. ГЕОГРАФИЈА	68
2.7.ФИЗИКА	84
2.8. МАТЕМАТИКА	97
2.9. БИОЛОГИЈА	102
2.10.ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА	124
2.11.ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО	131
2.12. ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ	148
2.13. ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	162
2.13.1. ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ.....	162
2.13.2. ВЕРСКА НАСТАВА- ИСЛАМСКИ ВЈЕРОНАУК –ILMUDDIN	164
2.13.3. ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС	165
2.13.4. ДРУГИ СТРАНИ ЈЕЗИК – НЕМАЧКИ ЈЕЗИК.....	170

